

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2017

Rosypalová Markéta

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2016 / 2017

Zadání diplomové práce

Jméno a příjmení:	Markéta Rosypalová
Osobní číslo:	P121119
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy (1. stupeň)
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název tématu:	Cestování po pardubickém kraji s regionálními prvky ve výuce vlastivědy Metodická příručka pro učitele 1. stupně

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je vytvořit metodickou příručku pro učitele 1. stupně ZŠ pro výuku vlastivědy. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku města Litomyšl a s ní spojené osobnosti, historický a kulturní vývoj, přírodní zajímavosti a typy na výlety do nejbližšího okolí. Praktická část je tvořena z metodického materiálu pro učitele a pracovních listů pro žáky na 1. stupni ZŠ.

Účelem je seznámit žáky s novou látkou, procvičit a upevnit získané poznatky. Součástí diplomové práce je obrazový materiál.

Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Martin Skutil, Ph.D. Ústav primární a preprimární edukace
Oponent diplomové práce:	PhDr. Vladimír Václavík, Ph.D.
Datum zadání diplomové práce:	24. 1. 2016
Termín odevzdání diplomové práce:	23. 6. 2017

doc. PhDr. MgA. František Vaníček, Ph.D.

PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.

děkan

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 18. 6 2017

Anotace

ROSYPALOVÁ, Markéta. *Cestování po pardubickém kraji s regionálními prvky ve výuce vlastivědy – Metodická příručka pro učitele 1. stupně ZŠ*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 174 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá mikroregionem Litomyšlsko. Zaměřuje se na popis míst, jež by žáci prvního stupně základních škol měli znát. Místa jsou vybrána na podkladě dotazníkového šetření. Nezbytnou součástí diplomové práce je jak metodická příručka určena pro učitele vlastivědy, tak i pracovní listy na ověření získaných znalostí žáků.

Klíčová slova: mikroregion Litomyšlsko, metodická příručka, pracovní listy.

Annotation

ROSYPALOVÁ, Markéta. *Travelling through the Pardubice Region with regional elements in teaching national history and geography – Methodical manual for Primary school teachers*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 174 pp. Diploma thesis.

The thesis deals with the mikroregion Litomyšlsko. It focuses on the description of places to pupils of the first grade of primary schools should be aware of. Locations are selected on the basis of the questionnaire survey. An essential part of the diploma thesis is how methodical manual designed for teachers of the city districts, as well as worksheets to verify the acquired knowledge of the pupils.

Keywords: mikroregion Litomyšlsko, methodological guide, worksheets.

Obsah

1	Úvod	8
2	Pardubický kraj.....	10
3	Mikroregion Litomyšlsko	12
3.1	Litomyšl	12
3.1.1	Historie města	13
3.1.2	Kulturní památky	15
3.1.3	Osobnosti	18
3.1.4	Pověsti o Litomyšli	29
3.1.5	Zajímavosti	30
3.2	Výlety do okolí.....	32
4	Metodická příručka.....	36
5	Projektová výuka	36
5.1	Metodická příručka pro projekt nesoucí název Litomyšl a okolí.....	40
6	Závěr.....	123
7	Fotogalerie	124
8	Přílohy	157
9	Použitá literatura.....	171

1 Úvod

Pro zpracování své práce jsem si vybrala téma s názvem: Mikroregion Litomyšlsko.

V Litomyšli jsem se narodila, vyrůstala zde, navštěvovala mateřskou i základní školu. Jako dítě jsem poznávala město i okolí. Mám pocit, že v dnešní době děti nemají takový zájem poznávat a zkoumat zajímavá místa svého bydliště.

Litomyšl se mi jeví jako velice přitažlivé město. Často se mi stává, že mladí lidé netuší, kde se Litomyšl nachází. Čím to může být? Česká republika není natolik velká, abychom neznali atraktivní místa, tím spíše, když jsou na seznamu UNESCO.

Může být důvodem nedostatečná výuka na základních školách? Nezájem mladých lidí o geografická místa? Odpovědí na tyto otázky by mohla být jiná, samostatná, práce.

Myslím si, že znalost okolí svého domova je nezbytná. Jako pedagog si přeji působit na žáky natolik motivačně, aby po škole šli raději ven a objevovali zajímavá zákoutí města a tím pozapomněli na každodenní hraní her na počítači.

Rozhodla jsem se, že Litomyšl, tedy mé rodné město, zpracuji do diplomové práce. Okolní místa, která budu popisovat, jsem vybrala na základě dotazníkového šetření, které bylo prováděné u litomyšlských učitelů základních škol.

Nejprve jsem se zaměřila na stručnou historii města, která bezpochyby nesmí chybět. I děti prvního stupně by měly být seznámeny s důležitými událostmi, které přispěly k tomu, aby naše město v dnešní době vypadalo právě takto.

Hlavní roli k budování města hraje nejen zmíněná historie, ale i osobnosti, jejichž jména jsou bezprostředně spojena s Litomyšlí a kulturními událostmi, které se ve městě pravidelně konají.

A nakonec to jsou místa nejen ve městě, ale i v blízkém okolí. Každé místo má svůj vlastní příběh, je něčím zajímavé. A mým cílem je své žáky seznámit s jejich rodným městem a podat jim důvody k tomu, aby Litomyšl milovali!

Zmíněná místa jsem si opět prošla a nafotila fotografie, které budou v příloze práce.

Cíl práce

Cílem teoretické části práce je seznámení s Mikroregionem Litomyšlsko. Představit žákům historii, zajímavá a atraktivní místa nejen v Litomyšli, ale i v blízkém okolí. Také nebudou opomenuty osobnosti spjné s daným městem.

Primární cíl je takové zaujetí žáků, že budou chtít samostatně poznávat město a okolí a získané poznatky či zajímavosti sdělovat svým kamarádům či rodině.

Součástí diplomové práce je i praktická část, jejím cílem je metodická příručka, která bude sloužit učitelům místních základních škol. Metodická příručka je pojata jako sedmidenní projekt, při kterém si žáci navzájem sdělují zjištěné informace, hrají různé hry či poznávají okolí vycházkami.

K metodické příručce patří prezentace, které jsou nezbytnou pomůckou k projektu. Stejně tak jsem vypracovala i pracovní listy, pomocí kterých lze zjistit, nakolik jsou si žáci schopni poznatky zapamatovat. Důležitou funkcí projektu, který se zaměřuje na společný zájem dětí, tedy jejich rodné město, je stmelení třídního kolektivu a najití místa, které bude celou třídou oblíbené.

2 Pardubický kraj

Na úvod si řekněme pár nezbytných informací o kraji, ve kterém se Litomyšl nachází.

Poloha a rozloha

Na pomezí Čech a Moravy leží Pardubický kraj. Sousedí s Královéhradeckým krajem, Olomouckým, Jihomoravským, Středočeským a krajem Vysočina. Pardubický kraj se nachází ve střední části České republiky, to souvisí s dobrým dopravním spojením po celé republice. Největší města se nachází kousek od sebe. Jsou jimi Pardubice a Chrudim. (Podhorský, 2004)

Svou rozlohou je Pardubický kraj pátým největším v České republice. Nejvyšším bodem tohoto území je Králický Sněžník, který měří 1424 m. n. m. Centrální a vrcholová část pohoří se zbytky původní vegetace byla vyhlášena národní přírodní rezervací.

Naopak nejnižším bodem kraje je v nadmořské výšce 201 m na hladině Labe místo u Kojic.

Pardubický kraj je složený z čtyř okresů – Pardubice, Chrudim, Ústí nad Orlicí a Svitavy. (Businessinfo, 2011)

Pardubický kraj se vyznačuje rozmanitostí přírodních podmínek, průmyslové i zemědělské výroby. To ovlivňuje kvalitu životního prostředí, která je na místech Pardubického kraje rozdílná.

Mezi nejméně postižená místa patří oblast vrchovin a podhůří v oblastech Ústí nad Orlicí a Chrudim.

Nejvíce postižené životní prostředí se vyskytuje v území, kde je rozsáhlý dopravní průmysl a osídlení. (Businessinfo, 2011)

Podnebí jednotlivých částí se v Pardubickém kraji výrazně liší. Orlické hory, Králický Sněžník či Žďárské vrchy jsou často vystaveny vyšším srážkám a nižším teplotám než v části střední, jihovýchodní či severozápadní.

Místa s neporušenou flórou můžeme najít především v nejnavštěvovanějších oblastech, kterými jsou již zmíněné Žďárské vrchy, Králický Sněžník. Kvůli tomu je ochrana přírody ještě důležitější.

V Pardubickém kraji se nachází i mnoho vodních toků, například Labe, Cidlina, Doubrava, Svitava či Loučná. Kraj je pramennou oblastí toků bez znečišťování z cizích povodí.

Ke třem největším vodním plochám patří Sečská přehrada (řeka Chrudimka), na Opatovickém kanále Bohdanečský rybník a na Divoké Orlici Pastviny. (Businessinfo, 2011)

Co se fauny týče, můžeme zde vidět jeleny, srnce, černou zvěř, lišky či kuny. (Podhorský, 2004)

Historické památky

Díky dlouhé a bohaté historii kraje se zde nachází velké množství památek, některé z nich patří k evropským unikátům.

V okrese Chrudim lze za nejvýznamnější památky považovat Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi, Státní zámek Slatiňany a skanzen – Soubor lidových staveb na Veselém Kopci a v přilehlých lokalitách Hlinecka. Okres Pardubice láká turisty na pardubický zámek s expozicemi Východočeského muzea a Východočeské galerie. Také je velmi lákavý, pozdě gotický hrad na Kunětické hoře. V Holicích je známé Africké muzeum věnované rodákovi Emilu Holubovi.

Milovníci koní mohou navštívit hřebčín v Kladrubech nad Labem, který nepořádá pouze prohlídky, ale i různé akce.

Při návštěvě okresu Ústí nad Orlicí bychom měli navštívit zříceniny hradů Lanšperk, Litice, Žampach.

V okrese Svitavy patří hrad Svojanov a zámecký areál v Litomyšli, což je jediná památka v Pardubickém kraji zapsána na seznamu UNESCO. (Businessinfo, 2011)

Za zmínku jistě stojí i oblíbenost hudby. Především je Pardubický kraj spojován s komorní hudbou. Za poslech stojí pardubická Komorní filharmonie. Velká návštěvnost je také každý rok v Litomyšli, kde se odehrává festival Smetanova Litomyšl. I město Polička je proslulá hudebními festivaly, především díky hudebnímu skladateli Bohuslavu Martinů. (Businessinfo, 2011)

3 Mikroregion Litomyšlsko

Konečně se dostáváme k důležité části diplomové práce. Tedy k detailnějšímu zpracování města Litomyšl a jejího bezprostředního okolí.

Založení tohoto mikroregionu se datuje od 7. 3. 2001, k založení došlo po schůzi ve Smetanově domě.

Mikroregion se nachází v jihovýchodní části Pardubického kraje, jehož rozloha je 410 km² a přibližný počet obyvatel činí třicet tisíc.

Celkem se v mikroregionu nachází 41 obcí. Jsou to Benátky, Bohuňovice, Budislav, Bor u Skutče, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Desná, Dolní Újezd, Horky, Horní Újezd, Hluboká, Chmelík, Chotěnov, Chotovice, Janov, Jarošov, Litomyšl, Lubná, Makov, Morašice, Němčice, Nové Hrady, Nová Sídla, Nová Ves, Osík, Perálec, Poříčí, Proseč, Příluka, Řídký, Sebranice, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trtěnice, Tržek, Újezdec, Vidlatá Seč, Vlčkov, Zderaz. (Litomyšlsko, 2016)

Mikroregion ohraničují významná místa. Severně je to město Choceň, severovýchodně Ústí nad Orlicí, severozápadně Vysoké Mýto a jihozápadně město Svitavy.

V mikroregionu je povrch především členitý. Místo s největší nadmořskou výškou je Proseč (550 m. n. m). Naopak místo s nejmenší nadmořskou výškou 285 m. n. m. je při údolí řeky Loučné, přesněji v Cerekvici nad Loučnou. (Litomyšlsko, 2016)

Významná místa regionu

Tento mikroregion je pro turisty velmi lákavý. Nachází se zde spousta významných míst, která stojí za bližší přiblížení. Jedná se bezesporu o Litomyšl, což je centrum mikroregionu, Nedošínský Háj, Růžový Palouček, zámek Nové Hrady a Touloucovy Maštale. Tato a ještě některá místa jsou více popsána v práci níže.

Jistě je vhodné začít výčet míst tím nejdůležitějším.

3.1 Litomyšl

Lašek (1945) ve své knize uvádí: „*Litomyšl, starobylá, historická, architektonicky bohatá a vznosná, jako starý šperk se těší stále pozornosti a obdivu návštěvníků, kteří jsou očarováni městem s památkami po bývalé občanské, panské i duchovní vrchnosti.*

Město, krásné zblízka i z dále, jest uloženo ve středu polokruhu okrajových vrchů, vroubených pravěkými lesy na jihovýchodní straně při Moravě, na jihozápadní se pak

otvírá podkova do polabské roviny, která podle dvou domácích řek Loučné a Desinky zabíhá hluboko až k městu....“ (Lašek, In Skřivánek, 2006, s. 1)

V jedné rozhlasové stanici BBC se o Litomyšli hovořilo takto: *„Ať člověk chce nebo nechce, s tímto městem se setkává už od dětství. Nejprve se s ním musí poprat v hodinách českého jazyka, protože je jedním z vyjmenovaných slov. Pak se město opakovaně vkrádá do poznámek z hodin dějepisu, jelikož například v roce 1344 zde bylo zřízeno historicky druhé biskupství v Čechách a o 650 let později se tam sešlo sedm střeoevropských presidentů. A aby toho nebylo málo, přichází hodina hudební výchovy a patrně nejslavnější rodák tohoto města – Bedřich Smetana.“ (Gloser, 2005, s. 19)*

3.1.1 Historie města

O existenci člověka v těchto místech informují archeologické nálezy. Mezi významné nálezy patří část kosti stehenní mamuta. Může se tedy usuzovat, že určité osídlení Litomyšlska proběhlo před první písemnou zmínkou.

Nejstarší zmínka o Litomyšli se vztahuje k roku 981. V Kosmově kronice pojednává o hradu knížecího rodu Slavníkovců. Původně byla Litomyšl preventivním hradištěm, které střežilo hraniční lesnaté údolí proti Moravě. Nejprve byl tedy hrad spravován Slavníkovci, po zničení knížectví Slavníkovců Boleslavem II. se správci hradu stali Přemyslovci. Pod správou samostatného knížete byla Litomyšl od roku 996. (Reichertová, 1977)

Po roce 1140 byl olomouckým biskupem Josefem Zdíkem (nejspíše syn kronikáře Kosmy) založen klášter, nazývaný Hora olivetská. Mniši kláštera, kteří přicházeli do Litomyšle, přinesli svůj znak. Byla jím zlatá lilie v modrém poli. V dnešní době můžeme vidět stříbrnou lilii v červeném poli jako městský znak. (Skřivánek, 2006)

Nový klášter byl pozemky, lesy a statky. Většina pozemků spadala pod dvě panství - litomyšlské a novohradské. Postupem času litomyšlský hrad přešel do správy církevní.

Pro Litomyšl je významný rok 1259, kdy udělil Přemysl Otakar II. obci městská práva. Postupně se Litomyšl stávala nejlidnatějším místem ve východních Čechách. V nejbližším okolí byla i další královská města. Jsou jimi Polička či Vysoké Mýto.

Roku 1344, na žádost císaře Karla IV., založil papež Kliment VI. biskupství. V papežské bule nese Litomyšl označení – město vznešené a slavné.

Po husitských válkách zaniklo biskupství. Téměř zničen byl i hrad, katedrála Panny Marie, kostel svatého Klimenta i augustiniánský klášter. Poté začala vláda rodu Kostků z Postupic (roku 1432). Ti zajistili, aby Litomyšl patřila mezi význačná místa Jednoty českobratrské. (Randáková, 2009)

Pro město byla jejich vláda přínosem. Díky nim si měšťané postavili podloubí na náměstí, byla postavena radnice se školou, založena bratrská tiskárna. Odchod Kostků z Postupic znamenal pro město konec působení Jednoty bratrské.

Novým pánem města se po nezdařeném povstání stal Vratislav z Pernštejna (řečený Nádherný). Šlechta se pokoušela podnikat, zřizovali pily, pivovary či skládky. Pernštejnové vynikali především stavebními schopnostmi. Díky tomu Vratislav přestavěl zničené sídlo na krásný renesanční zámek. O jeho výjimečnosti svědčí i to, že roku 1999 byl zámek zapsán na seznam světového dědictví UNESCO.

Po vymření rodu Pernštejnů po meči zdělila panství příslušnice rodu Frebonie Eusebie. Ta do Litomyšle povolala nový školský řád piaristů, umožnila, aby vzniklo piaristické gymnázium, u kterého byl později i filosofický ústav. Frebonie po požáru vykoupila domy Nového města na Hoře Olivetské. Jakmile se roku 1644 začalo vyučovat na školách, na přání dědičky se děti učily nejen latinsky, ale i jazyku českému. Na požádání nevlastního otce zavádí chlebičkovou sobotu – každou sobotu žáci dostávali bochníky chleba. Ve věku padesáti let Frebonie Eusebie umírá. (Lašek, 1945)

Po Pernštejnech a jejich blízkých v Litomyšli vládla rytířská, německá rodina Trautmansdorffů. V době jejich vlády město prožilo spoustu stavebních úprav, které jsou charakteristické pro dnešní Litomyšl. Komnaty na zámku byly vybaveny barokním nábytkem. Jan Bedřich navázal na Frebonii ve výstavbě piaristické koleje.

V osmnáctém století (tedy v době osvícenské) byla vědou vytlačována náboženství. V tomto období bylo město drženo v rukou Valdštejnů – Vartemberků. Vztahy mezi panstvem a měšťany byly přátelské. Byla pořádána společná divadelní představení, na jednom z nich poprvé vystoupil teprve šestiletý klavírista Bedřich Smetana.

Až po roce 1860, kdy město prožilo několik požárů, jednu velkou povodeň a revoluční rok 1848 dochází k příznivější situaci. Rozvíjí se stavební průmysl, vznikají nové budovy (Smetanův dům – hraná opera Dalibor, Pedagogium, budova gymnázia, průmyslová škola).

Radost z osvobození vystřídalo roku 1948 znemožnění úplné svobody. Ve Smetanově domě proběhlo zasedání pražského státního soudu, kde byl projednáván případ protistátní činnosti mladých lidí, nezletilých, či rektora piaristické koleje. Ti dostali velice vysoké tresty za něco, co vůbec nedělali. Tyto procesy patřily k nejhorším totalitním projevům. (Randáková, 2006)

Za zmínku z historie také stojí rok 1949, kdy byl poprvé uspořádán operní festival Smetanova Litomyšl, kdy byla uvedena opera Dvě vdovy. (Skřivánek, Litomyšl - starobylé město, 1997)

Po sametové revoluci, tedy po 17. listopadu 1989 dochází k velkým změnám. Starostou se stává Miroslav Brýdl, který dovedl skloubit rozvoj města s historickou a kulturní tradicí.

Město Litomyšl se také stává místem, kde se setkalo sedm středoevropských prezidentů – mezi nimi i Václav Havel. O rok později krásné město navštívil španělský královský pár. (Randáková, 2006)

Touto zajímavou informací bych ukončila stručný přehled z historie a vydala se na procházku po malebném městě, kterým Litomyšl bezesporu je.

3.1.2 Kulturní památky

Procházkou po městě navštívíme nejkrásnější a nejdůležitější památky. Zajímavých míst je v Litomyšli veliké množství, my se zaměříme pouze na některé z nich.

Jako první místo bych zvolila zámecký areál.

Litomyšlský zámek

Původně se jedná o renesanční hrad s arkádami, původem pocházející z Itálie. Poté byl tento typ stavby přijat ve vyvinuté střední Evropě. (UNESCO, 1992 – 2017)

Prvním stavitelem byl Ital Giovanni Battista Avostalis da Sala, po jeho smrti vedl stavbu Oldřich Avostalis da Sala. Stavba byla dokončena roku 1581, v roce 1962 byl prohlášen Národní kulturní památkou a v roce 1999 zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Ve středu průčelí nad hlavním portálem jsou umístěny znaky Vratislava z Pernštejna a jeho manželky. Na obou koncích průčelí se nachází dvě skupiny štítů. Fasáda na všech

stranách je pokryta sgrafitovou rustikou. Na renesanční zámecké budově je osm tisíc těchto psaníček. (Randáková, 2009)

Vnitřní dispozice zámeckých místností je zajímavě situována, pro návštěvníky zámku je připraveno 27 místností.

Mimo vnitřní dispozici zámeckých místností leží zámecká kaple sv. Moniky. Ta je osamostatněna pomocí schodiště severního křídla. Událo se tak především proto, že na bohoslužby chodili i lidé z města.

Také se v zámku nachází divadlo, které je v přízemí. Divadélko bylo zhotoveno roku 1797, divadelní kulisy vyrobil Josef Platzer. Vytvořil dvě opony a šestnáct dekorací s unikátním systémem výměny během několika sekund. Divadlo i nadále navštěvuje veřejnost, slouží jako místo koncertních a divadelních představení.

Dalším místem na zámku jsou zámecké arkády a komíny. Arkády jsou situovány na třech stranách, čtvrtá strana má zeď pokrytou sgrafitem. Konec jižní chodby zakončuje vstup do kaple sv. Moniky s portálem. Architektonické zpracování komínů je velice jedinečné. Jsou vytvořeny pečlivě a pokryty sgrafitem. I jejich hlavy jsou architektonickým útvarem.

Další zastávka v zámku by měla být v zámeckém sklepení. Je zpřístupněno veřejnosti, již před vchodem stojí dvě sochy Olbrama Zoubka. Další sochy akademického sochaře jsou stálou expozicí zámeckého sklepení. Tyto plastiky daroval milované Litomyšli.

Pro turisty nejdůležitější částí zámeckého areálu je zámecký pivovar. Je to především proto, že právě zde se dne 2. března 1824 narodil tehdejšímu sládkovi Františku Smetanovi syn Bedřich, český hudební génius. (Randáková, 2009)

Za zmínku stojí i druhé zámecké nádvoří, které je domovskou scénou operního festivalu Smetanova Litomyšl. První představení bylo uskutečněno v roce 1949. Na programu nejsou pouze díla Bedřicha Smetany, zařazují se i díla jiných českých i světových hudebních skladatelů.

Kolem zámku se rozprostírá i zámecká zahrada, která bohužel není udržována jako v dobách, kdy se o ní starali studenti místní zahradnické školy. Většina místních i turistů proto jdou do nedalekých klášterních zahrad.

Klášterní zahrady

V roce 2000 byla dokončena rekonstrukce zahrad mezi barokním kostelem

Nalezení sv. Kříže a kostelem Povýšení sv. Kříže. Litomyšl touto rekonstrukcí získala jedinečný park ve středu městské památkové rezervace. Ve středu zahrad je fontána s plastikami Olbrama Zoubka. Atmosféra je umocňována klasickou hudbou, která vychází z reproduktorů u fontány. (Randáková, 2009)

Po schodech sejdem dolů na Šantovo a Toulouvcovo náměstí. Dominantou Šantova náměstí je chrám Povýšení sv. Kříže. O kousek dál se nachází Toulouvcovo náměstí uprostřed kterého stojí kostel Rozezpívání sv. Apoštolů. Tato dvě náměstí jsou propojena ulicí Boženy Němcové.

Vydáme – li se Umlčící uličkou, dojdeme na Smetanovo náměstí. Uprostřed Smetanova náměstí stojí budova staré radnice s věží. Ta se stala symbolem postupu nezávislosti městské samosprávy na vrchnosti. Ve třetím patře jsou umístěny hodiny.

Na Smetanově náměstí se nachází hodně Měšťanských domů. Mezi jeden nejkrásnější patří Dům u Rytířů. Byl postaven kolem roku 1546. Jedná se o výjimečnou ukázkou renesanční městské architektury. (Randáková, 2009)

Další zajímavá část města se nachází na břehu řeky Loučné. Začneme u honosného Lidového domu.

Lidový dům

Roku 1922 byl postaven Lidový dům za účelem konání nejrůznějších kulturních a společenských akcí. Budova domu je v neorenesančním stylu se secesními a moderními prvky. (Litomyšl, 2011 – 2017)

Promenádou kolem řeky se dostaneme k divadelní budově. Tedy ke Smetanovu domu.

Smetanův dům

Základní kámen byl položen 4. dubna 1903, již 11. června 1905 byla budova slavnostně předána veřejnosti operou Dalibor. Při úvodním slovu bylo zdůrazněno, že pojmenování budovy Smetanův dům zavazuje k tomu, aby vše, co zde bude pořádáno, bylo hodno jména Bedřicha Smetany.

Široký vestibul, do kterého se můžeme dostat třemi vchody, je zaklenutý valenou klenbou s lunetami. Hlavní schodiště stoupá na širokou podestu. Z tohoto místa se dá jít do místní restaurace Karlov, na dámské záchody či stoupat po schodech dál. Z druhé

podesty se může vstoupit rovnou do zahrady. Následně se schodiště větví na dvě ramena. Jedna chodba vede do hlavního sálu Smetanova domu. Další chodbou se dostaneme do malého sálu.

Smetanův dům si dodnes uchovává svou původní podobu, při každé menší rekonstrukci je zachován historický nádech budovy. (Smetanův dům Litomyšl, 2014 – 2016)

Zajímavým místem je také Židovský hřbitov. Děti už nevědí, že se zde tento hřbitov nachází.

Židovský hřbitov

Židovský hřbitov se nachází nedaleko města, v části nazývané Lány, směřující k lokalitě zvané Rasovna.

Byl založen roku 1876. Nachází se v něm přibližně 43 náhrobků. V dnešní době je hřbitov velmi zpustošen, vše je zarostlé, náhrobky provalené. (Atlas Česka, 2007 – 2016)

Při procházce městem jsme zjistili, že některé části města či budov jsou pojmenovány po známých českých osobnostech. Je nezbytné, aby žáci znali alespoň některé z nich, aby poznali pomníky osob stojící na náměstí či u základní školy.

3.1.3 Osobnosti

Nyní bych se chtěla věnovat osobnostem, které za dob osvětlení v Litomyšli žili, nebo jakýmkoliv způsobem město proslavili. I díky jejich přispění je město takové, jaké máme v oblibě.

První zmíněnou osobností by neměl být zajisté nikdo jiný než rodák Litomyšle, Bedřich Smetana.

Bedřich Smetana

„Tak co? Bude to už?“

Kolikrát Smetana pohlédl na hodinky! Devět, půl desáté, za chvíli bude deset – trvá to bezmála věčnost a já zde čekám a čekám!

Vtom uviděl Mařku, jak vyběhla na nádvoří. S myšlenkou na nejhorší se vyřítit z pivovaru. Chtěl vyrazit dotaz, ale uvázl mu v hrdle.

„Je to kluk, milostpane!“

„Osobo, neblázněte!“

„Bodejť že, je to kluk – a nechá vás pozdravovat!“

Divoký příval blaha přinutil ho zařvat:

„To není možné!“

A popadl Mařku kolem boků.

„Propána, upadneme!“

Tančil s ní po nádvoří, nevěda, co dělá.

„Pusťte mne, milostpane, koukají se na nás!“

„Ať koukají, ať vyvalují oči!“

Smetana, k zalknutí upachtěný, pustil z rukou Mařku. Letěla jako střela k otevřeným dveřím.

„Skaličko!“

„Tady jsem!“

„Kde je sud piva?“

„Už pro něj běžím!“

„A pro dnešek konec práce!“

„Podle rozkazu, pane starý!“

Skalička salutoval, v očích čertovinu.

„Můžeme gratulovat?“ ptal se ve vojenské póze.

„Můžete! A pohov!“ vykřikl rozesmátý sládek.

Nežli se ozval povyk shromážděných mužů, vyběhl ke stavení. Málem že na prahu neupadl. Dusilo ho štěstí. (Gloser, 2005, s. 244 – 245)

Takto vypadala bezprostřední reakce otce, když se narodil syn Bedřich. Otec se jmenoval František Smetana, povoláním sládek v měšťanském pivovaře přepychového

Valdštejnského litomyšlského zámku. Díky jeho snaze žili Smetanovi v přepychu. Pobývali na prvním nádvoří zámku v přízemí pivovaru. V dnešní době je možné rodný byt Bedřicha Smetany navštívit. Návštěvníci si mohou prohlédnout expozici v přízemí domu.

Jeho otec byl vášnivý houslista, proto Bedřicha učil hrát již od jeho čtyř let. Poté se začal učit hry na klavír. V šesti letech měl první klavírní vystoupení litomyšlských filosofů na Karlově (později zbouráno, na tomto místě nyní stojí Smetanův dům). Po tomto představení si vysloužil pověst zázračného dítěte.

Již v osmi letech zkomponoval první skladbu D dur. Z toho je poznat, že hudba ho velmi zajímala, škola už méně. Hudbu stavil před studia, gymnázium se pokoušel vystudovat na více místech, v Praze studií zanechal a věnoval se své zálibě.

V době, kdy neměl peníze na živobytí, přišla výhodná nabídka. Místo domácího učitele hudby u hraběte Leopolda Thuna. Učil pět dětí za 300 zlatých za rok. Tím se mu otevřela cesta do vyšší společnosti. V tu dobu navštěvoval Josefa Jana Prokše, který ho soukromě vyučoval. Původně Smetanu přijat nechtěl, přesto si ho poslechl. Velmi na něho zapůsobil. Nejen svým talentem ale i tím, že hře na klavír se učil především sám.
Známky velikosti, 1997

V červenci roku 1848 otevřel Bedřich svůj vlastní hudební ústav v Praze. Po svatbě se mu narodily čtyři dcery. Bohužel život jim nepřál a tři z nich umřely v útlém věku. Ze žalu nad úmrtím Bedřišky napsal její otec trio G moll.

Po druhé svatbě (první žena zemřela ve 32 letech) odjel na sever Evropy již po čtvrté. Tam si ho vážili. Nejen jako pedagoga, ale i jako klavírního virtuóza. Zde uspořádal kolem sedmdesáti koncertů.

Po návratu zpět do Čech vznikaly jeho nejznámější opery (roku 1865). Prodaná nevěsta a Dalibor. Smetana se nezabýval pouze kompozicí. Vyučoval, vedl pěvecký sbor Hlahol, dirigoval a také organizoval koncerty.

V roce 1866 se stal dirigentem Prozatímního divadla.

Skládal nejenom opery. Těch bylo devět – Braniboři v Čechách, Prodaná nevěsta, Dalibor, Libuše, Dvě vdovy, Hubička, Tajemství, Čertova stěna. Poslední operu

s názvem Viola nestihl dokončit. Psal různé skladby komorní, orchestrální, klavírní, vokální nebo skladby symfonické. (Česká televize, 2006)

Posledních deset let skládal v naprosté hluchotě. V době ohluchnutí napsal své přítelkyni do Švédska: „*Cítím se tak odříznut od zbytku člověčenstva. Nemohu učit, nemohu dirigovat, nevydělám dost na to, abych uživil svou rodinu. Když se pokusím promluvit s dětmi, vidím na jejich tváři jen zděšený výraz. Nesnesu pohled na svůj obraz v zrcadle, protože co vidím. Nemocného strace se zoufalstvím v očích. Ještě zbývá jistá naděje, že se uzdravím, když se vydám za nějakým slavným odborníkem. Jenže to, drahá Fröjdo, nepřichází v úvahu. Nemám totiž peníze. Říkal jsem si, jestli byste nemohla zařídit, třeba uspořádáním koncertu, nějakou finanční sbírku a peníze mi půjčit. Almužnu nechci. Udělám vše pro to, abych dluh v co nejkratší době vyrovnal.* (Známky velikosti, 1997, 18: 22 – 19: 15)

Ve Švédsku peníze opravdu shromáždili. Žádný z evropských specialistů mu však se zdravotními problémy nepomohl.

Premiéra opery Dalibor byla v Prozatímním divadle v den položení základního kamene Národního divadla. Na tento kámen si Bedřich poklepal.

Libuši vyhradil k otevření Národního divadla (11. 6. 1881). Na tento den nikdo nezajistil místo pro samotného skladatele. Na poslední chvíli byl přizván do lóže.

V díle Z mého života se projevuje celý jeho život, včetně momentu jeho ohluchnutí.

Nesmíme zapomenout zmínit jeho velice známý cyklus symfonických básní Má vlast.

V dubnu 1884 se zdravotní stav Bedřicha Smetany velice zhoršil. Ke konci dubna byl převezen do Ústavu choromyslných v Praze. Tam žil už jen dvacet dní. 12. května 1884 umírá zakladatel české opery. Pochován je na Vyšehradě v Praze. (Česká televize, 2006)

Božena Němcová (Barbora Panklová)

Po narození byla Barbora pokřtěna ve Vídni. Stalo se tomu 5. února 1820. Její přesný datum narození však není znám.

Oficiálně se uvádí matka Marie Magdalena Terezie Novotná, její otec byl Johann Pankl, který si matku Barbory vzal roku 1820. (Muzeum Boženy Němcové, 2016)

Do Ratibořic se přistěhovali, když byly Barunce tři nebo čtyři roky. Říká se, že neuměla česky, výchova po sňatku probíhala pouze v němčině. Na Barboru volali rodiče Betty.

Ve třinácti letech se dostala do učení do Chvalkovic. Tam začala poprvé psát.

K české literatuře se přiklání v roce 1841, kdy žije v Polné. Čte české knihy ve větší míře. Tento rok považujeme za vlastenecké probuzení Boženy Němcové. Velký vliv na ní má její manžel Josef Němec, který ji přivádí do Prahy. Byl oddaný vlastenec. Jako státní úředník byl často překládán po různých místech. Rodina cestovala s ním. Božena mu porodila celkem čtyři děti. Po posledním těžkém porodu další děti již mít nemohla.

V roce 1839 přijela s manželem do Litomyšle poprvé. Do města s nimi přijel roční syn Hynek. Brzy se jim narodil druhý syn Karel. Při prvním pobytu se v Litomyšli zdrželi téměř rok. O jejich pobytech v Litomyšli se uchovalo málo pamětních informací. Údaje o posledních letech života Boženy Němcové poskytla její dcera Dora prostřednictvím její paměti.

Nejznámější je třetí návštěva, přijela 11. září 1861, kdy měla přislíbeno, že jí nakladatel Antonín Augusta vydá sebrané spisy a podruhé Babičku. Díky tomu se měla dostat z finanční tísně a přestat být závislá na svém muži. Augusta ji ubytoval v hostinci U hvězdy na horním náměstí. Bohužel v Litomyšli zjistila, že kvůli chatrnému zdraví již není schopna ani přepracovat Babičku. Augusta její zdravotní stav nevnímal, naopak. Nejen, že od Boženy očekával spisy a přepracovanou Babičku, zaměstnával ji korektorskými pracemi v tiskárně. Když od Boženy Němcové stále nedostával rukopis Babičky, bylo Augustovo naléhání důrazné. Poté začal být sprostý. Od 7. listopadu přestal za Němcovou ručit v hostinci, tím se jí nechtějíc zvyšovala dlužná částka. Byla hladová, bezradná.

24. listopadu přijel do Litomyšle Josef Němec. Čtyři dny nato odvezl ženu do Prahy, do domu U tří lip na Příkopě, kam se přestěhoval.

Z postele již nevstala. 21. ledna 1862 zemřela Božena Němcová, čtrnáct dní před svými dvačtyřicátými narozeninami. (Otruba, 1964)

Stručně si shrňme nelehký život Boženy Němcové, za svobodna Panklové. Během života se musela vyrovnat s nelehkým břemenem, kdy její manžel v dobách Bachova absolutismu nedokázal finančně zajistit rodinu. V té době nebyla ani ona sama dostatečně finančně ohodnocena. I přes materiální bídu a úmrtí syna Hynka statečně bojovala. Byla česká spisovatelka, která se považuje za zakladatelku české prózy, autorku venkovských povídek a pohádkových sbírek. Důležitým místem jsou Ratibořice, ve kterých jako malá vyrůstala.

Ve spojení s Boženou Němcovou se nám dozajista vybaví kniha Babička. Jedná se o pobyt babičky s vnoučaty v údolí Ratibořic. Knihu psala po smrti syna Hynka. Inspiraci pro napsání viděla ve své babičce Magdaléně Novotné.

K prvním dílům patří básně Ženám českým, Moje vlast a Slavné ráno. Věnovala se lidovým tradicím a folklóru. Sbírala lidové pohádky a prózy ze života venkovských lidí. Většinou v jejích převyprávěných pohádkách dobro vítězí nad zlem. Ve svých dílech se také snažila pozdvihnout obyčejný lid, toho jsou důkazem další známá díla. Například Chýše pod horami, Pan učitel, Dobrý člověk. V knihách Boženy Němcové se nám dostane i mravního poučení. Za zmínku stojí povídky Divá Bára, V zámku a podzámčí, Karla. (Božena Němcová, 2012 – 2017)

Božena Němcová žije s českou společností. Zdá se, že její životnosti od generace ke generaci přibývá. Nelze říct přesné číslo, které by udávalo počet čtenářů, ve kterých Božena ožívá skrze své dílo. Podle počtu vydaných spisů a návštěvnosti Ratibořic je obdivovatelů Boženy Němcové velké množství. (Otruba, 1962)

Otruba ve svých knihách popisuje významnost této ženy: „*Osobnost Boženy Němcové však nemá a ani v budoucnu nebude mít jen krátkodobý dosah. V ní se totiž v jedinečně dokonalé a ucelené podobě projevuje člověk bezvýhradně a tvořivým způsobem věřící v člověka, a proto i nadále působící aktivní silou ve prospěch lepších dnů člověka mezi lidmi. Tím žije Němcová i v našich dnech a v našich cílech.*“ (Otruba, 1962, s. 188)

„Všecko to, mohutné stavby na hoře někdy Olivetské, město samo, domy jeho i náměstí, zbytky jeho hradeb, valy, aleje starých stromů, hlučné a zas tiché podsíně, bylo pro mne cosi nevídaného, Vše mně zajalo mysl i okouzlo.“

Bylo to pro mne kus nového světa. Sic v Jaroměři, v Broumově, v Náchodě a v Hradci Králové viděl jsem předtím zajímavé, staré domy, kusy podloubí, ale města v celku tak starobyle zachovalého jsem dosud nespatriil a nadto s takovým zámekem. Starý ten ráz Litomyšle nebyl v ten čas, kdy jsem se tam dostal, a pak i léta potom ničím porušen.“
(Alois Jirásek, In Janáčková, 1987, s. 40 – 41)

Takto popsal svůj první vstup do města Alois Jirásek. Další osobnost, která je stále spojována s Litomyšlí.

Alois Jirásek

V Hronově, kde Jirásek vyrůstal, žilo sedmdesát šest rodin Jirásků. Bylo to velmi časté příjmení. Aby se rozlišili, měli přídomky – Dlouhý, Hedvábný, Neřád. (Česká televize, 2005)

Narodil se 23. srpna 1851, jako čtvrté dítě rolníka a pekaře Josefa Jiráska a jeho ženy Vincencie.

Po jeho narození přišlo na svět ještě pět sourozenců, avšak z devíti dětí brzy tři zemřely.

Když rodina přišla o všechny majetek, museli opustit stavení pod kostelem - dnešní Muzeum Aloise Jiráska. (Janáčková, 1987)

Nejdříve studoval na německém gymnáziu v Broumově, poté na českém v Hradci Králové. Další studia chtěl věnovat výtvarnému umění, na které byl nadaný, nakonec však rozhodl pro studium na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Jak už to bývá, na vysoké škole se zamiloval. Jeho první velká láska Jiráska přivedla k básnické tvorbě. První výrazné dílo Skaláci, dokončoval ještě na Univerzitě. Přesněji o posledních prázdninách.

Do Litomyšle přijel počátkem října 1874. Zde začal jako suplující učitel na místním gymnáziu. Vyučoval dějepis, zeměpis a jazyk český. Poté učil na městské reálce. Celých pět let čekal na výměnu ředitele, který by chápal jeho lásku pro literaturu.

Nejen, že získal práci učitele, také se v Litomyšli seznámil s Marií Podhajskou, která se stala Jiráskovou manželkou. Starala se o domácnost, svého pracujícího muže. Porodila

sedm dětí, šest z nich vchovala do dospělosti. Při jakékoli nemoci rodina citově strádala. Po smrti druhorozené (čtyřleté) Mařenky přestal Jirásek na chvíli pracovat. Bolestivá jizva se nikdy nezahojila.

Jako profesor byl velmi oblíbený i přes to, že jeho požadavky byly náročné. Vybranou látku přednášel nezapomenutelně. Občas dokonce žákům předčítal svůj nový text.

Litomyšlští studenti popisovali jeho zevnějšek takto: „*Byl střední postavy, vyklenutých, silných prsou, měl světlé vlasy, které zpředu bral do tří prstů a kladl je na téměř, na výrazném nodu seděly mu ostré brejle, jimiž hleděly modré oči! Oči ty byly prosté a srdečné – hrdost a krutost profesorská z nich nezárala nikdy. Nápadným byl nám jeho jadrný hlas a tělo spíše hřmotné nežli gracilní....*“ (Jánáčková, 1987, s. 49 – 50)

Litomyšlské povídky U rytířů, Na staré poště a Filosofská historie souhrnně nazval Maloměstské historie.

Po čtrnácti letech v Litomyšli získal Alois Jirásek učitelské místo na gymnáziu v Praze. V devadesátých letech 19. století probíhalo vrcholné Jiráskovo období. Tvořil především romány, románové a kronikářské cykly. Soustředil se především na období husitství, národní obrození, dobu pobělohorskou. (Ministerstvo informací a osvěty, měsíčník Československo)

Slávy se dočkal ještě za svého života, řada jeho děl byla zpracována i filmově.

Mezi jeho nejznámější díla patří Skaláci, Psohlavci, Staré pověsti české, F. L. Věk, Mezi proudy, Jan Hus, Temno, Lucerna, M. D. Rettigová ...

Díky jeho dílům byl 7. ledna 1918 podán první návrh na udělení Nobelovy ceny.

12. března 1930 mistr umírá. Tisíce lidí se s ním přišlo naposledy rozloučit. (Česká televize, 2005)

U Aloise Jiráka jsem se zmínila o veselohře M. D. Rettigová. I ona by měla být mezi známými osobnostmi krásného města Litomyšl.

Magdalena Dobromila Rettigová

O dětství Magdaleny Rettigové (rozené Artmannové) není mnoho informací.

Narodila se 31. ledna 1785 v malé vesnici Všeradice na Berounsku. Byla narozena jako druhé dítě ze čtyř, avšak nešťastný osud zavinil, že pouze ona si mohla užívat dětství.

Otec byl panský úředník, nemohla si proto hrát se selskými dětmi. Její matka nedokázala projevit mateřskou lásku, za vše Dobromilu přísně trestala. Když bylo Magdalence osm let, narodil se jí bratříček. Byl velmi slabý, ale zůstal naživu. Otec se z jeho narození netěšil dlouho. Zemřel tentýž rok, ve věku 41 let. Bylo to první přímé setkání Magdaleny se smrtí někoho blízkého. Tím přišly o veškeré peníze. Na živobytí matka nedostala téměř nic. Matka začala churavět. Je pravděpodobné, že celá domácnost padla na bedra malé (pravděpodobně devítileté) Magdaleny.

Po úmrtí otce se s matkou přestěhovaly do Prahy. Tam nepobývaly příliš dlouho a přišlo další stěhování, tentokrát do Plzně.

Kolem třináctého roku onemocněla Magdalena žloutenkou. Nemoc byla hrozivá, přála si zemřít. Avšak mladé tělo nemoc přemohlo a uzdravila se. V té době už se kamarádila s mladým Janem Aloisem. Jejich přátelství přerostlo v lásku. Avšak matce se bála oznámit, že její vyvolený byl zrovna mladý Rettig. Požehnání od matky dostala až v té době, kdy byla nemocná a neměla téměř žádnou naději na uzdravení. Prý bylo potřeba povzbudit duševní rozpoložení Magdaleny. 31. ledna 1808, přesně v den Magdaleniných 23. narozenin, se stala manželkou Jana Aloise Rettiga.

Chvilí žili v Praze s Magdaleninou matkou, poté se přestěhovali do Tábora. Během čtyř let, co v Táboře žili, se jim narodila holčička a chlapeček. Holčička zemřela hned druhý den, chlapec v půl roce.

Po těchto skutečnostech se znovu stěhovali, nyní do Přelouče. Tam začala paní Rettigová zavařovat ovoce na kompoty. Zemřelo jim zde další dítě. Avšak nakonec se nestěhovali manželé sami. Narodila se jim dcera a syn, oba dostali jména po prvních dvou zemřelých dětech. Poté se narodila ještě dcera.

Ve svém životě se soustředila především na vzdělání dívek. Na jejich přípravu pro život, do rolí matek. (Johanides, 1995)

Jan Hostivít Pospíšil, knihtiskař královéhradeckého nakladatelství, vydal v roce 1826 knihu, která zajistila Rettigové slávu. Byla to její slavná Domácí kuchařka. Kuchařka měla okamžitý úspěch. Za její život vyšla rozšiřovaná kuchařka celkem čtyřikrát.

Stěhovali se ještě několikrát, až v roce 1834 se usadili v Litomyšli. I zde probíhaly kurzy pro děvčata. Když nemohla na nohy, seděla v kuchyni a děvčata paní Rettigové nosila ochutnávat svá jídla. Ona radila a udílela další pokyny. Takto vypadalo dopoledne. Odpoledne měly na programu ruční práce (pletení, vyšívaní, háčkování).

Každou středu a sobotu probíhalo literární čtení. Nejprve se předčítalo česky i německy. Později pouze česky.

A jak se paní Rettigová odívala? Doma prý nosívala: *„Rovné široké sukně s faldy, vysoké široké rukávy, zapínané na zápěstí na tři knoflíčky, bohatě faldovaný živůtek, na hlavě bílý čepeček s mašlí. O svátcích nosila velký zlatý kříž se žlutými českými topasy,....* (Johanides, 1995, s. 234)

Již rok po nastěhování v místní tiskárně vydala Kvítí májové dcerkám českým a moravským. Jedná se o útlou sbírku mravoučných povídek. Dále ji vyšla další kuchařka pod dlouhým názvem Dobrá rada slovanským venkovankám, aneb pojednání, kterak by ony pokrmy sprosté lacině i chutně připravovati mohly. Další kuchařka nese název Pojednání o telecím mase.

Uvádím další příklady jejích knih. Mladá hospodyňka v domácnosti. Dárek dcerkám československým od Magdaleny Dobromily Rettigové. Jedná se o příručku o domácnosti do kapsy. Mařenčin košíček, Jaroslav a Terinka, Bílá růže, Masopustní žert.

Úmrtím manžela ztratila nejen blízkou osobu, ale i svého živitele. Měla nárok na třetinovou vdovskou penzi, avšak úřady nepracovaly tak rychle, jak by bylo třeba. Šťěstí, že se zrovna v Litomyšli nacházel i její syn, který se o matku dokázal hmotně postarat.

Dne 5. srpna 1845 Magdalena Dobromila Rettigová zemřela. Až mnohem později, roku 1885, ke stému výročí narození, ji litomyšlské ženy nechaly postavit pomník. (Johanides, 1995)

Pro zajímavost a připomenutí řeči přiložený recept na koblihy. Text z Městské knihovny v Praze je převzat z původního díla Domáci kuchařka (1868).

Koblihy

„Dej na mísu libru prohráté a prosáté mouky, vraz do hrnku 10 žloutků a jedno celé vejce, dej k tomu čtvrt žejdlíka vlažné nezvařené smetany, čtvrt libry rozhrátého učištěného nového másla, 4 lžice dobrých hustých kvasnic, 2 lžice cukru, na kterém jsi byla ostrouhala citronovou kůru, trochu to osol, vše dohromady rozkloktej a zadělej tím tu mouku; těsto však nevytloukej, ale vše jen pěkně rozmíchej; pak dej vždy kus těsta na vál, rozválej ho rukou asi na prst tlustě, vypíchej z něho formičkou kulaté lístky jak velké chceš, doprostřed každého vlož kousek zavařeninky, pak opět vypíchej tolik lístků, přikrej jimi ty stou zavařeninkou, okolky prstama přitlač, koblihy ještě jednou vypíchej, aby byly hezky kulaté, klad' je na moukou posypaný servít a nech je kynout; když jsou skoro ještě jednou tak vysoké nech rozpálit převařené máslo a klad do něho kobližky spodní stranou vzhůru, ne však mnoho najednou, aby měly vůli, a přikrej je pokličkou; když jsou na té straně dost červené, obrat je, ale již je nepřikrývej; tak smaž až jsou všechny, pak je posyp cukrem a dej je na tabuli. (Rettigová, 2011, s. 365)

3.1.4 Pověsti o Litomyšli

Existuje mnoho pověstí pocházejících z těchto končin. Většinou souvisí se zámeckým areálem, nebo s názvem Litomyšl.

Šaty z chlebového těsta

V dávných dobách žila na zámku hraběnka, která byla ješitná a pyšná. Jediné, o co se zajímala, bylo, jaké šaty si obléknou, aby vynikla nad ostatní. Potřebovala mít jiné šaty a šperky. Když už nevěděla, co si vzít na sebe, nechala si upéct šaty z chlebového těsta a ozdobit je barevnými polevami. Při nedělní procházce po nádvoří jí zastoupila cestu žebračka a prosila hraběnku o kus chleba k jídlu. Její dcera s dětmi neměly asi sousto do pusy, zatímco hraběnka božím darem mrhala. Hraběnka se jí vysmála, proto na ní žebračka uvalila kletbu. Zem se rozevřela a hraběnka se propadla do země. Duch hraběnky bloudí zámek a snaží se o vysvobození. Přemlouvala mladíka, aby našel ženu, kterou dříve odbyla a dal jí jídlo. Mladík nesměl s nikým mluvit, ani slovem se zmínit, kam jede. Avšak mu do cesty vstoupila hradní stráž. On jim své poselství vyzradil. Kůň se vzepjal a mladík se při pádu na zem zabil. Tím bylo způsobeno, že hraběnka se vysvobození nedočkala a straší na zámku dodnes. (David, Soukup, 2012)

Očarované pokoje zámku

Podle pověsti se jedná o pokoj v jižním křídle zámku. Neustále to v pokoji šramotilo, byl slyšet pohyb, vrážení do nábytku. Jednoho dne chtěl na zámku přespat zchudlý šlechtic. Pán mu ustlal kde jinde, než ve strašidelném pokoji. O půlnoci se ozvala rána a šlechtic se probudil. Byla slyšet slova, hluk. Vyděšený šlechtic na nic nečekal a utíkal ze zámku. Po sedmi letech se na zámku zastavil žebavý mnich. Byl mu umožněn nocleh. Jakmile se o půlnoci ozval rámus, zeptal se ducha, co žádá. Duch říkal: „Saecula Saeculorum.“ „Amen,“ zněla odpověď mnicha. Duch povykřikl radostí a poděkoval za vysvobození. Od té doby v pokoji nestrašilo. (Zámek Litomyšl, 2011)

Vznik názvu

Nejčastěji se mezi lidmi traduje, že pán tohoto místa ztratil své šle a hlasitě zvolal: „Ó líto mi šle.“ Z toho zvolání vzešel název, který jde snadno rozpoznat.

Další pověst, kterou ve své knize zmiňuje Pavel Helan, vypráví o charvátském knížeti Vitislavovi. Vitislav se vydal na lov a zabloudil až do místní krajiny. Avšak se nedokázal vyhrát souboj nad divočkem a utrpěl zranění. Jeho průvodci ho dovezli do chaloupky babky kořenářky. U ní slíbil, že pokud se uzdraví, nechá na místě napadení vystavit kostel. Babka kořenářka dokázala Vitislava uzdravit, proto nechal na místě

postavit kostel, který vysvětil sv. Metoděj. Tehdy to byl v Čechách první kostel. V okolí byla vystavěna i fara. Postupně přibývaly chýše a chalupy. Vítislav přecenil své síly, proto litoval své domýšlivosti. Tyto myšlenky ho napadaly i ve chvíli, kdy uvažoval o názvu místa. Je to lítost domýšlivce, krátce Litomyšlec nebo také Litomyšl. Od té doby se město takto nazývá. (Helan, 1998)

Druhá pověst vypráví také o knížeti Vítislavovi. V městě Litomyšl nechal rozšířit křesťanství. Prikázal, aby bohoslužby byly slouženy ve srozumitelném jazyce pro všechny. Mnoho lidí se nechalo pokřtít od sv. Metoděje, který přijel vysvětit kostel a uložit ostatky sv. Klimenta. V tu chvíli se strhla bouře a průtrž mračen zkalila vodu v řece Loučné. Jenže sv. Metoděj potřeboval čistou vodu ke křtu. Poslal tedy chlapce se džbánkem pro čistou vodu. Chlapec při hledání vody džbánek rozbil. Vystrašený odnesl střepy sv. Metodějovi. Jakmile je Metoděj uchopil, spojily se střepy k sobě a vytvořily nový džbán. Zázrak. Svatý Metoděj ten den pokřtil mnoho lidí. Privil zde také památná slova, která říkají, že bychom nikdy neměli soudit podle džbánu, ale podle toho, co se nachází uvnitř. To vnímám jako velkém ponaučení pro dnešní společnost. (Helan, 1998)

3.1.5 Zajímavosti

Město proslulé hudbou, divadlem, literaturou či školami. Pro starší populaci oblíbené místo, pro mladší osoby možná téměř neznámé. Pokusme si Litomyšl přiblížit i z jiného soudku.

Ulička Josefa Váchala

Tato ulička je zajímavá tím, že se zde nachází knihkupectví, nakladatelství a penzion Paseka. Podle předlohy Váchalova Krvavého románu je fasáda domu pokryta sgrafity. Sgrafita zdobí dům díky místním studentům institutu restaurování a konzervačních technik Litomyšl.

Zámek

Při pohledu ze zámeckého okna do parku vidíme v rohu zahradní domek. Říká se mu salet. Vchod je ve zkoseném nároží. Uvnitř saletu je pouze jedna místnost, vymalovaná staroegyptskými náměty, které byly módními po Napoleonově výpravě do Egypta.

Další zajímavý pohled je na zámecké sluneční hodiny, které se nachází mezi okny druhého patra budovy. Nachází se na nich erby Vratislava z Pernštejna a jeho ženy Marie Manrique de Lara. Andělé nesou ještě jeden malý znak Valdštejnů – Vartemberků, který se do rodu přidal roku 1729.

Radniční věž

Všichni místní vědí, že na radniční věži je vsazena kovová deska popisující starou míru, český loket. Jeho délka byla přibližně 59 cm. Původně byl vsazen do zdi, aby si nakupující na trhu mohli přeměřit zakoupené zboží. Druhá destička na věži značí výšku vody při povodni roku 1781.

Nad podsíňkovým obloukem je místo okno zasazen orloj. Ten byl zhotoven hodinářem Karlem Adamcem. Je vyzdoben čtyřmi ženami.

Portmoneum – museum Josefa Váchala

Muzeum malíře, spisovatele, grafika Josefa Váchala se nachází v ulici Terézy Novákové. Název dostalo podle původního názvu domu z Váchalova Krvavého románu. (Randáková, 2009)

Znak ve tvaru lilie

Když Jindřich Zdík (olomoucký biskup) přivedl z Francie řád Premonstrátů, byl zde založen premonstrátský klášter Hora olivetská. Z Francie pocházel znak řádu – zlatá lilie v modrém poli. V průběhu let došlo k úpravám a Litomyšl se může pyšnit znakem stříbrné lilie v červeném poli.

Tomáš Garrigue Masaryk

Je zajímavé, že prezident navštívil Litomyšl hned dvakrát. Poprvé v roce 1929, kdy se účastnil výstavy pro Boženu Němcovou a Juliu Mařákovi.

Pralinky

V dnešní době je místo oblíbené především díky pralinkám. V místní pralinkárně se používá nejlepších druhů čokolády ze světové produkce. I náplně do pralinek jsou vyráběny z těch nejlepších ingrediencí. Kavárna Chocco Café se ztotožňuje s poctivým vařením a pečením, stejně, jako známá Magdaléna Dobromila Rettigová. (české pralinky, Litomyšl)

Ocitáme se na konci teoretické části této práce. Tato oblast nebude příliš rozsáhlá, většinu míst je potřeba navštívit osobně. Oblasti nejsou ve velké vzdálenosti od Litomyšle, proto když si někdo rozmyslí dovolenou v tomto regionu, stihne všechny zajímavé výlety během několika dní.

3.2 Výlety do okolí

Nedošínský háj

Kousek od Litomyšle (3 km), směrem na Tržek, se nachází Nedošínský háj. Znáám je především díky Filosofské historii od Aloise Jiráka.

První zmínka je datována roku 1378 jako o Oboře kláštera. K velké proměně dochází na počátku 19. století, kdy byl pozměněn do podoby parku a doplněn drobnými stavbami. Od roku 1933 patří Nedošínský háj k městu Litomyšl.

V současné době se jedná o státní přírodní rezervaci, jejíž plocha činí 30, 7 hektarů. Jako přírodní rezervace byl Nedošínský háj vyhlášen z důvodu chránění dubo – habrového lesa. Do roku 1856 se zde konaly majálesy, o kterých barvitě vypravuje Alois Jirásek ve Filosofské historii. Do dnešní doby už se dochovala pouze kaplička sv. Antonína, u které se nachází i pramen. Každý návštěvník, který okusí vodu z pramene, bude mít štěstí a lásku.

Každý ornitolog si přijde na své, protože díky rybníkům se v háji vyskytuje velké množství ptáků. Při procházce rezervací se můžeme setkat i s jinými zvířaty. Z šelem můžeme vidět lišku obecnou, lasici kolčavu či kunu skalní. K vidění tu mohou být i netopýři.

Při procházce stezkou jsou k vidění informační tabule, které popisují vyskytující se faunu či floru. O daném zvířeti či rostlině jsou uvedeny nejdůležitější informace. (Informační tabule v Nedošínském háji)

Po stejné cyklotrase se dostaneme na **Růžový palouček**, který je od Litomyšle vzdálen 7 kilometrů. Jedná se o památné místo u obce Morašice. Na tomto místě roste zvláštní druh stepní růže *Rosa gallica* (Město Litomyšl, 2011 – 2017). K tomuto místu se váže několik pověstí. Nejznámější praví o tom, že se zde loučili s vlastní českí bratři, kteří museli opustit svoji rodnou zem. Na jejich památku byl na tomto místě postaven pomník. (Kidlesová, Špaček, 2007)

Pojedeme – li o dalších šest kilometrů dál, dostaneme se do vsi **Nové Hradky**. Dominantou vsi je bezesporu rokokový zámek postaven v letech 1773 – 1777. Po druhé světové válce byla do východního křídla zámku přestěhována škola. Po roce 1948 byl zámek prohlášen za kulturní majetek. Na zámku byly prováděny pouze udržovací práce, proto zámek chátral. Škola musela být vystěhována. Po 80. letech začalo docházet k rekonstrukci, kdy památkáři opravili střechu.

Roku 1992 vnuci tovární Bartoně nabídli zámek k prodeji. Manželé Magda a Petr Kučerovi koupili zámek roku 1997 a pustili se do rozsáhlé rekonstrukce.

Zámek nyní svítí novotou. Dokonce si mohou návštěvníci prohlédnout interiér zámku od května do září. (Kidlesová, Špaček, 2007)

Na zámku jsou umožněny tři prohlídkové trasy. Pro turisty není lákavý pouze interiér, ale i exteriér. Nejen děti najdou zajisté zalíbení v labyrintu, či při prohlídce stájí. Kolem zámku je i krásná zahrada, plná barevných květin. Tento nádherný prostor je velmi často využíván k svatbám a krásným svatebním fotografiím.

Říká se, že nejstrašidelnějším místem na Nových Hradech je Červená věž. Z podzemí tam o půlnoci přichází mniši. Jestliže mniši někoho potkali, zeptali se ho, jaké zvíře bylo stvořeno bohem. Vystrašení lidé nedokázali na otázku správně odpovědět. Od té doby se jim špatně spalo, honily ho nepěkné přízraky. Po čase zešilel a zemřel. Od té doby nechtěl nikdo v Červené věži bydlet. Jednou dorazil na zámek tovaryš. Byl hladový, proto by přijal jakoukoli práci. Hradní pán ho potřeboval vyzkoušet, aby v budoucnu uhlídal jeho koně. Jeho úkolem bylo přečkat noc v Červené věži. Tovaryš začal poklízet. Tovaryš se o půlnoci nenechal mnichy vystrašit. Na otázku jim odpověděl, že tím zvířetem je kůň. Protože prý kůň má kopyta jako ďábel a ve chvíli, kdy si lehá, nekleká. Mniši se od té doby na hradě neobjevili a tovaryš nastoupil do služby na Nových Hradech. (David, Soukup, 2012)

Při cestě z Nových Hradů do Nové Vsi u Jarošova, zabočíme úzkou silničkou do Vranic, nalezneme malé přírodní parkoviště, na kterém zastavíme při návštěvě Budislavi. Oblíbeným místem pro turisty jsou **Toulovcovy maštale**. Tento skalní labyrint působí až tajemně. Údolí tvoří pískovcové stěny. Nacházejí se zde skryté soutěsky, průchody, malé tunely. Skalní prohlubně a zákoutí, působí místy jako skrytá obydlí.

Podle litomyšlských pamětí byl Vavřinec Toulovec znám svou dobrotivostí a dobročinností. Žádná zmínka o loupení (jak se vypráví) se nikde nevyskytuje. (Paulík, Pucholt, 2013)

Z Vranic se je možné se vydat na čtyřkilometrový okruh Dudychova jeskyně. Druhým okruhem jsou Městské maštale. Jedná se o 7,6 km dlouhý a náročný terén. Přes Toulovcovy maštale se vydáme k myslivně na Posekanec. Pokračujeme na Budislav do Městských maštalí. Tam jsou k vidění skalní útvary (Liščí díry, Pod deštníkem, Hrad, Pancéřová loď, Kostelíček a Velryba). Po žluté trase se dojde zpět do Vranic.

Jestliže využijeme stejnou počáteční cestu přes Toulovcovy maštale, dojdeme ke studánce Džberka. (Roubená chalupa Paseky)

Na internetových stránkách je možná i virtuální prohlídka některých míst z oblasti Toulovcovy maštale. (Toulovcovy maštale, 2006 – 2016)

Pojedeme – li z Litomyšle směrem na Svitavy, dostaneme se do obce s názvem **Mendryka**. Vratislav z Pernštejna měl svůj zámek v Litomyšli, ale rozhodl se, že si postaví renesanční lovecký zámeček poblíž. Vybral si místo ve stráni nad rybníčkem (rybníky na Mendryce nyní slouží k rybářským účelům). Pojmenoval ho podle své manželky Marie Manrique de Lara.

O dvě stě let později ho Jiří Kristián z Valdštejna – Vartenberka přestavěl barokně, vedle zámku nechal postavit kapličku, kterou zasvětil patronu lovců sv. Hubertu.

Zajímavostí o tomto místě je, že zámeček s rybníčkem sloužili jako předloha k dílu Lucerna od Aloise Jiráska. V dnešní době zámeček slouží jako Charitní domov pro řeholnice. (Lenoch, 2012)

Jiným směrem, na Českou Třebovou, se nachází další velmi zajímavé a turisty navštěvované místo. Je jím **Kozlov**. Hodně obyvatelů Litomyšle se alespoň jednou za rok vydá na pěší výlet právě na Kozlovský kopec. Nachází se 9 kilometrů od Litomyšle. Na konci výletu čeká na turisty překrásná chata Maxe Švabinského podle projektu stavitele Adolfa Šimka. Na kopci stojí také rozhledna, která byla původně dřevěná a po zasažení bleskem musela být srazena. V dnešní podobě, od roku 2000, stojí na Kozlovském kopci rozhledna ocelová. Celková výška věže je 55 metrů, nachází se na ní

174 schodů a vyhlídková plošina ve výšce 32, 8 m. Také slouží k přenosu signálu sítě mobilního operátora. (Kozlov u České Třebové, 2011)

Součástí diplomové práce je také praktická část, do které spadá metodická příručka. Na úvod této části je na místě si říct, co vlastně pojem metodická příručka znamená. Jelikož je metodická příručka pojata jako sedmidenní projekt, zaměřím si i na tento pojem.

4 Metodická příručka

Metodika

- Pracovní postup, nauka o metodě vyučování vybraného předmětu. (Slovník cizích slov, 2005 – 2017)
- Systém metod, pravidel či principů pro řízení dané disciplíny, například v umění, ve vědě. (Dictionary, 2017)
- Může se jednat o vzdělávací obor pedagogiky, který se zabývá hodnocením a analýzou metod výuky a vyučovacích předmětů. (Dictionary, 2017)

Svoji metodickou příručku jsem pojala jako přesný popis sedmidenního projektu, který se týká toho nejdůležitějšího z Litomyšle a okolí.

Proto připojuji stručné informace o tom, co to projektová výuka je.

5 Projektová výuka

Nejprve se zaměřím na rozdíl mezi projektovým vyučováním a tradiční výukou. Poté si přiblížíme další informace o projektovém vyučování.

Tradiční výuka:

- Spíše pasivní vyučování.
- Více řízena učitelem.
- Zaměřena na znalosti žáků, zvládnutí učiva, spíše učení se o něčem než aplikace poznatků.
- Menší důraz na rozvoj dovedností.
- Specifické znalosti od sebe odděleny.
- Hodnocení žáků na základě jedné správné odpovědi.

Projektová výuka:

- Organizovaná, cílená, promyšlená.
- Propojení teorie s praxí.
- K řešení problémů se může použít více řešení, neexistuje pouze jedno.
- Koncentrace kolem základního tématu.

- Orientace výuky na žáka.
- Žáci se učí prostřednictvím zážitků, které dále dokáže uplatnit v životě.
- Žáci přebírají zodpovědnost za vlastní učení.
- Rozvíjí se sebedůvěra žáků, nebojí se chybovat, učí se dokončovat práci.
- Důležitá je spolupráce v týmu, rozvíjení mezilidských vztahů.
- Učitel především v roli konzultanta, partnera.
- Příležitost k jiné formě výuky. (Projektové vyučování – Metodická příručka)

Znaky projektu:

- Žáci jsou sami odpovědní za průběh a výsledek.
- Svoji činnost si organizují samostatně.
- Úkoly mají smysl, zaměřují se na potřeby žáků.
- Jedná se o praktický výsledek.
- Zaměřeno na tvořivou, samostatnou cestu.
- Nejen, že je důležitý výsledek, ale i samostatný proces.
- Projekt rozvíjí celou osobnost žáka.

Úskalí projektové výuky:

- Každá skupina pracuje odlišnou rychlostí.
- Někteří žáci se do aktivity nezapojují.
- Špatně rozvržený čas.
- Náročné na přípravu učitelů.

Projekty mohou mít i různé podoby. Záleží, jak dlouho projekt trvá, v jakém množství integruje jiné předměty, kolik žáků je zapojeno. Projekt, jež realizujeme, může být výsledkem propojení několika typů:

a) Podle počtu žáků:

- Individuální.
- Kolektivní – skupinové, třídní, ročníkové, víceročníkové, celoškolní.

b) Podle času:

- Krátké.
- Dlouhé.

c) Podle velikosti:

- Malé.

- Velké.
- d) *Podle míry propojení dalších předmětů:*
- V rámci jednoho předmětu.
 - Propojení příbuzných předmětů.
 - Mimo výuku předmětů – více předmětů.
- e) *Další:*
- Probíhá v jednom nebo více dnech, kdy se zruší běžný rozvrh žáků.
 - Dlouhodobý projekt, který probíhá v časových rozestupech.
 - Práce na projektu v kratších časových úsecích.
- f) *Produkty:*
- Poster s fotografiemi a texty.
 - Zpravodaj v cizím jazyce.
 - Reportáž o výletu.
 - Sbírká receptů z cizí země.
 - Mezinárodní projekty.

Fáze projektu

a) *Podnět.*

Získání námětů na projekt. Nemusí vymyslet pouze učitel, mohou pocházet i od žáků, rodičů, jiných partnerů školy.

V první fázi se uvažuje, co, proč a jak bychom měli dělat. Jinými slovy je to fáze prvního námětu, prvotní myšlenky. Vymyšlené téma má poté umožnit širokou integraci.

b) *Plánování.*

V prvopočátku je vhodné provést brainstorming, tedy techniku, při které se zapisují všechny nápady, asociace. Vše, co by více či méně mohlo s tématem souviset.

Plánování se týká organizace projektu, jeho délky, formy aj. Čím důkladnější plánování, tím větší šance na úspěšný projekt.

Je třeba si stanovit jasné cíle, nápady na aktivity či jiné činnosti.

Se žáky nastává rozvrhnutí schématu práce:

- Co bude součástí projektu.
- Formu práce.
- Rozdělit role žáků – každý je zodpovědný za něco.
- Rozvrhnutí časového plánu.

- Místo pro probíhání projektu.
- Materiály.
- Pomůcky.
- Rozhodnutí, zda každá skupina vytvoří aktivitu pro ostatní (kvíz, otázky k videu,...).

c) *Realizace.*

- Jednotlivé projekty se liší podle obsahu a tématu.
- Realizace se odvíjí od samostatnosti žáků, poznatků, spolupráci ve skupině.
- Musíme myslet na to, že se objeví momenty, které není možné předvídat a plánovat. V tomto případě musíme přistoupit k improvizaci oproti původnímu plánu.
- Při samotné práci učitel sleduje postup skupin, občas i porovnává.
- Skupiny prezentují výsledky odvedené práce, seznamují ostatní se získanými poznatky.
- Zpracované výstupy lze vystavit na školní chodbě a tím oslovovat všechny návštěvníky.

d) *Hodnocení.*

Způsob hodnocení je nutné předem si ujasnit. První část by měla hodnotit průběh projektu (bezprostřední reakce). Druhá část hodní efektivitu.

Hodnocení má několik částí:

- Sebehodnocení žáků – usuzují, co se jim vydařilo, v čem je třeba se zlepšit. Sebehodnocení žáků musíme věnovat dostatek času. Po určité době se naučí sebehodnocení samostatně.
- Hodnocení učitelem – učitel shrne a zhodnotí projekt jako celek. Než klasifikace známkami je vhodnější hodnocení slovní. Výsledky hodnocení použijeme k reflexi. (Projektové vyučování – metodická příručka)

5.1 Metodická příručka pro projekt nesoucí název Litomyšl a okolí

Metodická příručka je vytvořena pro určitou skupinu žáků třetí třídy základní školy v Litomyšli. Třída je složena z šestnácti dětí. Z toho sedm chlapců, devět děvčat. Žáci získávají poznatky o Litomyšli v průběhu roku. Na rodné město se zaměřuje předmět prvouka. Avšak podle RVP není mnoho času na důkladné probrání a poznání města a okolí. Z toho důvodu zařazuji projekt na měsíc červen, jelikož před prázdninami, je třeba žáky zaměstnat jinak, než běžnou výukou.

Ze zkušeností vím, že žáky zaujme nejen téma, ale dlouhodobý projekt, se kterým se prozatím neseťkali. Do této doby probíhal projekt jednodenní.

V mé třídě jsou zkoumavé děti, které budou s nadšením zjišťovat krásy svého rodného města.

Přínosem jim budou informace z projektu, tedy získané bez výkladu učitele, nýbrž zjištěné ve skupinách a předané ostatním žákům. Tímto způsobem si informace zapamatují déle a více. Podle skladby žáků jsem si jista, že zjištěné poznatky a zážitky budou vypravovat nejen rodičům, ale i ostatním příbuzným a kamarádům.

Cílem jednotlivých dní je zajisté podrobné seznámení se s rodným městem. Obávám se, že některé děti vědí velmi málo o krásách vznešené Litomyšle. Důležité se pro mě jeví samostatné poznávání a zjišťování informací. Protože co si děti samostatně vyzkouší či se naučí, lépe si zapamatují. Po dokončení projektu žáci samostatně poznávali kouty, na které v projektu nezbyl čas. Zároveň mi přijde vhodné, aby žáci již v tomto věku znali jména jako je Bedřich Smetana či Božena Němcová aj.

Cílem metodické příručky je mít k dispozici materiál, tedy vytvořený projekt, který se zabývá pouze jedním regionem. Za sekundární přínos považuji fakt, že z příručky mohou čerpat ostatní učitelé základních škol nejen z Litomyšle, ale i přidružených vesnic. Snahou o zpracování je mít dostatečně promyšlené veškeré dny a přílohy, aby stačilo příručku otevřít, nastudovat a materiály okopírovat či vytisknout. Jedná se o ulehčení práce ostatním pedagogům, kteří by také chtěli věnovat více času k poznání krásného města, kterým bezpochyby Litomyšl je.

Nezbytné je říci, proč jsem metodickou příručku pojala právě projektovou výukou. Mám ráda, když žáci mají možnost zjišťovat informace ve skupinách. Z vlastní zkušenosti vím, že díky skupinové práci se stmeluje kolektiv, což je cílem každodenní práce učitele. Také je známo, že děti látku vysvětlí jiným slovníkem, než který by použil učitel. Díky tomu si danou problematiku nejen lépe zapamatují, ale lépe se ji naučí i spolužáci.

V tomto případě se jedná o dlouhodobý projekt trvající sedm dní. Každý den se žáci různými způsoby seznamují s určitou oblastí, na kterou jsem se zaměřila v teoretické části diplomové práce. Ve skupinách budou zjišťovat informace, které následně sdělí skupinám ostatním. Kromě samotného zjišťování jsem zařadila i aktivity, kdy informace musí rozšifrovat, procházka po městě, honba za pokladem a v neposlední řadě didaktické hry. Součástí projektu je i práce s obrázky. Většina fotografií pochází ode mne.

V různých dnech se zaměřuji i na mezipředmětové vztahy, tedy ke zjištění určitých poznatků budou potřebovat znalost vyjmenovaných slov, násobilky, sčítání a odčítání větších čísel. Objeví se i dramatická výchova, hudební výchova, výtvarná výchova. Dokonce i vaření. V tomto případě nesmí učitel zapomenout na poučení žáků o bezpečnosti v kuchyňce, také je na místě poučit žáky před okružní trasou po městě a honbou za pokladem.

Ke každému dni patří pracovní listy, různé pomůcky. Ty bude možno prozkoumat hned za každým dnem. Takto jsem to zařadila kvůli lepší přehlednosti a rychlejšímu hledání.

Rozdělení tématu do dnů neproběhlo náhodně. Každý den na sebe navazuje a je závislý na dni předešlém. Jelikož k primárnímu seznámení patří samozřejmě historie, začala jsem s ní. Další důvod k zařazení do prvního dne je ten, že žáci se seznámili se stručnou historií v hodinách prvouky. Tedy začínáme od toho, s čím se již setkali.

Druhý den je zařazena okružní trasa po Litomyšli, kde si ukazujeme známé budovy, hledáme osobnosti. Seznámení s jejich sochami a sdělení stručných informací je krátký úvod do dalších dvou dní, kde se osobnostmi budeme zabývat více.

Pátý den je naplánované poznávání okolí. Výhodou pro mě je fakt, že většina žáků místa již navštívila, když podnikali výlet se svými rodiči.

Šestý den bude pro žáky náročnější po fyzické stránce, poněvadž je čeká honba za pokladem, která je zavede přímo do Nedošínského háje. Není možné výpravu zařadit do jiného dne, poněvadž po cestě žáky čekají úkoly, které budou moci splnit pořeza předpokladu, že se účastnili předešlých dní.

A nakonec poslední, sedmý den. Výsledkem našeho snažení bude velký plakát, na kterém se objeví pro žáky to nejdůležitější. Podmínkou je originální vypracování plakátu, tedy žáci zahrnou různé skládačky, skrývačky a jiné. K dispozici jim budou získané materiály ze všech projektových dní. Možnou předlohou k tvorbě výsledné práce jim bude mnou vytvořený plakát.

1. Den

Téma dne:

- **Všeobecné znalosti – úvodní hodina.**
- **Historie a vznik města.**
- **Pověsti.**

Cíle:

- **Žák se ztotožní s přidělenou skupinou a funkcí v ní.**
- **Žák sepíše znalosti doposud zjištěné.**
- **Žák spolupracuje na zadaných úkolech.**

Pomůcky:

- **Převlek rytíře Toullovce (či podobný).**
- **Křížovka.**
- **Lístečky s obrázky, podle kterých vzniknou skupiny.**
- **Papíry, fixy, obyčejné tužky.**
- **Prezentace na dané téma.**
- **Lístečky s pověstmi, které si budou žáci losovat.**

Počet vyučovacích hodin:

- **Pět.**

Mezipředmětové vztahy:

- **Prvouka.**
- **Český jazyk.**
- **Dramatická výchova.**

Čas, technika	Průběh
<p data-bbox="311 309 464 338">8:00 – 9:30</p> <p data-bbox="311 524 432 553"><i>Křížovka</i></p> <p data-bbox="311 797 555 826"><i>Lístičky s obrázky</i></p> <p data-bbox="311 1240 501 1270"><i>Rozdělení rolí</i></p> <p data-bbox="311 1906 571 1989"><i>Brainstorming ve skupinách</i></p>	<p data-bbox="598 309 1406 392">Příchod učitele do třídy v převleku rytíře Toulouce, či v podobném. Tím se žáci navnadí na danou problematiku.</p> <p data-bbox="598 416 1406 499">V převleku rozdání křížovky každému z žáků + křížovka v prezentaci z důvodu kontroly.</p> <p data-bbox="598 524 1378 607">V tajence bude název místa, o kterém bude projekt probíhat. Společná kontrola křížovky, doplňování na tabuli.</p> <p data-bbox="598 631 1406 714"><i>Otázky:</i> Co vyšlo v tajence? Odkud můžete název znát? Kdo z Vás z Litomyšle pochází?</p> <p data-bbox="598 797 1406 996">Každý žák si vylosuje obrázek. Na obrázcích je – Smetanův dům, zámek Litomyšl, Bedřich Smetana, Božena Němcová. Žáci, kteří mají Smetanův dům, si stoupnou do jednoho rohu třídy, žáci se zámkem do druhého,...</p> <p data-bbox="598 1021 1406 1220">Finální podoba skupiny bude taková, že se spojí Smetanův dům, zámek, Bedřich Smetana a M. D. Rettigová dohromady. Je to z důvodu, aby alespoň částečný výběr skupiny nebyl náhodný.</p> <p data-bbox="598 1245 1406 1384">Rozdělení žáků do rolí. Zkusíme, aby se domluvili ve skupině. Jestliže domluva nebude možná, rozdělení proběhne následovně:</p> <ul data-bbox="651 1408 1406 1742" style="list-style-type: none"> • Velitel skupiny – ten, který měl na obrázku zámek. • Mluvčí skupiny – ten, který měl na obrázku Bedřicha Smetanu. • Zapisovatel skupiny – ten, který měl na obrázku Boženu Němcovou. • Utěšovatel skupiny – ten, který měl na obrázku Smetanův dům. <p data-bbox="598 1767 1406 1850">Rozdělení rolí zapíšeme na tabuli, po dobu projektu se nebudou měnit.</p> <p data-bbox="598 1874 1406 1957">Každá skupina si utvoří pracovní prostor (spojí lavice, na zemi,...).</p> <p data-bbox="598 1982 1134 2011">Do skupiny se vezmou papír, fixy, tužky.</p>

<p><i>Společně řešené poznatky</i></p>	<p>Ve skupině přemýšlí, co si o městě či okolí pamatují z hodin prvouky, co znají od rodičů. Jakmile se na dané informaci domluví, zapisovatel zapíše na papír.</p> <p>Po dopsání všech myšlenek nastává čas na společné představení skupinových prací.</p> <p>V této části dochází ke korektuře a doplňování informací mezi skupinami i učitelem.</p> <p>Po této části je čas na přestávku.</p>
<p>10:00 – 11:30 <i>Prezentace</i></p>	<p>K těžké látce (vznik a historie) je vytvořena prezentace. Prezentace je čtena žáky. V této chvíli nehrajeme na role. Žáci čtou na vyzvu učitele. Ke každému slajdu učitel či žáci přidají další informace. Jedná se o debatu, která se opírá o text v prezentaci.</p> <p>Na konci prezentace je AZ kvíz, který hrají skupiny proti sobě.</p> <p>Stačí kliknout na číslo v pyramidě, zodpovědět otázku. Při kliknutí na lilie se prezentace navrací zpět na pyramidu, tedy k výběru otázky.</p> <p>V posledních deseti minutách proběhne celkové hodnocení čtyř předchozích hodin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak jste spokojeni se skupinou? Proč? • K čemu jsou ti dnešní poznatky přínosné? • Kde je budeš moci použít? • Co říkáš na to, že učitel přišel v převleku – co je to za převlek? <p>Po dalších dvou vyučovacích hodinách nastává poslední přestávka.</p>

12:35	<p>žáci číslem, bez mluvení, zhodnotí body jejich pocity.</p> <p>Konec prvního dne, žáci odchází na oběd.</p>
--------------	---

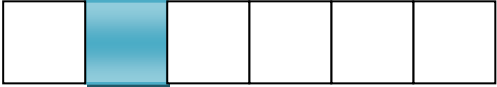
Přílohy k danému dni:

a) Křížovka.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

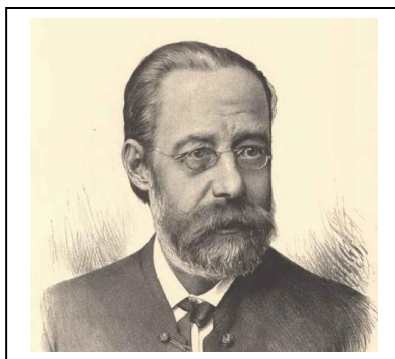
8.

- 1) Ještěrka bez nohou.
- 2) Jinak řečeno mrštný.
- 3) Domácí přežvýkavci.
- 4) Rytíři bojem získali hrad.

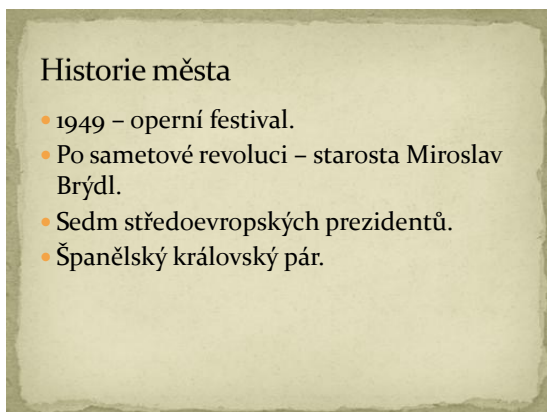
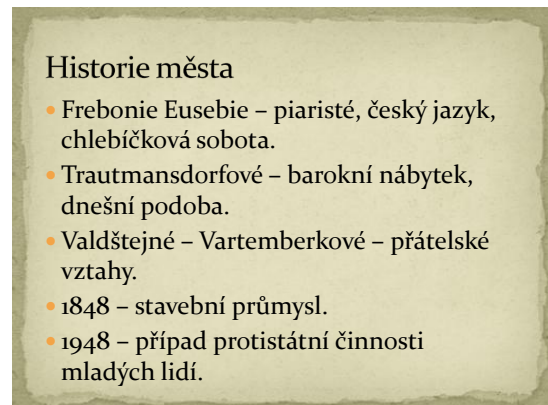
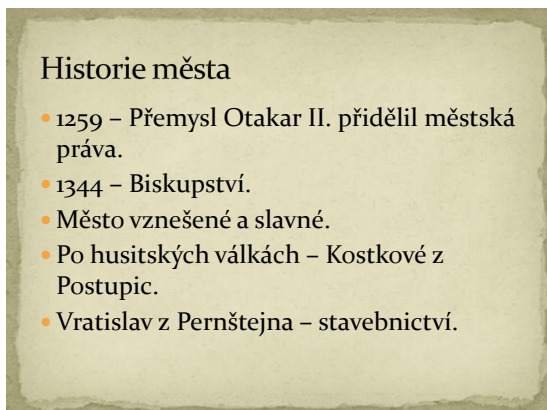
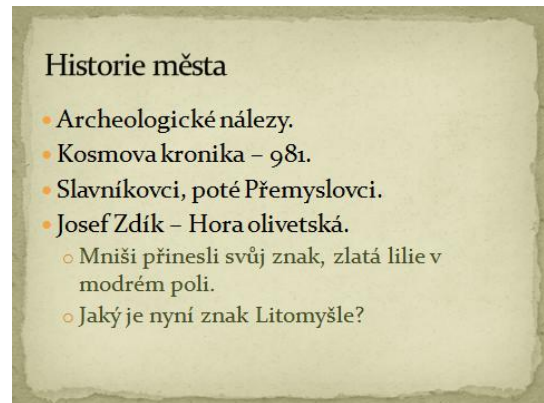
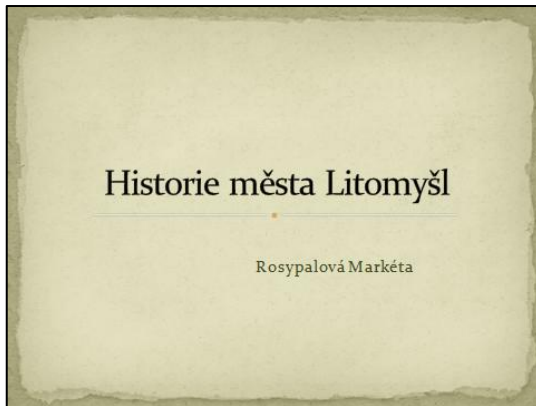
- 5) Co používáš při mytí rukou?
- 6) Materiál, ze kterého jsou hračky.
- 7) Místo, kde se mele mouka.

Tajenka: _____

b) Obrázky na lístcích – rozdělení do skupin.

c) Prezentace + AZ kvíz.

- Jak se nazýval operní festival, který se v Litomyšli uskutečnil poprvé v roce 1949?

- Jak se jmenoval první starosta Litomyšle?

- O jaké archeologické nálezy se jednalo?

- O co se zasloužila Frebonie Eusebie?

- Z jakého roku a kroniky pochází první písemná zmínka o Litomyšli?

- Co má nyní Litomyšl ve znaku? Proč?

- Kdo a kdy přidělil Litomyšli městská práva?

- Kdo se o město staral po husitských válkách?

- Kdo byl Josef Zdík?

- Jaká další královská města jsou v okolí Litomyšle?

- O co se zasloužil Vratislav z Pernštejna?

- Jaké budovy vznikají po roce 1848?

- Protistátní činnosti mladých lidí – kde?
O co se jedná?

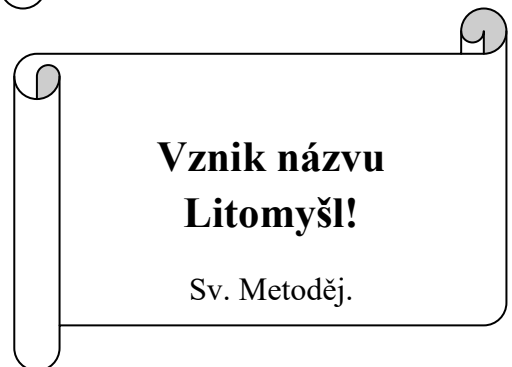
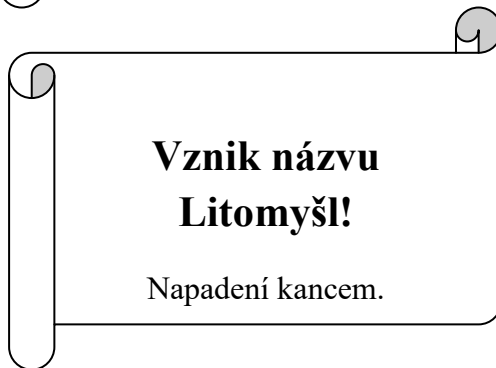
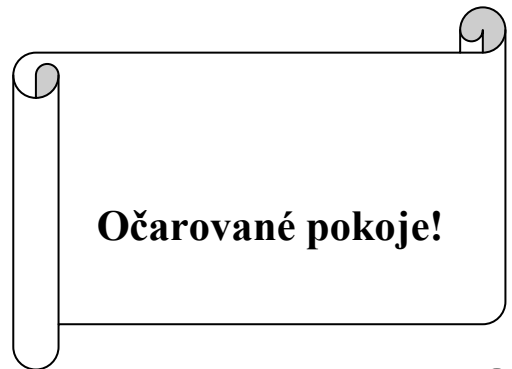
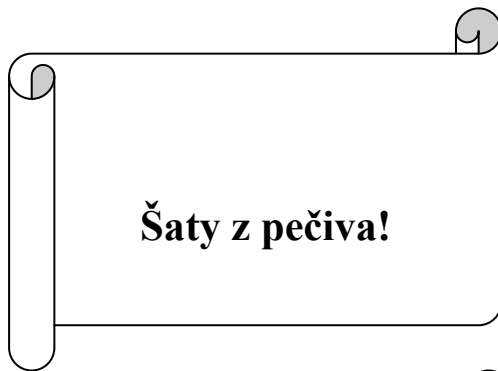
- Kdo byl mezi sedmi středoevropskými prezidenty?

- Kdo jako první spravoval hrad?

d) Lístečky k pověstem.

2. Den

Téma dne:

- Okružní trasa po Litomyšli.
- Prohlídka na zámku s průvodcem.

Cíle:

- Žák vyjmenuje zajímavá místa Litomyšle.
- Žák zná doplňující informace o vybraných místech.
- Žák dodržuje pravidla bezpečnosti a slušného chování.

Pomůcky:

- Pracovní listy.
- Psací potřeby.

Počet vyučovacích hodin:

- Pět.

Mezipředmětové vztahy:

- Prvouka.
- Český jazyk.
- Tělesná výchova.

Čas, technika	Průběh
8:00 – 8:35 <i>Brainstorming</i>	Jaká zajímavá místa a osobnosti v našem městě znáte? Která místa byste ukázali kamarádovi, který by přijel z jiného města? Odpovědi na tyto otázky hledáme společně. Uprostřed tabule je napsáno: „Zajímavá místa a osoby Litomyšle.“ Žáci chodí zapisovat. Před přestávkou zopakovat pravidla bezpečného a slušného chování.
8:50 – 9:50	Před odchodem do školy rozdání pracovních listů, které budou zpracovávat ve dvojicích (vždy jedna skupina se rozdělí na dvě dvojice).

<p>Smetanův dům</p>	<p>Okružní cesta začíná u Smetanova domu. K dispozici je teoretická část této diplomové práce. Počítáme s tím, že žáci budou mnoho znát. Je jasné, že žáci místo dobře znají z důvodu, že právě do Smetanova domu chodí na různá divadelní či taneční vystoupení. Poté se projde kolem Pedagogické školy na dolní část náměstí. Právě zde se nachází socha Bedřicha Smetany. Je na místě sdělit si informace právě o této osobnosti. Po cestě k zámku se zastavíme u pošty. V těchto místech stála i stará pošta, o které psal jeden slavný spisovatel.</p>
<p>Zjistí a zapiš</p>	<p>Úkolem žáků je zjistit, který spisovatel to byl. Mohou se pohybovat po malém parku. Je na dětech, jakým způsobem informaci zjistí (socha Aloise Jiráska, zeptají se kolemjdoucích,...).</p> <p>Nacházíme se pod zámek. Cesta vede do kopce, ukážeme si muzeum, které žáci jistě také navštěvují.</p>
<p>Zámek</p>	<p>Další na seznamu je dominanta města. Samozřejmě se jedná o zámek. Využijeme průvodce a projdeme s ním trasu, která začne v 10 hodin a trvá 50 minut. Po ukončení trase proběhne povinná přestávka, při které žáci využijí toalet a především se nasvačí. Posedět se dá v zámeckých zahradách na laminátových lavičkách. Nyní se musíme dostat z jednoho kopce na druhý, abychom se vrátili včas do školy. Využijeme cestu přes klášterní zahrady, které také stojí za zhlédnutí. Z klášterních zahrad cesta pokračuje kolem kostela přes Umrličí uličku až na horní část Smetanova náměstí. Zde se nachází Morový sloup. Zastavíme se u něho, povíme si, proč se tak nazývá. Při té příležitosti se také zmíníme o Boženě Němcové, která žila v domě, který je</p>

<p>12:30</p>	<p>hotel Zlatá Hvězda.</p> <p>Projitím Slezským průchodem se ocitneme na Vodních valech, kde se nachází Lidový dům.</p> <p>Dá se říci, že to je poslední zastávka, při které se budeme bavit o dané budově.</p> <p>Žáci se v průběhu okružní cesty snaží vypracovávat pracovní list, který dostali na začátku dne.</p> <p>Po návratu do školy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stihli jste zaznamenat všechny informace? • Zaujalo vás něco? Co? Čím? • Byla nějaká otázka nesnadná? <p>Žáci dostanou úkol. Promyslím si otázky, na které by chtěli znát odpovědi. Ty položí další den učiteli a spolužákům.</p> <p>Zhodnocení dne, sebereflexe.</p> <p>Ukončení druhého projektového dne.</p>
---------------------	--

Přílohy k danému dni:

a) Pracovní list.

Okružní cesta po Litomyšli

Datum:

Jména:

1) Kdy byl položen základní kámen Smetanova domu? _____

2) Která opera zazněla při slavnostním zahájení Smetanova domu? Kdo ji napsal? _____

3. Den

Téma dne:

- **Osobnosti – Bedřich Smetana, Magdalena Dobromila Rettigová.**

Cíle:

- **Žák zná význačné osobnosti.**
- **Žák spolupracuje se skupinou.**
- **Žák samostatně vyhledává neznámá slova.**

Pomůcky:

- **Recept na koblihy + potřebné ingredience.**
- **Slovníky, počítač.**
- **Obálky s textem a obrázkem B. Smetany.**
- **Příklady.**
- **Zašifrovaná tabulka.**
- **Nahrávky opery Dalibor.**
- **Papír, psací potřeby.**

Počet vyučovacích hodin:

- **Pět.**

Mezipředmětové vztahy:

- **Prvouka.**
- **Český jazyk.**
- **Matematika.**
- **Vaření.**
- **Hudební výchova.**

Čas, technika	Průběh
8:00 – 8:45	Kontrola pracovního listu z předešlého dne. V kroužku diskuse a odpovědi na otázky žáků, které si měli připravit na tento den.
9:00 – 10:30	Po přestávce přejdeme do školní kuchyňky. Otázky: Víte, proč se nacházíme právě v kuchyni? Co se v kuchyni dělá? Ano vaří. A znáte někoho, kdo se proslavil díky

<p>Průzkum receptu</p>	<p>svým kuchařkám?</p> <p>Jedná se o M. D. Rettigovou – žáci její kuchyň znají díky každoročním slavnostem. V tu chvíli je tematická kuchyně i ve školní jídelně, do které se žáci chodí stravovat.</p> <p>Každá skupina má na stole recept na koblihy.</p> <p>Úkolem skupin je vyhledat neznámá slova. Mohou použít počítač učitele, slovník.</p> <p>Jakmile najdou, společně si přečteme a zaděláme na těsto.</p> <p>Po dobu kynutí proběhne sdělení informací o životě Magdaleny Dobromily Rettigové.</p> <p>Po debatě vypracují ve skupinách list, na kterém budou mít poznatky, které si zapamatovali, co je zaujalo. Přidají i obrázek.</p> <p>Hodinu musíme uzpůsobit podle toho, jak těsto bude kynout.</p> <p>List vytvoří buď před tím, než se bude smažit, nebo až po usmažení.</p> <p>Hotový výtvar nabídnou ostatním učitelům, zbytek si společně sní a zhodnotí svůj úspěch.</p>
<p>11:00 – 12:30</p> <p>Nahrávka</p> <p>Pátrání po Bedřichu Smetanovi</p>	<p>Druhou dnešní osobností je Bedřich Smetana.</p> <p>Puštění nahrávky Dalibor. Touto operou byl slavnostně otevřen Smetanův dům.</p> <p>Otázky: Kdo skladbu napsal? Víte, jak se skladba jmenuje? Kde poprvé zazněla? Odkud autor pochází?</p> <p>K získání nových informací se musí trochu zapátrat.</p> <p>Kdekoliv po chodbě je schovaných osm obálek. Každá obálka má na sobě příklad. Výsledek příkladu je nějaké písmeno. To písmeno se dá zjistit v zašifrované tabulce.</p> <p>Každá skupina má najít dvě obálky. Proto dostanou dva příklady, které musí vypočítat.</p> <p>Jakmile mají vypočítáno, jdou na chodbu, kde hledají obálky. Každou obálku musí vypočítat, protože výsledek jejich příkladů se musí rovnat výsledku obálky.</p> <p>Jakmile najdou obálky, patřící dané skupině, vrací se do třídy.</p>

<p>12:30</p>	<p>Teprve nyní dostávají tabulku, která jim prozradí, jaké písmenko výsledky ukrývají.</p> <p>V každé obálce je uschován text (z teoretické části DP), který se týká B. Smetany.</p> <p>Úkolem žáků je text přečíst a jakýmkoliv způsobem předložit ostatním (pohádka, vypravování, ...).</p> <p>Součástí je také rozstříhaná fotografie B. Smetany, kterou žáci seskládají.</p> <p>Při poslední části, která se týká předávání nových vědomostí, si zapíšeme vylustěná písmena. Tím zjistíme, že obálky jsou popsány čísly B S M E T A N A.</p> <p>Získaný materiál si nechává každá skupina u sebe, mohl by se jim hodit k tvorbě závěrečného plakátu.</p> <p>Zhodnocení dne.</p> <p>Ukončení třetího projektového dne.</p>
---------------------	---

Přílohy k danému dni:

a) Recept

Koblihy

„Dej na mísu libru prohřáté a prosáté mouky, vraz do hrnku 10 žloutků a jedno celé vejce, dej k tomu čtvrt žejdlíka vlažné nezvařené smetany, čtvrt libry rozhřátého učištěného nového másla, 4 lžice dobrých hustých kvasnic, 2 lžice cukru, na kterém jsi byla ostrouhala citronovou kůru, trochu to osol, vše dohromady rozklokej a zadělej tím tu mouku; těsto však nevytloukej, ale vše jen pěkně rozmíchej; pak dej vždy kus těsta na vál, rozválej ho rukou asi na prst tlustě, vypíchej z něho formičkou kulaté lístky jak velké chceš, doprostřed každého vlož kousek zavařeninky, pak opět vypíchej tolik lístků, přikrej jimi ty stou zavařeninkou, okolky prstama přitlač, koblihy ještě jednou vypíchej, aby byly hezky kulaté, klad' je na moukou posypaný servít a nech je kynout; když jsou skoro ještě jednou tak vysoké nech rozpálit převařené máslo a klad do něho kobližky spodní stranou vzhůru, ne však mnoho najednou, aby měly vůli, a přikrej je pokličkou; když jsou na té straně dost červené, obrat je, ale již je

nepřikrývej; tak smaž až jsou všechny, pak je posyp cukrem a dej je na tabuli.
(Rettigová, 2011, s. 365)

b) Příklady na obálkách

- $56 : 8 + 3 * 2 =$ (výsledek 8)
- $9 * 6 + 46 - 9 * 8 =$ (výsledek 28)
- 94 19
 $\underline{- 37} - \underline{13} =$ (výsledek 25)
- $(370 - 260) - 108 =$ (výsledek 2)
- $5 * 8 - 9 * 3 + (2 * 1) =$ (výsledek 15)
- $99 : 3 + 18 - 7 * 7 =$ (výsledek 3)
- $9 * 2 + (47 + 47) - 94 =$ (výsledek 18)
- $45 : 9 + (54 - 38) - 18 =$ (výsledek 3)

c) Texty v obálkách

• **Obálka B**

Otec se jmenoval František Smetana, povoláním sládek v měšťanském pivovaru přepychového Valdštejnského litomyšlského zámku. Díky jeho snaze žili Smetanovi v přepychu. Pobývali na prvním nádvoří zámku v přízemí pivovaru. V dnešní době je možné rodný byt Bedřicha Smetany navštívit. Návštěvníci si mohou prohlédnout expozici v přízemí domu.

• **Obálka S**

Jeho otec byl vášnivý houslista, proto Bedřicha učil hrát již od jeho čtyř let. Poté se začal učit hry na klavír. V šesti letech měl první klavírní vystoupení litomyšlských filosofů na Karlově (později zbouráno, na tomto místě nyní stojí Smetanův dům). Po tomto představení si vysloužil pověst zázračného dítěte. Již v osmi letech zkomponoval první skladbu D dur. Z toho je poznat, že hudba ho velmi zajímala, škola už méně. Hudbu stavil před studia, gymnázium se pokoušel vystudovat na více místech, v Praze studií zanechal a věnoval se své zálibě.

• **Obálka M**

V době, kdy neměl peníze na živobytí, přišla výhodná nabídka. Místo domácího učitele hudby u hraběte Leopolda Thuna. Učil pět dětí za 300 zlatých za rok. Tím se mu otevřela cesta do vyšší společnosti. V tu dobu navštěvoval Josefa Jana Prokše, který ho soukromě vyučoval. Původně Smetanu přijat nechtěl,

přesto si ho poslechl. Velmi na něho zapůsobil. Nejen svým talentem ale i tím, že hře na klavír se učil především sám.

V červenci roku 1848 otevřel Bedřich svůj vlastní hudební ústav v Praze. Po svatbě se mu narodily čtyři dcery. Bohužel život jim nepřál a tři z nich umřely v útlém věku. Ze žalu nad úmrtím Bedřišky napsal její otec trio G moll.

- **Obálka E**

Po druhé svatbě (první žena zemřela ve 32 letech) odjel na sever Evropy již po čtvrté. Tam si ho vážili. Nejen jako pedagoga, ale i jako klavírního virtuóza. Zde uspořádal kolem sedmdesáti koncertů.

Po návratu zpět do Čech vznikaly jeho nejznámější opery (roku 1865). Prodaná nevěsta a Dalibor. Smetana se nezabýval pouze kompozicí. Vyučoval, vedl pěvecký sbor Hlahol, dirigoval a také organizoval koncerty.

V roce 1866 se stal dirigentem Prozatímního divadla.

- **Obálka T**

Skládal nejenom opery. Těch bylo devět – Braniboři v Čechách, Prodaná nevěsta, Dalibor, Libuše, Dvě vdovy, Hubička, Tajemství, Čertova stěna. Poslední operu s názvem Viola nestihl dokončit. Psal různé skladby komorní, orchestrální, klavírní, vokální nebo skladby symfonické (Česká televize, 2006).

- **Obálka A**

Posledních deset let skládal v naprosté hluchotě. V době ohluchnutí napsal své přítelkyni do Švédska: „Cítím se tak odříznut od zbytku člověčenstva. Nemohu učit, nemohu dirigovat, nevydělám dost na to, abych uživil svou rodinu. Když se pokusím promluvit s dětmi, vidím na jejich tváři jen zděšený výraz. Nesnesu pohled na svůj obraz v zrcadle, protože co vidím. Nemocného strace se zoufalstvím v očích. Ještě zbývá jistá naděje, že se uzdravím, když se vydám za nějakým slavným odborníkem. Jenže to, drahá Fröjdo, nepřichází v úvahu. Nemám totiž peníze. Říkal jsem si, jestli byste nemohla zařídit, třeba uspořádáním koncertu, nějakou finanční sbírku a peníze mi půjčit. Almužnu nechci. Udělám vše pro to, abych dluh v co nejkratší době vyrovnal.

- **Obálka N**

Ve Švédsku peníze opravdu shromáždili. Žádný z evropských specialistů mu však se zdravotními problémy nepomohl.

Premiéra opery Dalibor byla v Prozatímním divadle v den položení základního kamene Národního divadla. Na tento kámen si Bedřich poklepal.

Libuši vyhradil k otevření Národního divadla (11. 6. 1881). Na tento den nikdo nezajistil místo pro samotného skladatele. Na poslední chvíli byl přizván do lóže.

- **Obálka A**

V díle *Z mého života* se projevuje celý jeho život, včetně momentu jeho ohluchnutí.

Nesmíme zapomenout zmínit jeho velice známý cyklus symfonických básní *Má vlast*.

V dubnu 1884 se zdravotní stav Bedřicha Smetany velice zhoršil. Ke konci dubna byl převezen do Ústavu choromyslných v Praze. Tam žil už jen dvacet dní. 12. května 1884 umírá zakladatel české opery. Pochován je na Vyšehradě v Praze.

d) Obrázek v obálce

Obrázek 1 – Bedřich Smetana

e) Příklady do skupin

- 1. Skupina

$$481 - 473 = \quad (\text{výsledek 3, písmeno A})$$

$$99 : 33 = \quad (\text{výsledek 3, písmeno A})$$

- 2. Skupina

$$125 - 97 = \quad (\text{výsledek 28, písmeno S})$$

$$(194 + 632) - 811 = \quad (\text{výsledek 15, písmeno T})$$

- 3. Skupina

$$(384 + 206) - 592 = \quad (\text{výsledek } 8, \text{ písmeno B})$$

$$(832 + 67) - 874 = \quad (\text{výsledek } 25, \text{ písmeno M})$$

- 4. Skupina

$$(607 + 309) - 914 = \quad (\text{výsledek } 2, \text{ písmeno E})$$

$$(533 + 327) - 842 = \quad (\text{výsledek } 18, \text{ písmeno N})$$

f) Zašifrovaná tabulka

A	B	C	Č	D	E	F
3	18	14	20	17	2	26
G	H	I	J	K	L	M
11	27	24	5	13	10	25
N	O	P	R	Ř	S	Š
18	23	22	7	19	28	6
T	U	V	X	Y	Z	Ž
15	1	9	4	12	16	21

4. Den

Téma dne:

- Osobnosti – Božena Němcová, Alois Jirásek.

Cíle:

- Žák se zdokonaluje ve znalostech o Litomyšli.
- Žák se aktivně zapojuje do činností.

Pomůcky:

- Národní báchorky a pověsti – Božena Němcová (O Popelce).
- Psací potřeby.
- Čtvrtky.
- Lepidlo.
- Text o Boženě Němcové.
- Osmisměrka.
- Prezentace A. Jirásek.
- Sešit.

Počet vyučovacích hodin:

- Pět.

Mezipředmětové vztahy:

- Prvouka.
- Český jazyk (čtení, sloh).

Čas, technika	Průběh
8:00 – 9:30 <i>Čtení pohádky</i>	Božena Němcová. Jelikož děti mají rády, když se jim předčítají pohádky, jednu si přečteme. Záměrně je vybraná pohádka, kterou moc dobře znají, avšak v jiné verzi. Vybraná pohádka je O Popelce, kterou napsala Božena Němcová. Otázky po přečtení: O čem pohádka byla? O čem vypovídá? Proč si myslíte, že je odvedl právě otec? Proč se mu podařilo dcery odvést až na potřetí? Co říkáte na nástrahy, které Popelku čekaly? Jaký na ně máte názor? Znáte i jiné pohádky, které Božena Němcová sbírala? Jak si myslíte,

<p>Co je zajímavé?</p> <p>Argumentace + domluva</p>	<p>že sbírání pohádek probíhalo?</p> <p>Každá skupina dostane rozstříhaný text o Boženě Němcové (z teoretické části DP).</p> <p>Úkolem skupiny je text správně seřadit a po kontrole učitelem nalepit na čtvrtku. Poté je na řadě důkladné čtení, při kterém si žáci vyberou (a podtrhnou) pro ně deset nejdůležitějších či nejzajímavějších informací.</p> <p>Po této části jde jedna skupina diskutovat s druhou. Třetí zase diskutuje se čtvrtou skupinou žáků. Úkolem dvou spojených skupin je společné dohodnutí na deseti nejdůležitějších informacích.</p> <p>Nakonec se domlouvá celá třída dohromady. Tedy dvě a dvě skupiny proti sobě. Jejich úkolem je dohodnout se opět na deseti informacích. Jedná se o finální verzi, kterou si zapisujeme na tabuli.</p>
<p>10:00 – 10:45</p> <p>Osmisměrka</p> <p>Doplňování slov</p>	<p>Alois Jirásek je další slavnou osobností. Abychom žáky navnadili na tohoto autora, zadáme jim osmisměrku (pracují samostatně). Mají vyškrtat předem daná slova, která se týkají života Aloise Jiráska. V tajence jim vyjde autorovo jméno. Tím zjistí, která další osoba se má probírat.</p> <p>Osmisměrka je připravena i v prezentaci. Společně slova přeškrtneme, aby každý z žáků viděl, kde se daná slova nachází.</p> <p>Součástí prezentace je i text s vynechanými místy. Do prázdných míst doplníme slova z nabídky. Tedy ta, která jsme vyškrtávali v osmisměrce.</p>
<p>11:00 – 12:25</p> <p>Vlastní tvorba</p>	<p>Jelikož v dnešní den se žáci seznámili se slavnými spisovateli, je i úkolem dětí, zahrát si na spisovatele.</p> <p>Tvoření proběhne ve dvojicích (v jedné skupině vzniknou dvě dvojice).</p> <p>Fantazii se meze nekladou. Mohou vymyslet pohádku, příběh, fantasy a jiné.</p> <p>Ke kompletnímu splnění úkolu patří i ilustrace.</p> <p>Po dopsání si díla společně přečteme, představíme ilustrace,</p>

<p>Reflexe, sebereflexe</p> <p>12:25</p>	<p>zhodnotíme.</p> <p>Bylo náročné se ve dvojici domluvit, o čem budete psát? Proč?</p> <p>Kdo z dvojice vymyslel téma?</p> <p>Jak se pracovalo celý den?</p> <p>Kterou zajímavost si pamatujete?</p> <p>Konec čtvrtého projektového dne.</p>
--	---

Přílohy k danému dni:

a) Božena Němcová – Národní báchorky a pověsti (O Popelce)

Za starých časů bydlel v jednom městě chudý muž, který měl tři dcery.

Nebyly ještě vzrostlé, ale bylo na nich vidět, aspoň na těch dvou starších, že budou hezké děvčátka. Ta nejmladší byla celý den v kuchyni při hrubé práci, takže jí vždy jen Popelka říkali, neboť pro samý popel nebylo možná ani poznati, je – li hezká nebo ne. Starší dvě, Kasala i Adlina, byly sice v ženských uměních vyučeny, ale nenadělaly nic a zanechaly péči o živobytí docela svým rodičům, takže tito, nemohouce to jinak zmoci, kde co měli na výživu utratili. Jejich známí a sousedé, obzvláště jedna tetka, rozšafná a povážlivá to žena, tuze jim to za zlé pokládali, že je nikam mezi lidí nedají. Ale co, když se holkám nechtělo? Ony chodily celý den se založenýma rukama, Popelka jim všechno k hubě přinést musela, začez ji ještě neustále trýznily.

Jednou v noci řekl muž své ženě: „Milá ženo, s těmi děvčaty to tak zůstat nemůže, nechceme – li co nejdřív na žebrotu přijíti. Zde do služby jít nechtějí, tedy se musím odhodlat a lstí je někam zavést, odkud by cesty domů nenašly.“ Ženě se to ovšem zdálo býti divné, ale nouze je zlá; a tak v poctivost mužovu důvěřujíc, svolila, by dcery druhý den odvedl. Popelka, která u krbu spala, a jak se co hnulo, hned všeho si všimla, slyšela také tu rozmluvu rodičů. Sotva se to rozbřesklo, vstala tiše a pospíšila k tetce na poradu.

„Já ti sice neporadím, ale pod tou výminkou, abys své zlověstné s sebou zpátky nebrala.“ Nato dala Popelce klubko nití a řekla: „Zůstaň pozadu a uvaž konec někde u blízkého stromu, klubko dej do kapsy, a tak potáhneš nit za sebou a po ní zase cestu domů najdeš.“

Popelka děkovala dobré tetce a šla s klubkem domů.

Časně ráno, když otec vstal a holky vzbudil, řekl k nim: „Mám dnes tuze mnoho práce v lese, takže sám ani nestačím, proto musíte všechny tři se mnou.“

Nechutnalo to rozmarným dívkám, jen Popelka měla již snídani dávno přichystanou, když ony ještě ani ustrojeny nebyly. Když se najedli, šly s otcem. Popelka měla klubičko v kapse a nitku pořád za sebou táhla. Otec vodil je křížem po lese, až přišel do houštiny, kde jim kázal posečkat, až si místo vyhlídne, kde by bylo nejlépe dříví klestit. Na nic nepomyslíce, čekaly holky, jak jim bylo veleno, jen Popelka věděla, kam to bije ; a když otec po hodné chvíli nepřicházel, řekla jim: „Mně se všechno zdá, že nás tady otec nechá, a protože půjdeme ho radši do lesa hledat.“

„Ty moudrá vždy něco víš.“

„Inu, nechcete – li, půjdu sama.“

To holky také nechtěly, a tedy šly za ní. Popelka byla dobrého srdce, a nemohla to sestrám udělat, by je samotné v lese nechala. Po nitce, kterou zase do klubička svíjela, přišly šťastně, ač pozdě večer domů. Mrzutě jim otec otevřel, když na dveře klepaly; vymlouval se ale, že v lese zabloudil, a když pozdě teprv z něho vyšel, že raději šel domů, mysle s jistotou, že ony za ním přijdou.

Ale v noci to slyšela Popelka dobře, jak k ženě pravil: „Věřu nevím, jak ty děvčata z lesa cestu našly. Nu to nic nedělá, zejtra je zavedu ještě dále, by snadněji do zámku přišly, kam je chci do služby dát.“

Ještě ani nesvítalo, a Popelka již byla u tetky; ale musela jí přislíbit, že nikterak sestry více zpátky nepřivede. Nato jí řekla, by si nabrala popele, kam jen může, a za sebou ho po cestě trousila, tak že cestu zpátky najde. Ta poděkovala a šla domů. Zase vzbudil otec dcery, aby honem vstaly a se ustrojily, že půjdou s ním do lesa na šišky.

Když se nasnídaly, vzala si Popelka košíček, navrch dala do něho šátek a kousek chleba, dospod ale samý popel, jakož i do kapes. Jak šly, vždycky trochu utrousila, až na to místo, kam je otec zavedl a kde množství šišek leželo. Tu jim řekl otec: „Vy sbírejte zde a já půjdu tam v tu stranu; až budete mít plné loktuše, pak na mne zavolejte.“

Když měly holky loktuše plné, křičely na otce, ale otec byl ten tam.

„Teď musíme jít samy domů, milé sestry,“ řekla Popelka, „otec snad zase zabloudil.“ Tenkrát uposlechy sestry bez odmluvy a šly s ní domů. Šťastně se tam po zpopelené cestě dostaly. Všecko již spalo, když k chaloupce přišly.

„Vy jste nám utekl, tatínku?“ ptaly se holky.
„I vy bláhové, jakpak bych vám byl utekl? Já jsem šel dále do lesa a zabral se tak do své práce, že jsem na vás docela zapomněl, a když jsem pak se chtěl pro vás vrátit, byly jste již pryč; co jsem měl dělati? Šel jsem tedy bližšími stezkami k domovu.“

Kasala a Adlína tomu uvěřily, ale Popelka věděla, co v tom vězí. V noci zase řekl otec: „Zejtra se mi zajisté nevrátějí!“ Matka ho prosila, by od toho upustil a nikam více je nevodil, ale on dokonce jinak učiniti nechtěl. Ještě se ani nerozšířilo, když Popelka zase u tetky byla a všecko jí povídala; ale tenkrát se na ni tetka opravdu rozhněvala, že sestry zase zpátky přivedla. A ze zlosti dala jí naschvál hrachu, co jen unést mohla, by ho za sebou trousila. Po slunce východu vzbudil otec dcery, řka, aby s ním šly na chvojí. Nasnídaly se a šly. Popelka zůstávala pozadu a pořád hrách za sebou trousila. Tatík je tenkrát ještě dále zavedl, a okázav jim, kde mají chvojí lámat, odešel jinam.

Slunce stálo již hodně vysoko, když hromadu chvojí nalámaného majíce, po otci se sháněly. Volaly, hledaly, ale vše darmo. Tu jim Popelka nabídla, že půjdou zase samy domů; koukala na cestě po hrachu, ale hrachu nikde nebylo. Viděla hejna divokých holubů, kteří na cestě seděli, a tudy si lehko pomyslila, ti že ten hrách sesbírali. Bylo zle; teď teprv sestřám pověděla, co otec zamýšlel. Co měly dělat? Udělaly si z chvoje a z mechu lože a o hladu si pod širé nebe lehly. Ráno vstaly a nasbíraly si jahod k snídani a chodily pak jako bludné ovce po lese. Tu jim Popelka dala radu.

„Já vám povím, holky, co uděláme; já vylezu na strom, a kde uhlídáme nějaké stavení, v tu stranu půjdem.“ Nato vylezla jako veverka na borovici a dívala se na všechny strany, kde by nějaké obydlí lidské uhlídala. A opravdu viděla v dáli velký zámek. Pamatovala si dobře, v kterou stranu to bylo, pak slezla dolů, řekla to sestřám a všechny kráčely brzy cestou k zámku. Byl již soumrak, když přišly na zelenou louku, kde zámek stál. Tříkrát ho kolem dokola obešly, ale nebylo tam ani živé duše vidět. Osmělily se tedy a klepaly na vrata. Tu se jim zjevila baba, tak škaredá, že se jí náramně ulekly. Hlavu měla

jako opálku, oči vypoulené, vlasy ježaté a tělo tak tlusté, že by ji všechny tři nebyly mohly obsáhnout.

„Co tu hledáte?“ křikla na ně, až se jim srdce strachem zatřásl.

„Ach, zlatá babičko,“ odpověděla Popelka, „my bychom vás prosily jen o něco málo k jídlu, máme ukrutný hlad.“

„Klid'te se tu chvíli odtud, nechcete-li, aby vás můj muž snědl.“

„Ach co si počneme, když vy nás pod střechu nepřijmete? Noc je na krku, nevíme kam jít, a naposled by nás ještě váš muž potkal a snědl; smilujte se nad námi a někam nás schovejte; my vám všechno uděláme.“

„Ach ano, ano!“ křičely jedním hlasem Kasala a Adlina.

„Já vám budu šít šaty, vyšívát střevíce a všelijaké šperky strojit.“

„Já vás budu hladit a česat, abyste byla hezčí.“

„A já,“ řekla Popelka, „budu vám vařit ty nejlepší jídla a všechno vám spořádám, abyste nemusela pranic dělat.“

Baba, slovy těmi uchváčolena, dala si říci a vedla je do zámku. Dala jim syrové maso a ovoce. Když se toho ovoce dosyta najedly, šly s babou do sklepa; stál tam velký prázdný sud, do toho je tedy všechny tři schovala a odešla nahoru. Tu klepal muž její na vrata. Plna strachu šla mu otevřít. Lidojed, který do dveří vkročil, byl třikrát tak velký jako baba. Sotva se v sednici otočil, zvolal hřmotným hlasem, až se všechno třásl, takže to do sklepa slyšet bylo: „Čichám tady člověčinu; ženo, koho tu máš?“ „I kohopak bych tu měla, mužíčku?“ Nato mu přinesla dobrou večeři, by ho upokojila.

Za chvíli se jí ale zase ptal: „Pověz, babo, koho tu máš?“

„I panáčku, žádného.“

Po chvíli, když se najedl, začal zase: „Musíš tady někoho mít; pověz.“

Vidouc žena, že by ho delším zapíráním rozzlobila, řekla mu všechno a dokončila: „Ale já bych myslila, abys je nechal na živě; až se tomu všemu od nich naučím, co umějí, pak, budeš-li chtít, můžeš je teprv zabít.“

Když si to lidojed rozložil, učinil jí to k vůli. Nato ho vedla baba do sklepa.

Ubohé děvčata myslily, že je po nich veta, že již jde pro ně, aby je sežral. Sotva ho tedy zahlídly, padly na kolena a o živobyčí prosily.

„Já vás nechám při živobyčí, ale musíte všechno dělat tak, jak jste řekly, sice bude s vámi zle.“

Rády to přislíbily. Časně ráno byla Popelka již na nohou a připravovala snídani; ale sestry jí musely pomáhat, protože lidojed s lidojedkou za třicet osob snědli. Jak vstali, byla snídaně už na stole. To se jim líbilo, obzvláště paní lidojedce, když jí Kasala a Adlina hřívky učesaly a splety a pěkně ji ustrojily. Starý připověděl, že jim všeho nanosí, co budou potřebovat, aby jen řekly. Prozatím ale jim ničeho nescházelo. Každá si hleděla své práce, a tak jim čas utíkal. Čím dále však, tím více je to tam omrzovalo; ale nebylo žádné pomoci, žádného vykoupení.

Usnesly se jednou vespolek, kdyby to nějak možná bylo, že by své pány zabily. Ale jak? To byla ta otázka, o které dnem i nocí přemýšlely. I k štěstí se jim nahodilo, že se lidojed od Popelky chtěl chléb učit péct. Té příležitosti chtěly použít, domnívajíce se, že to se starou snadněji půjde. Ten den zrána Popelka v peci podpálila, která, poněvadž se tuze mnoho bochníků peklo, také hodně velká byla. Lidojed usadil se u pece a pořád koukal, až oheň shoří, aby ho mohl pak rozhrabat a chléb vsadit. Horkem tím však celý umdlen lehl si na zem a usnul. To bylo, co si holky přály. Jakmile ho uslyšely chrápat, přinesly velké hráze, opřely je o něj, a vši silou najednou do ohně ho svalily. V okamžení byl z lidojeda škvarek. Jednoho měly tedy s krku; jak ale s druhou? Když baba vstala, přihrnuly se k ní holky a povídaly, aby se dala honem strojit, že se muž její z lesa brzy vrátí a že by se tuze rozhněval, kdyby ji tak dlouho rozcuchanou spatřil. Baba si tedy usedla na stolicí a holky ji začaly česat. „Shejbněte, babičko, hlavu, abych vám mohla vlasy vzadu hezky uhladit," řekla Kasala.

Baba hlavu shýbla a Kasala jí hodila vlasy přes oči, vzala velkou sekeru, kterou jí Popelka podala, a jedním rázem hlavu jí uťala. Potom všecko vyčistily a tělo zakopaly. Jsouce teď plnomocnými paními zámku, prohledaly všecko, kde co leží, a našly mnoho drahých a skvostných věcí, které se jim všecky dobře hodily. Ale ubohé Popelce nastali krušní dnové. Jako dříve, když ještě doma byla, musela všecko dělat, uklízet, prát, vařit, co zatím slečny sestry pořád se jen fintily a titěrnými pracemi obíraly. Popelka byla tomu sice zvyklá a nebylo by jí to přicházelo odporné, kdyby jí byly sestry alespoň jen nesužovaly; tak ale nebylo jim nic vhod, co udělala, za každé dílo, za každou posluhu notně jí vyčínily. Ale co jim bylo platno všecko to fintění, když tam žádného nebylo, komu by se byly zalíbily? To jim také nejvíce mozky vrtalo. Umínily si tedy, že

se jedenkrátě podívají do toho města, kam lidojed pro potravu chodíval. Jednoho dne vskutku tak učinily a šly do města, které ani tak daleko nebylo, jak se domnívaly. Tam si nakoupily všelijakých šperků a jiných potřebných věcí, pak si zjednaly koně a vůz, najaly sloužící, aby budoucně jen tak po sprostě do města chodit nemusely. Popelce přibýlo práce; v domě bylo sice teď více lidí, proto jí ale přece nikdo nepomohl, poněvadž všickni jen se slečnama co dělat měli. Když tyto po druhé do města jely, slyšely, že bude tamější princ velikou hostinu dávat, ku které prý každý přístup míti bude. To bylo něco pro ty ješitné sestry. Hned si nakoupily šatů, aby se mohly co nejskvostněji přistrojit. Tu bylo radění a povídání, když domů přijely, jako by na nich celý svět stál. Popelka ani nevěděla pro samé běhání, kde jí hlava stojí. Ráda by se byla také jednou do takových šatů přistrojila a někam podívala, ale bála se vždy sestrám o tom se zmíniti. Než když viděla takové připravování a pořád jen o krásném princovi povídati slyšela, osmělila se a poprosila sestry, aby jí s sebou vzaly. „Tebe?“ osopily se na ni obě; „nu, to bychom si krásné cti dobyly.“ „Dejte mně jen některé z vašich obnošených šatů a uvidíte, když se čistě ustrojím, že budu lépe vypadat.“ „Co si ta Popelice o sobě myslí! Snad ne docela, že bude hezčí než my? Z toho nebude nic. Zůstaň ty jen doma a hlídej hospodářství, za to ti pak povíme, co se ve městě dalo.“ Popelka mlčky odešla, ale oči se jí slzami zalily pro tu nelaskavost hrdých sester. Na den k slavnosti určený vstaly sestry časně ráno. Tu bylo křiku a poroučení; všickni, kde kdo byl, měli práce plné ruce, až odjely. Když si Popelka trochu oddechla, vzala koště a šla do sednice, aby zametla a uklidila. Tu jak se shýbá a dívá, aby nikde ani prášku nezůstalo, spatří v jednom koutě něco blýskavého. I zvedne to a vidí, že je to zlatý klíček. Od čeho je asi ten klíček, pomyslí sobě a jde honem hledat, kam by patřil. Ale nebylo žádné skříně, žádných dveří, žádné truhly, ku které by se byl klíček hodil. Když nahoře všecko prohlídla, vzala světlo a šla do sklepa. Tu viděla v koutě dvířka, u kterých byl malý zámek přivěšen. K tomu patřil zlatý klíček. Otevřela a nic se nebála, nýbrž s chutí vešla do tmavé chodby, kterou před sebou viděla. Několik kroků dále byly zase dvěře, které se tím samým klíčkem otevříti daly. Ale jak se ulekla, když vejdouc do síně, viděla světlo tisícerym bleskem o stěny se odrážeti! Tu byly na podlaze hromady stříbra a uprostřed stál z ryzího stříbra uměle dělaný

stůl a na něm stříbrná truhlička. Z první síně bylo otevřeným obloukem viděti do druhé. Ta byla ze zlata a uprostřed byl zlatý stůl a na něm zlatá truhlička. Z té šlo se do třetí. Obě prvnější nebyly však nic proti této; tu byly stěny samým drahým kamením posázeny, tak jako když je nebe nejhustěji hvězdami poseto; vprostřed stál železný stůl, na něm železná truhlička. Když si Popelka síně ještě jednou prošla a dosti se nakoukala, šla a otevřela nejdříve železnou truhličku. Jak víko pozdvihla, viděla zlatými slovy na něm psáno: „Kdo sem ponejprv vkročí a železnou truhličku otevře, tomu patří, co ve všech třech nalezne, jakož i všecko, co zde stojí. V čele této síně je největší kámen, kdo na ten zatlačí, tomu se zed' otevře. Tam se pase bílý koník, kdo naň vsedne, musí říci: 'Mha za mnou, mha přede mnou,' a koník ho donese, kam se mu zlíbí. Ale všecko to bohatství jen třikráte a jenom dobrému k štěstí pomůže, špatnému však k neštěstí." Když to Popelka přečtla, koukla, co je více ve skříni, a tu vytáhla bílé šaty, kolem a kolem zlatem vyšíváné a drahými kameny ozdobené. Všecko, co k nádhernému ústroji patřilo, leželo pod šatami; konečně vytáhla také roztomilé zlaté pantoflíčky. Popelka nebyla sice marná, ale ten skvostný oblek ji přece tak mocně lákal, že se konečně do něho ustrojiti musela. Běžela tedy rychle zpátky, a svlékši zapopelené šaty, čistě se umyla a pospíšila zase do sklepa. Tam vzala šaty ze skříně a do nich se oblékla. Od hlavy až k noze s malinkým pantoflíčkem, vše jí tak dobře padlo, jako by to ulil. „A teď," řekla se zalíbením se prohlížeje, „sednu na koníka a podívám se také na tu slavnost a na toho krásného prince. Že mne sestry nepoznají, tím jsem jista; neboť by se snáze smrti nadály, nežli že v takovém šatě ušpiněná Popelka vězí.“ Šla tedy, zatlačila na kámen, jenž byl největší a v průčelí se třpytil, a vyšla na zelenou louku. Opravdu se tam pásl koník jako sníh bílý. Vzala ho za uzdu a směle se na něj vyšvihnouc, řekla: „Dones mě, koníčku, do města; mha za mnou, mha přede mnou!" A jako vítr letěl s ní poslušný koník k městu. Za chvíli byli v knížecím zámku. Popelka slezla, přivázala bělouše ke sloupu a šla nahoru clo hodovní síně. Všickni hleděli s úžasem na krásnou pannu. Princ, kterýžto právě s Kasalou a Adlinou se bavil, rychle je zanechav, zvědavě k neznámé panně přistoupil. „Kdo jsi, krásná panno," tázal se jí, „jež přicházíš, abys hostinu svou přítomností okrášlila?" „Jestli vám to milé, abych se zde chvilku pozdržela, nechtějte moje jméno věděti."

Na ta slova se jí princ více neptal, ale ke stolu ji vedl. Bála se sice trochu, aby jí sestry nepoznaly, ale tyto, ač s ní oka nespustily, přece na Popelku ani nepomyslíly. Po tabuli se tancovalo; ale princ neměl již pro nic jiného ani oči ani mysl, než pro krásnou cizinku. On se neobdivoval krásnému šatu, skvělým diamantům, on viděl jen její krásu, naslouchal jen milým zvukům, které jí tak líbě se rtů splývaly. Popelka se ale opravdu sama sobě divila, kde se to v ní vzalo. Co se jí princ ptal, a toho bylo hezky mnoho, na všecko mu tak rozumně, tak vtípně a povážně odpovídala, jako by na vysokých školách cvičena byla. Co na sebe královský šat oblékla, byla celá jiná. Už se hodně připozdívalo, když si teprv vzpomněla, že musí domů. Nemohla se však prince nijak zbaviti a musela s ním jíti dolů, tam se mu ale vysmekla z ruky, a rychle na koníka se vyhoupnouc, byla ta tam. Darmo uháněl princ na svém nejrychlejším koni za ní, chtěje ji dohonit, - Popelku nebylo více viděti. Když přijela domů, svlékla se sebe šaty a dala je zase do truhličky, pak vzala na sebe zapopelenou sukni a pospíšila nahoru, aby bylo všecko přichystáno, až sestry přijedou. Nešlo jí to však tenkrát dohromady, takže měla ještě mnoho co dělat, když se obě sestry vrátily. Tyto ale si tenkrát takových maličkostí ani nevšimly, protože samy s sebou dost co dělat měly.

„Tak mně přece povídejte, jak jste se tam měly a zdali se vám to líbilo?“

„Dobře jsme se měly, to si můžeš pomyslit; a líbilo se nám to tak, že tam zejtra zase
půjdeme.“

„Ach, to mne přece vezmete s sebou.“

„Na to si ani nepomejšlej; ty se nehodíš do takové společnosti, kam vznešené princezny
chodí.“

„Copak tam bylo za princeznu? Vždyť mně to aspoň můžete povědít.“

„Ba, to se ani povědít nedá; takovou krásu jsme nikdy ještě neviděly. A jaké měla šaty! Však to jenom jí děkovati musíme, že bude zejtra zase taková hostina. Princ se do ní zamiloval, a ona mu ujela; teď neví, jak by se s ní shledal, a myslí, že zejtra jistě zase k hostině přijde.“

Popelce ty slova celou noc hlavu mátlý. Ráno, sotva byly sestry z domu, běžela do sklepa, by se do druhé truhličky podívala. Tam ležely šaty růžové barvy, stříbrem těžce vyšívané, jakož i všecko ostatní k slušnému ustrojení potřebné; jediné pantoflíčky musela z prvnější truhličky vzíti. Líbila se sama sobě, když v lesklé stříbrné stěně na sebe pohlížela. Pak šla k svému koníkovi, který ji vbrzce

do města donesl.
Princ seděl u stolu jako na trní; kdykoliv se dvěře otevřely, myslil, že to očekávaná neznámá. Konečně se dvěře rozlítly, hedvábný šat v nich zašustil a blažený pohled princův dosvědčil, kdo přichází.
„Ach jak jste mě včera tak kvapným odjezdem zarmoutila!" řekl princ, když s ní byl samoten.
„Nemohu jinak," odpověděla Popelka, „a chcete-li, abych vás ještě jedenkrát navštívila, nesmíte mě zde zdržovat."
„Vy nevíte, jak těžká je to pro mne úloha; ale podrobím se vůli vaší s tou výminkou, že zejtra zase přijdete." „Zajisté dané slovo vyplním."
A tedy, když byl čas, aby se zpátky vrátila, princ ji déle nezdržoval, koje se nadějí, že ji zejtra zase uhlídá. Když přijela domů, rychle se svlékla a k své práci odešla; sotva s ní byla hotova, přišly obě sestry.
„Jakpak jste se dnes měly?" ptala se jich Popelka. „Byla tam zase ta princezna?"
„Ovšem že byla, a krásněji než včera ustrojena; zejtra bude zase hostina, a tu tak lehce nevyklouzne. Můj bože, co ten princ jen na ní vidí? Ovšem že je hezká, ale vždyť je také ještě jiných hezkých děvčat na světě dosti, a nemusel se právě do ní tak zbláznit."
„Kdyby jí nebylo, kdo ví, jestli byste se nebyly kněžnami staly?" řekla na to Popelka.
„A co ty se do takových řečí pleteš? Hleď si své práce a nestarej se o nás," odbyla Adlina sestru Popelku. Ta tiše odešla a pomyslila si v srdci: Vy bloudi, já bych přece své štěstí za vaše nesměnila!
Třetí den ráno odjely sestry skvostně nastrojeny, a Popelka, sotvaže trochu uklidila, pospíchala opět do sklepa. Tenkrát otevřela stříbrnou truhličku. Tam byly modré šaty, stříbrem a perlami vyšité. Když se oblékla, třpytily se jí diamanty na krku a na hlavě. Tak přistrojena jela po třetí na koníku do zámku. Princ dal rozkaz, až vrátný uhlídá princeznu (za niž ji všickni drželi), aby mu to přišel oznámit. Neseděl dlouho u stolu, když vrátný přiběhna jemu oznamoval, že vidí zdaleka někoho na bělouši přijíždět. Princ letěl dolů, ale Popelka mu již přišla vstříc. Byl spokojen a vesel, neb se s jistotou domníval, že mu tenkrát neujde. Každý byl dychtiv dovědět se, jak to as dopadne. Princ ji neustále prosil, by neodjížděla, aby mu pověděla, kdo je, a jeho manželkou se stala. Ale na všechny vroucí prosby dostal za odpověď: „Nežádejte toho ode mne,

neboť je možná, že by vám to ani nebylo milé. Upokojte se tím, že jsem zde vám
k vůli."

„Ale jak dlouho chcete pobýt? A kde vás mám potom hledat?"

„O to ať se osud postará."

Tak nebohého prince odbývala. Konečně přišel čas, by opět domů odjela. Jakmile kníže pozoroval, že se chystá k odjezdu, dal jednomu sloužícímu tajné znamení, a ten odběhl. Za chvíli doprovázel Popelku dolů a pořád ji ještě prosil a zdržoval. Ona ale rychle od něho odešla a k svému bělouši pospíšila. Tu ale najednou cítila, že jí nohy na zemi váznou. I koukla se co to, a viděla, že je zem kolem dokola jakousi pryskyřicí namazána. Ještě si pořád z toho pomáhala; když ale najednou prince za sebou zahlídla, trhla sebou a čerstvě na koně vyskočila; tento hbitě všecko přeskočil, a již ho žádný neviděl. V kolomazi zůstal však v zástavě zlatý pantoflíček. Kníže želel, že se mu jeho lest nepoštěstila; těšilo ho to ale přece, že aspoň něco má, podle čeho by neznámou milenku naléztí mohl. Neméně bolelo též srdéčko Popelku. Ještě jí, co se pamatovala, nikdo tak libých a milostných jmen nedal, nikdo s ní tak vlídně a tak laskavě nezacházel, slovem nikdo ji ještě tak nemiloval, jako právě onen krásný princ. Což divu, když si ode všech opovržená Popelka přála, aby s ním do smrti živa býti mohla. Smutně se s koníčkem rozloučila; smutně skvostný šat do truhličky kladla. „Ach, jak mne Bůh za mou marnost potrestal," pravila, když jedinký pantoflíček ukládala. „Teď jsem ztratila srdce a pantoflíček; mohla bych ovšem býti šťastna, ale mohu-li pak tomu všemu věřit? Zdalipak to není nějaké kouzlo? A naposled budu ještě za svou všetečnost a ztrátu pantoflíčku potrestána!" Tak naříkajíc šla zase nahoru po své práci. Sestry přijely domů, ale ona se jich tenkrát o nic neptala. Než těmto jely huby beze všech otázek. „To mu přejeme," řekla Kasala, když jim Popelka lože chystala. „Proč se zbláznil do takové čarodějnice a nezůstal raději při nás! Teď může líbat pantoflíček."

„Což víš," odpověděla Adlina, „jestli se zejtra nepřihlásí?"

„To by tam byla již dnes zůstala."

„Kdopak se bude o to přítí; pojedeme tam, a hodí-li se nám na nohu, stanem se jedna neb druhá kněžnou." „Copak je to s tím pantoflíčkem?" ptala se Popelka.

„Ty chceš také všecko vědět; nu ale povědít ti to mohu. Včera tedy přišla ta princezna opět ke dvoru; kníže si celý den žádného ani nevšimnul a jenom pořád

s ní se obíral. Když měla odjet, dal to místo, kde kůň její stál, kolomazí potřít, aby tam uvázla. Ale ona nebyla tak hloupá a šikovně vyklouzla, jenže tam pantoflíček nechala. Kníže dal hned ohlásit, že se zejtra z celého okolí všechny panny a paní v jeho zámku sejítí mají, a která z nich pantoflíček obuje, ta, bude-li svobodna, že se jeho manželkou stane. On myslí, že je neznámá z jeho země a že žádná nemůže mít tak malou nožku jako ona. Možná ale, že se v tom omejlí a sám sebe zklamá."

„Vždyť vy samy také máte malé nožky, možná dost, že pantoflíček obujete," řekla na to Popelka.

„Uhlídáme, až jak zejtra bude." Ráno, dříve než odjely, stáhla si každá nohy, až jí slze bolestí po tváři tekly, jen aby do pantoflíčku vlézt mohla.

Ubohá Popelka nevěděla, co má dělat: má-li za nima jít, anebo zůstat doma. Láska však zvítězila nad strachem. Šla do sklepa, oblékla na se modré šaty a pantoflíček zaobalila do šátku. Pak hodila navrch své všední šaty, a tak se s Pánembohem na cestu vydala. Šťastně přišla za půl dne do města. Šla rovnou cestou do zámku. Tam se však sotva protlačit mohla, nebol se bylo sešlo ženských veliké množství. Na každé tváři bylo čisti buď nadějí a důvěru, buď žalost nebo zlost zklamaného srdce. Ta se těšila, jestli pantoflíček obuje, ona se zase mrzela, že jí byl malý. Když vešla až do sálu, viděla v jednom výklenku také své sestry sedět. Vypadaly jako kyselé jablka, z čehož soudila, že se do pantoflíčku nedostaly. Ta malinká, hezounká příčina všeobecného pobouření ženského pohlaví ležela na skvostném koberci uprostřed síně. Princ seděl na trůně a hleděl smutně na to hemžení; nedíval se na nohy, nýbrž jen na tváře, ale nenašel potud, co hledal. Jedna z nejposlednějších byla Popelka.

„Adlinko, jen se, prosím tě, podívej, není to tamhle ta naše Popelice?"

„Ba máš pravdu, že je." „Co tady dělá? Pojd', půjdeme pro ni. Ta ať se těší! Nechá všechno doma a jde sem na podívanou."

Chtěly ještě více říci a výhrůžky hned vyplnit; ale slova jim zůstala v ústech, když viděly, že i Popelka se ke koberci blíží a pantoflíček obouvá.

„To je snad ona!" křičely všechny jedním hlasem, když viděly, že Popelka do pantoflíčku vklouzla jako nic.

Princ, který zamyšlen posledního výjevu ani si nevšimnul, na to vykřiknutí jako

střela s trůnu sletěl a k Popelce přistoupil, aby se přesvědčil, že je jí pantoflíček právě dost. Tu shodila se sebe svůj všední šat a ukázala i druhý pantoflíček. „Tys to, moje kráso?“ divil se princ. „Ach netrap mě déle,“ prosil před ní kleče. „Vyslyš prosby mé, buď mou manželkou.“ „Nuže chci tobě po vůli býti,“ řekla Popelka, „jestli sprosté děvče za svou manželku přijmouti se neostýcháš.“ „Ať jsi kdokoliv, ty budeš mou chotí.“ Nato ji posadil vedle sebe na trůn a za kněžnu ji prohlásil. Sestry div zlostí nepukly. Ona ale nebyla tak zlá a nestyděla se za ně, jako ony za ni. Řekla tedy všecko svému ženichovi a šla jim naproti. Když viděly, že jim ta zlost nic není platna, stavěly se jí do očí jako andělé, by se jim také trochu slávy dostalo. Blažený kníže vystrojil skvostnou svatbu, na níž se nevěsta co nejjasnější hvězda třpytila. Když byli mladí manželé sami, svěřila Popelka svému choti tajemství velkého bohatství a prosila ho, by tam s ní dojel. Uposlechna princ podivil se kráse a nádhernosti těch podzemních síní. Nato si vzali, co jen oba nabrat mohli, takže naložili na vůz desetkrát tolik, co celá zem stála. To udělali třikrát.

Kasala a Adlina, které teď neustále okolo kněžny byly, nevěděly posud, jak k tomu sestra přišla. Přičiňovaly se tedy všemožně, aby se toho dopátraly. Kněžna, učiněná to dobrota, myslíc, že ta jejich upřímnost je opravdivá, také jim to jednou svěřila. Od té chvíle neměly v městě žádného stání a záhy do svého zámku se odebraly. Bylo jim jen o to, by se též do tajného pokladu podívaly. Když tedy domů přijely, byla první jejich práce dvířka ve sklepech hledati; a poštěstilo se jim, že je našly. Že však klíček neměly, musely dveře mocí otevřít. Jak tu tolik bohatství viděly, zůstaly jako omámeny a začaly do zástěr, do kapes, a kam jen která mohla, stříbro, zlato a drahé kameny bráti. Když měly dost, šly nahoru, by to vysypaly. Zdálo se jim toho však ještě málo, šly tedy ještě jednou; to jim ale přišlo draze. Jak přistoupily ke dveřím, vyskočily na ně dvě veliké černé kočky, pověsily se jim na krk, a kde je popadly, tam je ostrými drápy škrábaly, až obě bez sebe na zem upadly. Když opět smyslů nabyly, vylezly s nesmírnou bolestí ze sklepa nahoru. Jaké ale bylo jejich leknutí, když se na sebe podívaly a viděly, že mají hladké tváře navždy zohyzděné a rozdrápané! Tu si vzpomněly, že nechaly ty klenoty v pokoji ležet, a honem tam pospíšily. Ale místo zlata, stříbra a drahých kamenů nebylo tam nic jiného než hromádka oblátkových kamenů. To byly rány! Krása pryč, bohatství pryč! Vlasy z hlavy si

škubaly, kdykoliv na to pomysly, až konečně z toho do těžké nemoci upadly, z které jen přičiněním mladé kněžny vyvázly. Když byly zdravý, jely všechny tři do města pro své rodiče. Ubohé byli již stařícké a musili se žebrotou žít. Což divu, že se radostí skoro zbláznili, když taková vznešená paní pro ně přijela, v níž svou dceru poznali. Vzala si je s sebou. Jednou šla zase Popelka se svým manželem do sklepa se podívat, ale nemohla nikde dvířka najít; všechno bylo navždy zmizelo. Tu se tomu podivila, ba ani si to vysvětlit nemohla, až se jí jedenkrát sestry přiznaly, co udělaly a jak je duchové za jich lakomost potrestali. Popelka však věděla lépe, za jakou vinu trestu došly. Nebylo toho ale mladým manželům tuze líto, an měli bohatství dost a dost. Žili spokojeně a šťastně, poddaným činili dobře, a nebesa jim za to požehnávaly.

b) Osmisměrka A. Jirásek

P	A	U	Č	I	T	E	L	H	L
R	S	L	Á	V	A	Š	S	R	O
A	M	D	E	S	Y	I	K	O	S
H	J	I	R	M	Á	S	A	N	E
A	B	R	O	V	T	E	L	O	I
K		T	A	N	E	C	Á	V	R
S	I	P	Ě	M	E	Z	C	!	A
L	G	Y	M	N	Á	Z	I	U	M

Hledej slova:

HRONOV, SLÁVA, SKALÁCI, TVORBA, LITOMYŠL, GYMNÁZIUM,
UČITEL, ZEMĚPIS, MARIE, SEDM, PRAHA, CENA

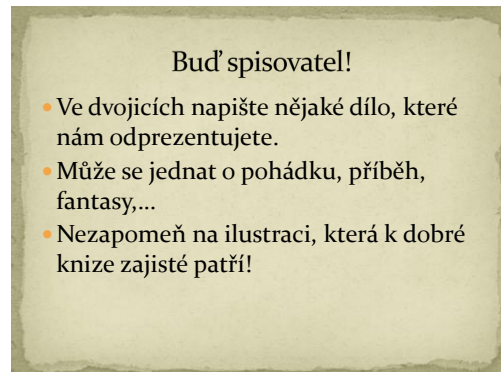
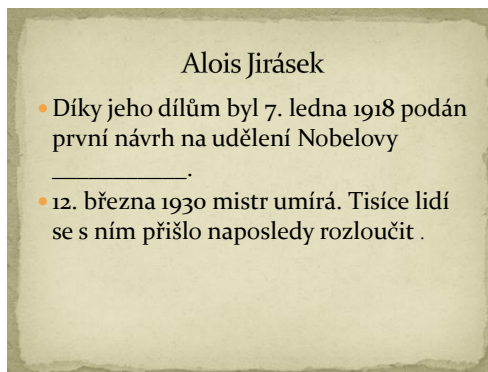
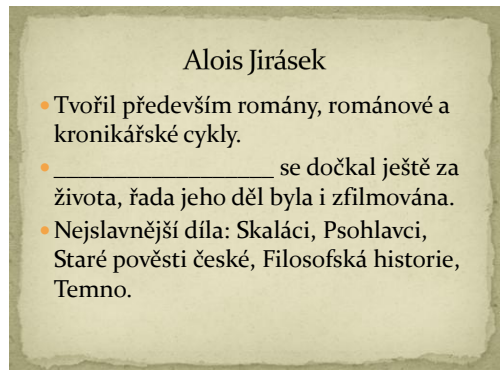
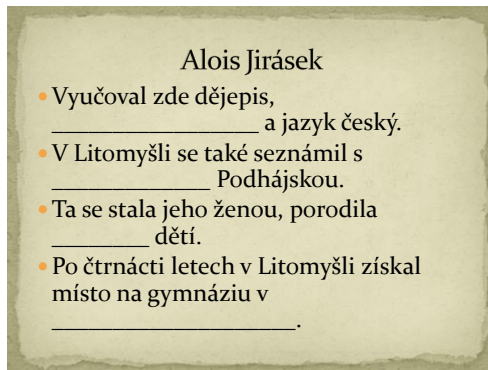
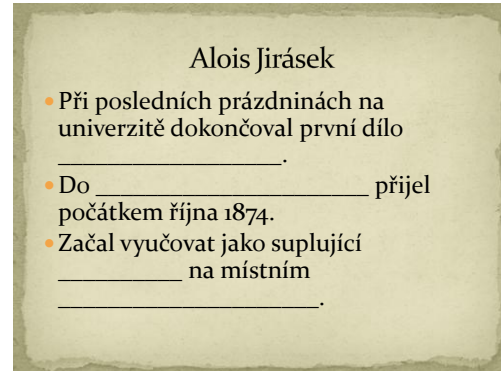
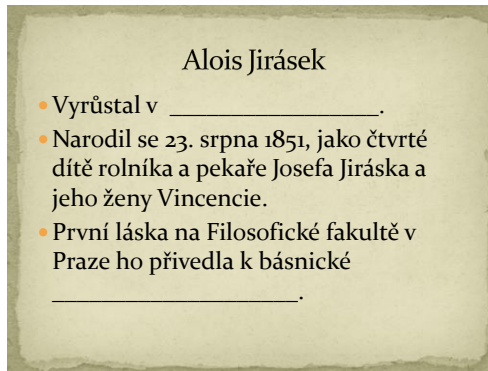
Tajenka:

c) Prezentace s vynechanými slovy.

Osmisměrka

P	A	U	Č	I	T	E	L	H	L
R	S	L	Á	V	A	Š	S	R	O
A	M	D	E	S	Y	I	L	O	S
H	J	I	R	M	Á	S	A	N	E
A	B	R	O	V	T	E	L	O	I
K	×	T	A	N	E	C	Á	V	R
S	I	P	Ě	M	E	Z	C	!	A
L	G	Y	M	N	Á	Z	I	U	M

5. Den

Téma dne:

- Zajímavá místa v okolí.
- Opakování.

Cíle:

- Žák se vyzná v okolí města.
- Žák používá získané informace.
- Žák je tvořivý.

Pomůcky:

- Psací potřeby.
- Papíry.
- AZ kvíz.
- Riskuj!
- Krabice + lístečky.

Počet vyučovacích hodin:

- Čtyři.

Mezipředmětové vztahy:

- Prvouka.
- Český jazyk (čtení, sloh).

Čas, technika	Průběh
8:00 – 9:35 <i>Brainstorming</i>	Na tabuli zapisujeme odpovědi na otázky: Jaká zajímavá místa v okolí znáte? Která místa jste navštívili? S kým? Proč jste se tam byli podívat? Čím vás místa zaujala?
<i>Pátrání po okolí</i> <i>Litomyšle</i>	Po tomto úvodu si podrobněji řekneme o některých místech. Těmi budou Toulouvcovy maštale, Nedošínský háj, Nové hrady, Růžový palouček + Kozlovský kopec. Využijeme již vyzkoušenou aktivitu. Každá skupina dostane v obálce jedno z míst. Vyluští příklady na obálce a zjistí,

<p>10:00 – 11:30</p> <p><i>AZ Kvíz</i></p> <p><i>Krabice</i></p> <p><i>Riskuj!</i></p> <p><i>Reflexe, sebereflexe</i></p> <p>11:30</p>	<p>které místo mají. Jakmile vypočítají a mají zkontrolováno učitelem, mohou obálku otevřít. Uvnitř je krátký text s rozstříhaným obrázkem. Žáci obrázek poskládají a text si přečtou.</p> <p>Na podkladě daného textu vymyslí ve skupině básničku popisující dané místo, zapíší ji a naučí se zpaměti.</p> <p>Pátý den je třeba zjistit, jak moc si žáci získané vědomosti udrželi v hlavách. Zjišťujeme hravou formou, především pomocí interaktivní tabule, neboť práce s ní žáky velmi baví.</p> <p>Znovu zahrání si hry AZ kvíz, nezbytné je upozornit žáky, že se otázky pozměnily.</p> <p>Hrají dvě skupiny proti sobě.</p> <p>Další hrou je Krabice.</p> <p>Pravidla hry jsou následovné. Uvnitř uzavřené krabice jsou lístečky s otázkami. Žáci se posadí do kruhu a učitel se otočí zády tak, aby neviděl na žáky. Krabice koluje kolem dokola, jakmile učitel řekne STOP, krabice se zastaví. Ten, kterému krabice zůstala v rukou, odpovídá na vylosovanou otázku, která se ukrývá uvnitř.</p> <p>Další zábavná hra, je dozajista Riskuj! Hrají skupiny proti sobě. Pečlivě zapisujeme, kdo zvítězil.</p> <p>Pravidla hry se obměňují podle aktuální stavby třídy.</p> <p>Je možné čekat, která skupina se jako první přihlásí, avšak situace by se mohla stát nepřehledná. Lepší varianta je, když se skupiny střídají.</p> <p>Zhodnocení celého prožitého týdne.</p> <p>Čím vás projekt zaujal?</p> <p>Co byste změnili?</p> <p>Jak hodnotíte skupinu po týdnu spolupráce? Proč?</p> <p>Myslíte, že probraná látka je pro vás užitečná.</p> <p>Konec pátého dne projektu.</p>
--	---

Přílohy k danému dni:

a) Jaké místo? Příklady.

T	$563 - 548 =$	R	$830 - 823 =$
O	$354 - 331 =$	Ů	$100 \text{ cm} = ___ \text{ m}$
U	$109 * 1 - 108 * 1 =$	Ž	$59 - 38 =$
L	$1 \text{ cm} = ____ \text{ mm}$	O	$807 - 784 =$
O	$641 - 618 =$	V	$333 - 324 =$
V	$895 - 886 =$	Ý	$900 - 888 =$
C	$803 - 789 =$	P	$431 - 409 =$
O	$437 - 414 =$	A	$481 - 478 =$
V	$63 : 7 =$	L	$9000 : 900 =$
Y	$250 - 238 =$	O	$105 - 82 =$
M	$401 - 376 =$	U	$60 \text{ min} = ___ \text{ hod}$
A	$101 - 98 =$	Č	$362 - 342 =$
Š	$54 : 9 =$	E	$363 * 0 + 2 =$
T	$81 - 66 =$	K	$392 - 379 =$
A	$99 : 33 =$		
L	$1000 : 100 =$		
E	$36 : 18 =$		
N	$603 - 585 =$	N	$100 - 82 =$
E	$397 - 395 =$	O	$344 - 321 =$
D	$354 - 337 =$	V	$63 : 7 =$

O	$875 - 852 =$	É	$200 : 100 =$
Š	$309 - 303 =$	H	$931 - 904 =$
Í	$6 * 4 =$	R	$300 - 293 =$
N	$100 - 82 =$	A	$991 - 988 =$
S	$125 - 97 =$	D	$879 - 862 =$
K	$85 - 72 =$	Y	$400 - 388 =$
Ý	$934 - 922 =$		
H	$501 - 474 =$		
Á	$900 - 897 =$		
J	$734 - 729 =$		

b) Text o zadaných místech.

- **Nové Hrady**

Dominantou vsi je bezesporu rokokový zámek postaven v letech 1773 – 1777. Po druhé světové válce byla do východního křídla zámku přestěhována škola. Po roce 1948 byl zámek prohlášen za kulturní majetek. Na zámku byly prováděny pouze udržovací práce, proto zámek chátral. Škola musela být vystěhována. Po 80. letech začalo docházet k rekonstrukci, kdy památkáři opravili střechu.

Roku 1992 vnuci tovární Bartoně nabídli zámek k prodeji. Manželé Magda a Petr Kučerovi koupili zámek roku 1997 a pustili se do rozsáhlé rekonstrukce.

Zámek nyní svítí novotou. Dokonce si mohou návštěvníci prohlédnout interiér zámku od května do září (Kidlesová, Špaček, 2007).

Na zámku jsou umožněny tři prohlídkové trasy. Pro turisty není lákavý pouze interiér, ale i exteriér. Nejen děti najdou zajisté zalíbení v labyrintu, či při prohlídce stájí. Kolem zámku je i krásná zahrada, plná

barevných květin. Tento nádherný prostor je velmi často využívat k svatbám a krásným svatebním fotografiím.

Říká se, že nejstrašidelnějším místem na Nových Hradech je Červená věž. Z podzemí tam o půlnoci přichází mniši. Jestliže mniši někoho potkali, zeptali se ho, jaké zvíře bylo stvořeno bohem. Vystrašení lidé nedokázali na otázku správně odpovědět. Od té doby se jim špatně spalo, honily ho nepěkné přízraky. Po čase zešilel a zemřel. Od té doby nechtěl nikdo v Červené věži bydlet. Jednou dorazil na zámek tovaryš. Byl hladový, proto by přijal jakoukoli práci. Hradní pán ho potřeboval vyzkoušet, aby v budoucnu uhlídal jeho koně. Jeho úkolem bylo přečkat noc v Červené věži. Tovaryš začal poklízet. Tovaryš se o půlnoci nenechal mnichy vystrašit. Na otázku jim odpověděl, že tím zvířetem je kůň. Protože prý kůň má kopyta jako ďábel a ve chvíli, kdy si lehá, nekleká. Mniši se od té doby na hradě neobjevili a tovaryš nastoupil do služby na Nových Hradech.

- ***Nedošínský háj***

Kousek od Litomyšle (3 km), směrem na Tržek, se nachází Nedošínský háj. Znáám je především díky Filosofské historii od Aloise Jiráka.

První zmínka je datována roku 1378 jako o Oboře kláštera. K velké proměně dochází na počátku 19. století, kdy byl pozměněn do podoby parku a doplněn drobnými stavbami. Od roku 1933 patří Nedošínský háj k městu Litomyšl.

V současné době se jedná o státní přírodní rezervaci, jejíž plocha činí 30, 7 hektarů. Jako přírodní rezervace byl Nedošínský háj vyhlášen z důvodu ochrany dubo – habrového lesa. Do roku 1856 se zde konaly majálesy, o kterých barvitě vypravuje Alois Jirásek ve Filosofské historii. Do dnešní doby už se dochovala pouze kaplička sv. Antonína, u které se nachází i pramen. Každý návštěvník, který okusí vodu z pramene, bude mít štěstí a lásku.

Každý ornitolog si přijde na své, protože díky rybníkům se v háji vyskytuje velké množství ptáků. Při procházce rezervací se můžeme setkat i s jinými zvířaty. Z šelem můžeme vidět lišku obecnou, lasici kolčavu či kunu skalní. K vidění tu mohou být i netopýři.

Při procházce stezkou jsou k vidění informační tabule, které popisují vyskytující se faunu či floru. O daném zvířeti či rostlině jsou uvedeny nejdůležitější informace.

- ***Toulovcovy maštale***

Tento skalní labyrint působí až tajemně. Údolí tvoří pískovcové stěny. Nacházejí se zde skryté soutěsky, průchody, malé tunely. Skalní prohlubně a zákoutí, působí místy jako skrytá obydlí.

Podle litomyšlských pamětí byl Vavřinec Toulovec znám svou dobrotivostí a dobročinností. Žádná zmínka o loupení (jak se vypráví) se nikde nevyskytuje.

Z Vranic se je možné se vydat na čtyřkilometrový okruh Dudychova jeskyně. Druhým okruhem jsou Městské maštale. Jedná se o 7, 6 km dlouhý a náročný terén. Přes Toulovcovy maštale se vydáme k myslivně na Posekanec. Pokračujeme na Budislav do Městských maštálí. Tam jsou k vidění skalní útvary (Liščí díry, Pod deštníkem, Hrad, Pancéřová loď, Kostelíček a Velryba). Po žluté trase se dojde zpět do Vranic.

Jestliže využijeme stejnou počáteční cestu přes Toulovcovy maštale, dojdeme ke studánce Džberka.

Na internetových stránkách je možná i virtuální prohlídka některých míst z oblasti Toulovcovy maštale.

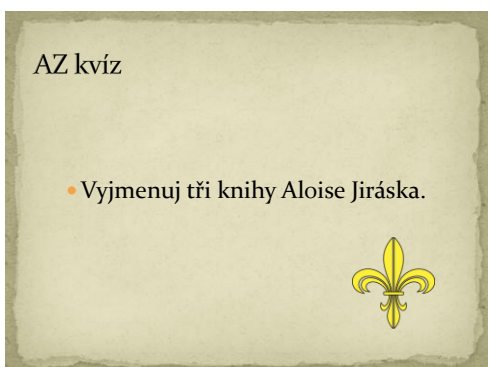
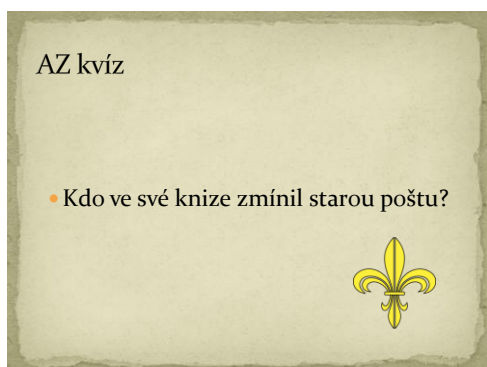
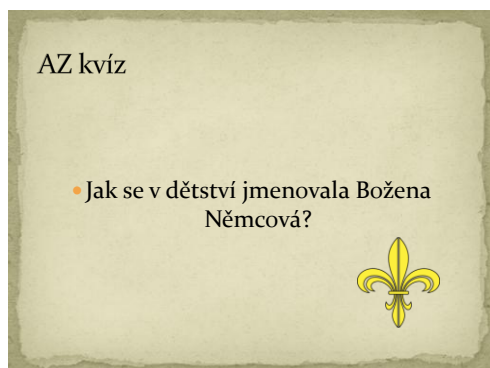
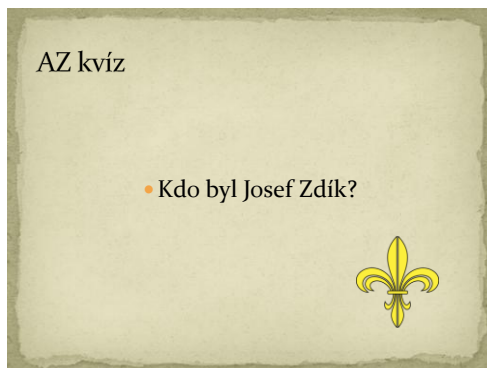
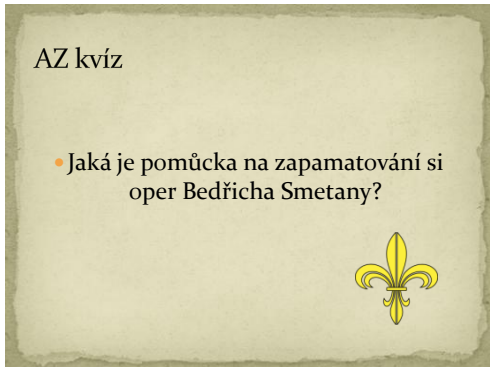
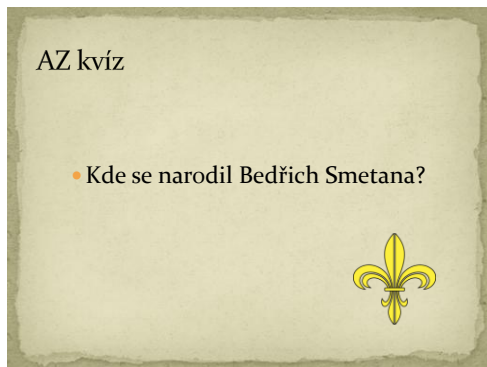
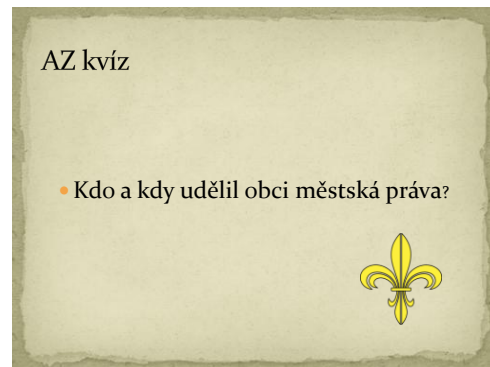
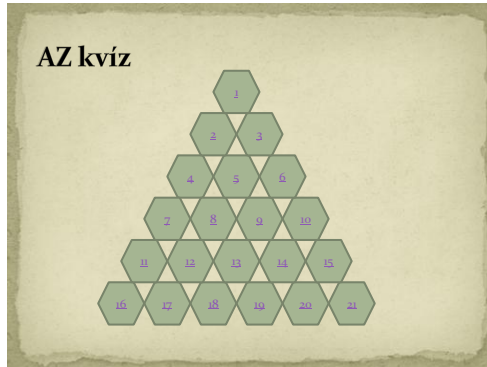
- ***Růžový palouček + Kozlov***

Růžový palouček je vzdálen přibližně 7 kilometrů od Litomyšle. Jedná se o památné místo u obce Morašice. Na tomto místě roste zvláštní druh stepní růže *Rosa gallica*. K tomuto místu se váže několik pověstí. Nejznámější praví o tom, že se zde loučili s vlastní českí bratři, kteří museli opustit svoji rodnou zem. Na jejich památku byl na tomto místě postaven pomník.

Jiným směrem, na Českou Třebovou, se nachází další velmi zajímavé a turisty navštěvované místo. Je jím **Kozlov**. Hodně obyvatelů Litomyšle se alespoň jednou za rok vydá na pěší výlet právě na Kozlovský kopec. Nachází se 9 kilometrů od Litomyšle. Na konci výletu čeká na turisty překrásná chata Maxe Švabinského podle projektu stavitele Adolfa Šimka. Na kopci stojí také rozhledna, která byla původně dřevěná a po zasažení bleskem musela být sražena. V dnešní podobě, od roku 2000,

stojí na Kozlovském kopci rozhledna ocelová. Celková výška věže je 55 metrů, nachází se na ní 174 schodů a vyhlídková plošina ve výšce 32, 8 metrů. Také slouží k přenosu signálu sítě mobilního operátora.

c) AZ kvíz.

AZ kvíz

- Kdy byl zámek zapsán na seznam UNESCO?

AZ kvíz

- Co tvoří omítku zámku?

AZ kvíz

- Kdo je tvůrce soch na zámku a v Klášterních zahradách?

AZ kvíz

- Čím se v Litomyšli živil Alois Jirásek?

AZ kvíz

- Kdo byl prvním starostou Litomyšle?

AZ kvíz

- Která událost se poprvé uskutečnila roku 1949?

AZ kvíz

- Která opera slavnostně otevřela Smetanův dům?

AZ kvíz

- Které místo je nejvíce spojeno s Boženou Němcovou?

AZ kvíz

- Kdo měl pomoci Boženě Němcové z finanční tísně v Litomyšli? Vydáním sebraných spisů a Babičky.

AZ kvíz

- Jak se jmenovala žena, s níž se Alois Jirásek seznámil a oženil v Litomyšli?

AZ kvíz

- Na co se ve svém životě soustředila Magdalena Dobromila Rettigová?

AZ kvíz

- Vysvětli pojem pověst.

AZ kvíz

- Jak vznikl znak města?

AZ kvíz

- Kdo zdědil panství po vymření rodu Pernštejnů po meči?

d) Krabice.

Převyprávěj jednu z pověstí.

Popiš, čím jsme se zabývali v kuchyňce.

Čím je známý zdejší zámecký pivovar?

Vyber si jedno z míst okolí Litomyšle a řekni co nejvíce informací.

Kdo je Bedřich Smetana?

Co ses dozvěděl na prohlídce zámku?

U kterého místa začínala naše okružní trasa po Litomyšli?

Pověz co nejvíce informací o Boženě Němcové.

Kde v Litomyšli můžeme vidět sochy Olbrama Zoubka?

Zarecituj báseň, kterou jste vymysleli o jednom z okolních míst.

Čím je známý Nedošínský háj?

Stručně popiš historii města.

Kdo byla Frebonie Eusebie?

Převyprávěj svojí skupinou vymyšlený příběh, pohádku,...

e) Riskuj

RISKUJ!

HISTORIE	1000	2000	3000	4000
OSOBNOSTI	1000	2000	3000	4000
PAMÁTKY	1000	2000	3000	4000
OKOLÍ	1000	2000	3000	4000
NÁHODNĚ	1000	2000	3000	4000

Historie za 1000 bodů

- Z jaké kroniky pochází první písemná zmínka o Litomyšli?

Historie za 2000 bodů

- Kdo zde založil klášter zvaný Hora olivetská?

Historie za 3000 bodů

- V jakém roce udělil Přemysl Otakar II. obci městská práva?

Historie za 4000 bodů

- Kterým rodem byl nejprve místní hrad spravován?

Historie – prémie

- Za vlády kterého z rodů poprvé veřejně vystoupil šestiletý Bedřich Smetana?

Osobnosti za 1000 bodů

- Kolik oper napsal Bedřich Smetana?

Osobnosti za 2000 bodů

- V jaké zemi byl Bedřich Smetana uznávaný?

Osobnosti za 3000 bodů

- S jakým místem je nejčastěji spojována Božena Němcová?

Osobnosti za 4000 bodů

- Jak dlouho žil Alois Jirásek v Litomyšli?

Osobnosti - prémie

- Kterou nemocí kolem třináctého roku Magdalena Dobromila Rettigová (v tu dobu Artmannová) onemocněla?

Památky za 1000 bodů

- V jakém roce byl litomyšlský zámek zapsán na seznam UNESCO?

Památky za 2000 bodů

- K čemu zavazoval název Smetanův dům?

Památky za 3000 bodů

- Na kterých třech místech Litomyšle jsou sochy Olbrama Zoubka?

Památky za 4000 bodů

- Kolik místností si může prohlédnout návštěvník litomyšlského zámku?

Památky - prémie

- Čím se vyznačují Klášterní zahrady?

Okolí za 1000 bodů

- Kterou knihou proslavil Alois Jirásek Nedošínský háj?

Okolí za 2000 bodů

- Čím byl Nedošínský háj vyhlášen z důvodu ochrany dubo – habrového lesa?

Okolí za 3000 bodů

- Odkud pochází název Růžový palouček?

Okolí za 4000 bodů

- V jakém slohu je postaven zámek ve vsi Nové Hrady?

Okolí - prémie

- Jak se nazývá skalní labyrint vyskytující se v okolí Litomyšle?

Náhodné za 1000 bodů

- V kterém kraji leží Litomyšl?

Náhodné za 2000 bodů

- Pod která dvě panství spadala Litomyšl před udělením městských práv?

Náhodné za 3000 bodů

- Čím je pokryta fasáda zámku?

Náhodné za 4000 bodů

- Na Smetanově náměstí se nachází jeden z nejkrásnějších renesančních domů. Který?

Náhodné - prémie

- V které části města se nachází Židovský hřbitov?

6. Den

Téma dne:

- **Honba za pokladem.**

Cíle:

- **Žák se vyzná v okolí města.**
- **Žák používá získané informace.**
- **Žák dodržuje pravidla bezpečného chování.**

Pomůcky:

- **Psací potřeby.**
- **Papíry.**
- **Fáborky.**
- **Lístečky s úkoly.**
- **Fotografie z míst.**
- **Puzzle s osobnostmi.**
- **Pexeso.**
- **Pracovní list.**
- **Poklad – pralinky + stolní hra.**

Počet vyučovacích hodin:

- **Pět.**

Mezipředmětové vztahy:

- **Prvouka.**
- **Český jazyk (čtení).**
- **Tělesná výchova.**
- **Dramatická výchova.**
- **Výtvarná výchova.**

Čas, technika	Průběh
8:00 – 12:30	Odchod od školy v osm hodin. Žáci jsou sportovně oblečeni, mají pevnou obuv, psací potřeby, bloky, dostatek tekutin, svačinu. Skupiny stále zůstávají stejné. Cesta vede kolem Zahradnické školy, plynáren, přes

<p><i>Šipkovaná</i></p>	<p>Husovu čtvrť, kolem Vertexu, přes Nedošín a kolem Košíře až k Nedošínskému háji.</p> <p>Trasu je vhodné připravit si den předem, popřípadě mít společníka, který chystá cestu chvíli před námi.</p> <p>Cesta žáků vede podle šipek. V místech, kde uvidí zavěšený fáborek, se nachází ukrytý lístek s úkolem. Každou část šipkované musí žáci splnit, jinak se nepokračuje v cestě.</p> <p>Seznam úkolů:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) V průběhu pěti minut nakreslí, co nejvíce tě zaujalo na zámku. 2) Poznejte místa z fotografií. 3) Ve skupině poskládejte puzzle a řekněte, co si pamatujete o dané osobnosti (čtyři skupiny = čtyři osobnosti). 4) Sehrajte scénky, které jste měli k pověstem. 5) Každý napište na lísteček jméno osoby, která udělila obci městská práva. 6) O čem byla čtená pohádka ve třídě? Kdo ji napsal? 7) Ve skupině si zahrajte pexeso. 8) Dáme si svačinu. ☺ V průběhu ve skupině vymyslete básničku na prožitý týden. Zkuste přidat melodii. 9) Ve skupinách vypracujte pracovní list. 10) Vydejte se stezkou ke kapli sv. Antoníčka. Zde se dozvíte, kde hledat poklad. <p>Po stezce žáci sledují informační tabule a zjišťují, jaká zvířata a rostliny se na místě vyskytují.</p> <p>Při příchodu ke kapličce si přečteme vzkaz od sv. Antoníčka a napijeme se z pramene.</p>
-------------------------	--

<p><i>Reflexe, sebereflexe</i></p>	<p><i>Zde se nachází i vzkaz:</i></p> <p>„Milí kamarádi, Protože jste byli velmi šikovní a hodní, jistě si za vaši práci zasloužíte velikou odměnu. Vaším posledním úkolem bude najít poklad. Máte k dispozici tři indicie, které Vám dopomohou k nalezení pokladu.“ Mnoho úspěchu.</p> <p style="text-align: right;">Vaše M. </p> <p>Poklad se bude ukrývat u paní učitelky (popřípadě u pomocníka, který připravoval ráno trasu) v batohu. Je to jediné možné místo. Pokladem bude desková hra Litomyšl a pralinky podle receptu M. D. Rettigové. Na místě si odpočineme, pobavíme se o cestě, zhodnotíme a poté se vydáme na cestu zpět.</p> <p>Jak zhodnotíš svoji práci ve skupině? Co říkáš na cestu? Co bys udělal jinak? Jak se ti zamlouvá desková hra? Dozvěděl ses nové užitečné informace? Zopakoval by sis takový projekt?</p>
---	---

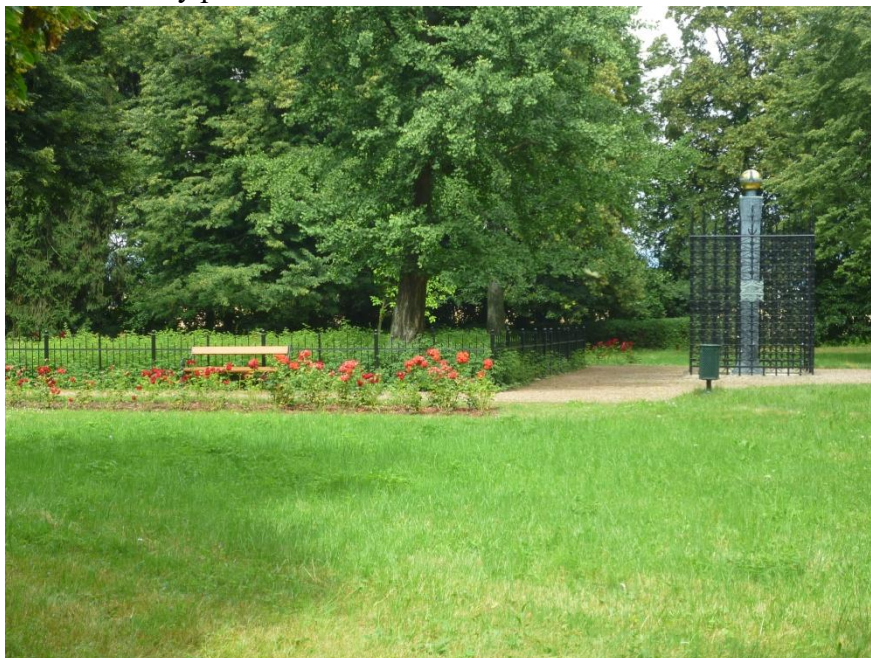
Přílohy k danému dni:

a) Poznejte místa z fotografií.

- Nedošínský háj

- Růžový palouček

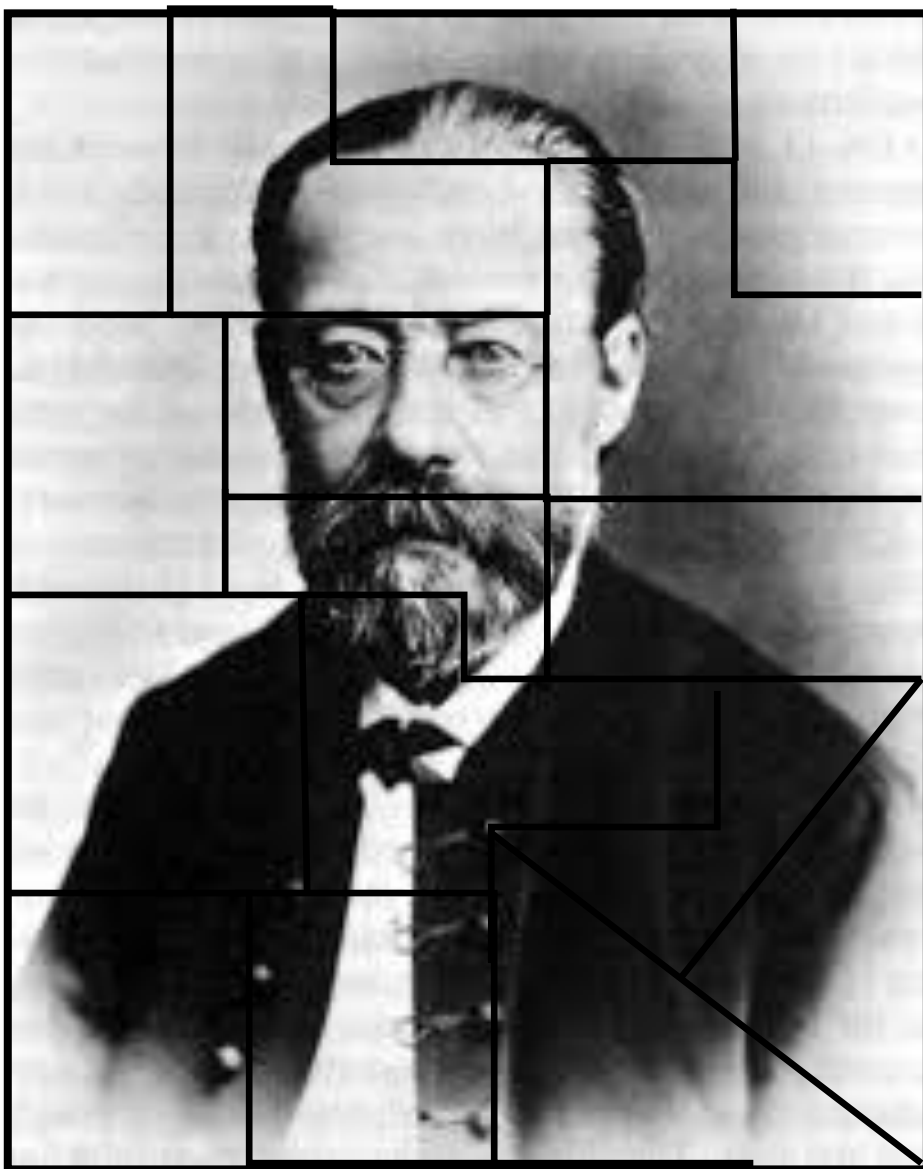
- Nové Hrady

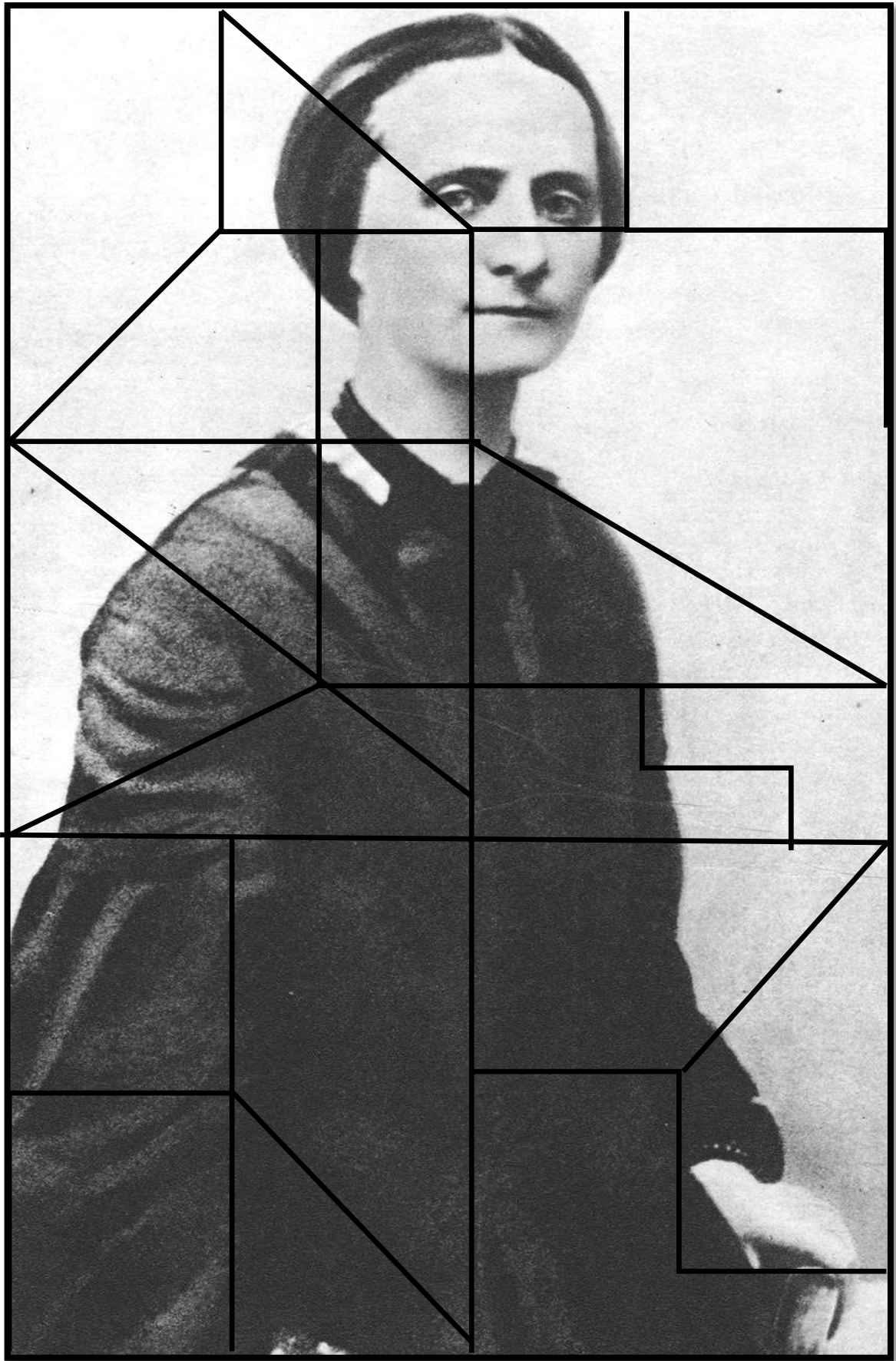
- Toulcovy maštale

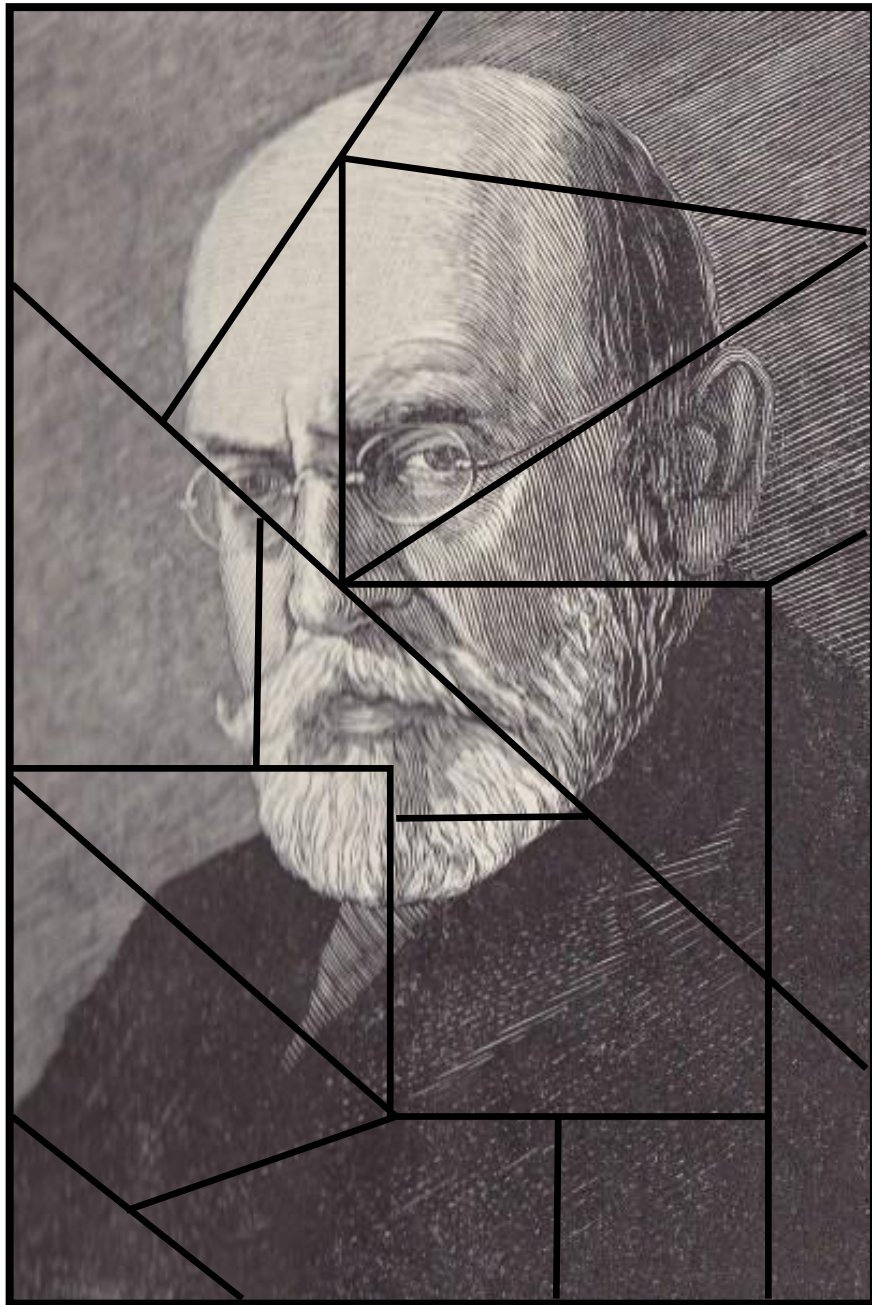
b) Puzzle (osobnosti).

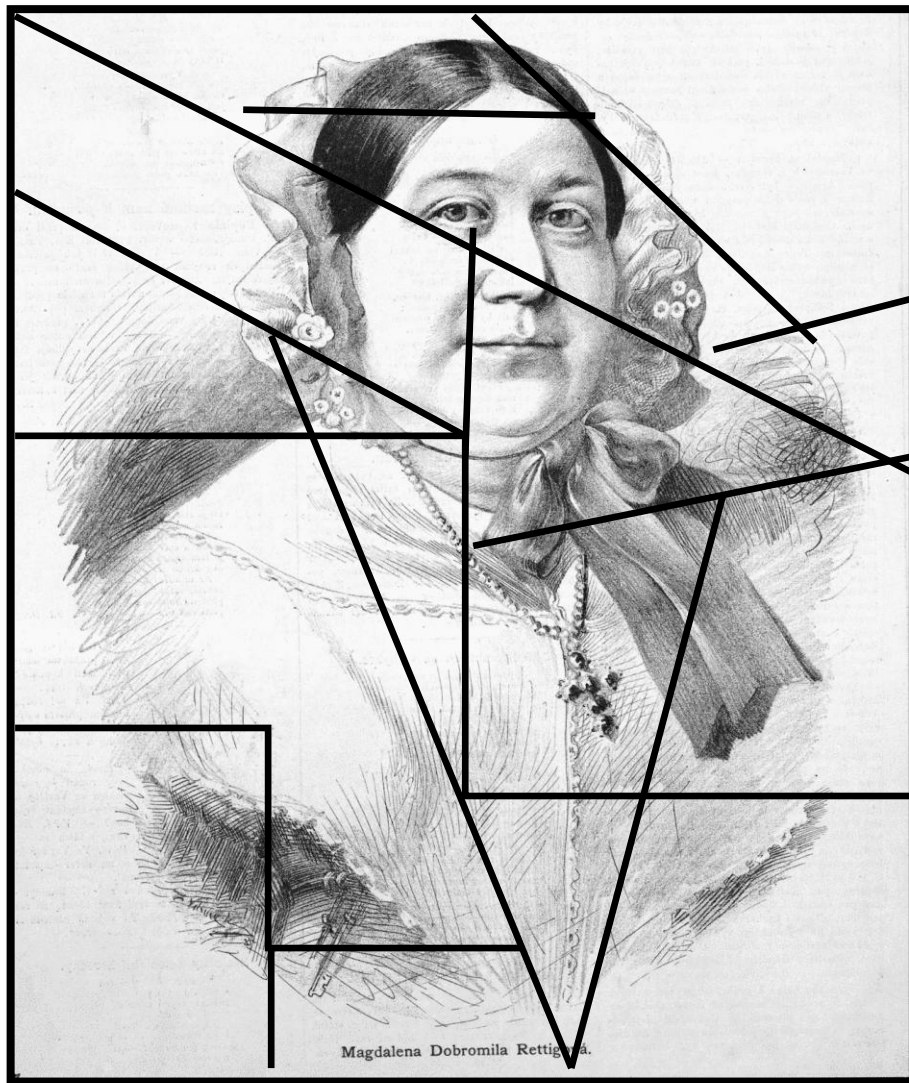
Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

Obrázek 5

c) Pexeso

NOVÉ HRADY

**NEDOŠÍNSKÝ
HÁJ**

**RŮŽOVÝ
PALOUČEK**

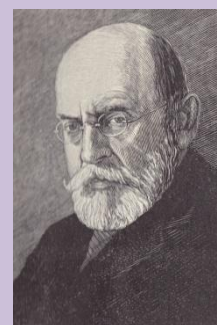
**MAGDALENA
DOBROMILA
RETTIGOVÁ**

**BOŽENA
NĚMCOVÁ**

**BEDŘICH
SMETANA**

**ALOIS
JIRÁSEK**

**ZÁMEK
LITOMYŠL**

**SMETANŮV
DŮM**

**LIDOVÝ
DŮM**

**KLÁŠTERNÍ
ZAHRADY**

**DŮM U
RYTÍŘŮ**

<p>PORTMONEUM JOSEFA VÁCHALA</p>	<p>MĚSTSKÁ PRÁVA?</p>	<p>1259</p>
<p>SOCHY V ZÁMECKÉM SKLEPENÍ</p>	<p>OLBRAM ZOUBEK</p>	<p>SMETANOVA LITOMYŠL</p>
<p>DRUHÉ ZÁMECKÉ NÁDVOŘÍ</p>	<p>FASÁDA ZÁMKU</p>	<p>SGRAFITA</p>

OPERY BEDŘICHA SMETANY	9	ZÁMEK NA SEZNAM UNESCO
1999	LITOMYŠL JE V KRAJI....	PARDUBICKÝ
PROTÉKAJÍCÍ ŘEKA	LOUČNÁ	LASICE KOLČAVA
FAUNA	HABR OBECNÝ	FLORA

d) Pracovní list

Pracovní list

Datum:

Jména:

1) Čeho se tento projekt týká? Popiš!

2) Které místo se Vám nejvíce líbilo? Zdůvodněte.

3) Jak hodnotíte spolupráci ve skupině?

4) Popište trasu, kterou jsme dnes po šipkách šli.

5) Nakreslete obrázek týkající se Honby za pokladem.

7. Den

Téma dne:

- Shrnutí projektu.

Cíle:

- Žák zpracuje získané informace.
- Žák spolupracuje se skupinou.
- Žák dodržuje pravidla třídy při činnostech.

Pomůcky:

- Psací potřeby.
- Karton na plakát.
- Texty a obrázky ze všech dní.
- Nůžky.
- Lepidlo.
- Desková hra Litomyšl.

Počet vyučovacíh hodin:

- Pět.

Mezipředmětové vztahy:

- Prvouka.
- Český jazyk.
- Výtvarná výchova.

Čas, technika	Průběh
8:00 – 8:45 <i>Desková hra</i>	Sdělení zážitků z předešlého dne. Desková hra na způsob Dostihy a sázky. Žáci hází kostkou, jaké číslo padne, tam si stoupnou. Každý žák si může zaplatit vstupné (cena je určena na hře). Jakmile si vstupné zaplatí, vybere si žáka, který bude jeho průvodce a poví mu zajímavost o dané budově, osobě. Jestliže odpověď kamaráda je dostačující, peníze si odpovídající bere a také je použije na vstupné. Každý žák začíná s 2000 Kč. V tomto případě nejsou náhody ani finance, jak známe z klasické
9:00 – 11:30	

<p>Plakát</p> <p>11:50 – 12:35</p> <p>Seznámení s plakáty ostatních skupin</p>	<p>hry Dostihy a sázky.</p> <p>Ve skupinách vytvoření plakátu, který se vystaví na chodbě školy.</p> <p>Nejen stručně popsany projekt, ale žáci použijí posbíraný materiál z celého týdne, který mohou použít do svého plakátu. Mohou ukrýt pexeso, pověst.</p> <p>Projekt by mohl být rozměrný, plný skrývaček, ve kterých se vyskytují informace.</p> <p>Součástí i obrázky – kreslené či použité z materiálů.</p> <p>K pochopení můžeme ukázat svůj vlastní plakát.</p> <p>V případě, že budou mít žáci plakáty zhotoveny.</p> <p>Poslední projektovou hodinu představíme a zhodnotíme plakáty jimi vytvořené.</p> <p>Otázky: Proč jste zpracovali přesně takto? Jak jste si rozdělili úkoly? Udělali byste ho teď jinak?</p>
---	--

Přílohy k danému dni:

a) Desková hra – Litomyšl

50

100

200

500

1000

180 Kč

680 Kč

230 Kč

250 Kč

250 Kč

400 Kč

150 Kč

380 Kč

START

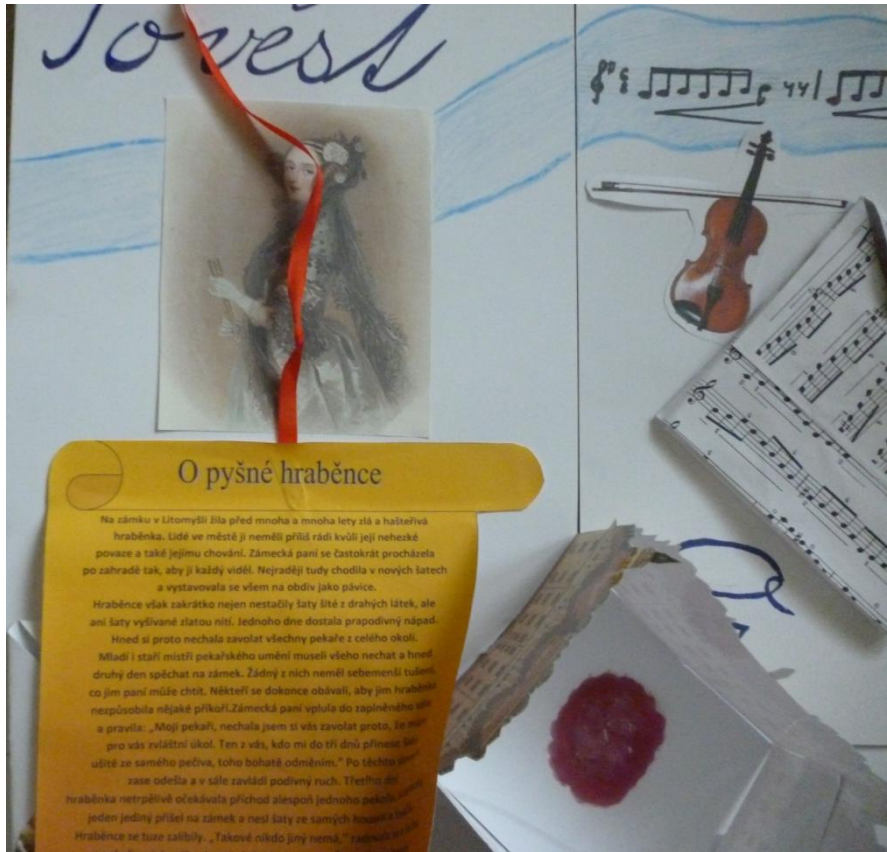
190 Kč

b) Můj plakát

O pyšné hraběnce

Na zámku v Litomyšli žila před mnoha a mnoha lety zlá a hašteřivá hraběnkyně. Lidé ve městě jí neměli příliš rádi kvůli její nehezké povaze a také jejímu chování. Zámecká pani se často procházela po zahradě tak, aby jí každý viděl. Nejráději tu chodila v nových laticích a vystavovala se všem na obdiv jako pávici.

Hraběnce však zakrátko nejen nestačily latice z drahých látek, ale ani latice vyšívané zlatou nití. Jednoho dne dostala prapodivný nápad. Hned si proto nechala zavolat všechny pekaře z celého okolí.

Mladí i staří mistři pekařského umění museli všeho nechat a hned druhý den spěchat na zámek. Žádný z nich neměl sebemenší tušeni, co jim pani může chtít. Někteří se dokonce obávali, aby jim hraběnkyně nespůsobila nějaké příkoří. Zámecká pani vstoupila do zaplněného sálu a pravila: „Mojí pekaři, nechala jsem si vás zavolat proto, že mám pro vás zvláštní úkol. Ten z vás, kdo mi do tří dnů přinese nejlepší ušitý ze samého pečiva, toho bohatě odměním.“ Po těchto slovech hraběnkyně netrpkově očekávala příchod alespoň jednoho pekaře.

Jeden jediný přišel na zámek a nesl latice ze samých houslí a tu. Hraběnce se tuze zalíbily. „Takové nikdy jindy nemám.“

Praktické zpracování projektu se žáky třetí třídy

1. Den

Již příchod v obleku žáky velmi zaujal. Byli zvědaví a nedočkaví. Těšili se. S křížovkou většina žáků neměla problém, takže zjistili, jaké bude téma našeho dlouhého projektu.

Jelikož jsem pracovala s velice zvědavou skupinou dětí, mnoho informací jim bylo jasných.

Někteří ovšem měli problém se svými posty ve skupinách. Někteří kamaráda nechtěli příliš poslouchat. Nakonec i tento problém se nám podařil vyřešit a v klidu mohli sepisovat znalosti, které již ve třetí třídě získali.

Výhodou byly hodiny prvouky, poněvadž si pamatovali opravdu hodně. Byla jsem mile překvapena.

Zajímavá byla hra na interaktivní tabuli, poněvadž ji ve třídě nemáme příliš dlouho, proto si veškerou práci s ní užíváme. Žáci chtěli hrát stále dokola.

V některých třídách by mohl být problém soutěživé hry. Protože ale složení dětí ve třídě znám velmi dobře věděla jsem, že se soutěží nebudou žádné problémy. Měla jsem pravdu. Jedná se o velmi dobrou partu dětí, proto jsme se vyhnuli jakýmkoli konfliktům.

Avšak i hra musela mít konec, což se žákům příliš nelíbilo.

Přesto ale poměrně ochotně čekali, co je čeká v poslední části prvního dne.

Zde jsem navázala na hodinu literatury, kdy jsme si sdělovali regionální pověsti. Zjistila jsem, že si je pamatují opravdu jen částečně. Mohla bych říci, že někteří si vymysleli i svoje nové pověsti.

Nakonec jsem je dětem povídala v kruhu na koberci tichým a klidným hlasem. Byli spokojeni a já také.

Znovu se potvrdilo, že tyto děti jsou skvělé.

2. Den

Na druhý den jsem byla zvědavá, poněvadž malý nedostatek přeci jen ve třídě je. Některým dětem se nechce příliš chodit. Úvodní informace je tedy poněkud vylekala. I přes to jsme šli na okružní trasu.

Již od rána bylo teplo, proto naše tempo nebylo příliš rychlé.

Co se týče vypracování pracovních listů. Většinou se jednalo o spolupráci celé třídy. Jsou zvyklí, že jestliže jeden ví nějakou informaci, předá ji dál. Proto většina pracovních listů byla vypracována velmi podobně.

Popravdě musím říci, že prohlídka místního zámku žáky příliš nezaujala. Pravděpodobně se tomu stalo proto, že přidělený průvodce nevyprávěl příliš zajímavě. Žáky výklad unavoval, raději by zkoumali a zjišťovali zajímavosti než běžné informace. Zřejmě i proto jsme hned přešli do Klášterních zahrad, kde jsme se ochladili vodou a prozkoumali sochy Olbrama Zoubka, který zrovna v daných dnech zemřel.

I přes nepříjemné teplo jsme se vydali na další cestu. Už jsme byli unaveni, žáci spěchali do školy, kde sluníčko nesvítilo přímo na nás. Nakonec jsme cestu zvládli úspěšně a s odstupem času žáci vzpomínali na prožitý den v Litomyšli. Došlo jim, že některá místa příliš neznají a rádi se s nimi seznámili. Chlapci nakonec jeli ještě odpoledne po městě na kolech. Proto považuji i tento den za úspěšný. Důležitá se ukázala opět spolupráce celé třídy.

3. Den

Na třetí den jsem se těšila, protože jsme šli do kuchyňky pokusit se o koblihy. Musím uznat, že je štěstí, že některé slečny chodí do kroužku vaření, kde koblihy smažily. Těmto děvčatům se výtvar povedl. Ostatní dvě skupiny na tom byly hůře. Avšak jsme si alespoň sdělili, že vůbec nezáleží na vzhledu. Podstatné je, co se urývá uvnitř. Od té doby si žáci toto moudro pamatují a aplikují na všelijaké situace.

Největší zábava bylo čtení textu. Podivovala jsem se, jak si domýšleli neznámá slova. To je velmi bavilo. Celkově tato část pro žáky byla tak odlišná od běžného školního roku, že byli nadšeni. Nesmírně žáky potěšilo, že ostatní členové pedagogického sboru si s chutí koblihu vzali a pochutnali si na ni.

V další části měli aktivitu, kterou ještě nikdy nedělali. Jsou zvyklí hledat obálky a ve dvojicích řešit zadaný úkol. Avšak ještě nikdy dané téma neměli propojené s šiframi. Nejvíce nadšeni byli chlapci, kteří záhady zbožňují. Pro některá děvčata byl úkol poněkud náročný. Naštěstí si opět vypomohli mezi sebou a úkol dokázali splnit. Samozřejmě šikovnější skupinky dokázali ostatním přiblížit velmi zajímavě. Jedna skupinka text víceméně přečetla.

I tak můžu třetí den zhodnotit jako úspěšný a především zábavný.

4. Den

Tento den navazoval na předchozí. Oba dva dny byly zaměřeny na osobnosti Litomyšle. Po předchozím dni v kuchyňce nás čekal den poněkud klidnější.

Na úvod jsem přečetla poměrně dlouhou pohádku od Boženy Němcové. Žáci odpočívali a poslouchali. Mají rádi, když se jim předčítají pohádky.

Předávní si informací navzájem žáky začalo velmi bavit. Ale jakmile měli ve dvou skupinách vybrat nejdůležitější informace, bylo poznat, kdo pracuje. Většinu debat vedli žáci, kteří jsou průbojní a stojí si za svým slovem. Skupina plachých dětí poslouchala, do debaty se téměř nezapojovala. To považuji za nedostatek příručky. V tuto chvíli nebyly všechny děti zapojeny do práce. Pro příště by se zachovaly čtyři skupiny složené z dětí původně pracujících v jiné skupině. Takto by se také mohli dohodnout a bylo by nezbytné, aby se zapojily všechny děti.

V první části týkající se Aloise Jiráska proběhla osmisměrka, kdy měli žáci vyškrtávat slova s ním spojená. Již v této části se vyptávali na hodně informací, proto se nám úvodní aktivita časově protáhla.

Co se týká další části a jejich vymýšlení pohádek. Velmi je to bavilo. V tuto chvíli nastává čas pro žáky, kteří se v předchozí části tolik nezapojili. Jakmile se jedná o samostatnou práci, při které potřebují zapojení fantazie, jsou úžasní.

5. Den

V pátek, což byl nejkratší den, došlo k zopakování poznatků.

Minule jsem zjistila, že především chlapce baví zašifrované zprávy, proto jakmile se dozvěděli, že je nyní čeká podobná aktivita, nemohli se dočkat začátku. Opět nastala situace, že některá skupina dokázala perfektně a poměrně rychle úvodní aktivitu zpracovat. Poté jsme se dohodli, že pomůžou pomalejší skupině.

I při opakovacích aktivitách žáci pracovali běžně jako při hodinách celý rok. Žádný z žáků se nezachoval jinak, než bych očekávala. Tak tomu bylo i při opakovacích hrách.

Hru s názvem Krabice jsme dlouho nehráli, proto měli radost, když uviděli krabici v mých rukách. Samozřejmě předpokládali, že se aktivita bude týkat Litomyšle a ne vyjmenovaných slov.

Během hry Riskuj a AZ- kvíz jsem se zaměřila i na popis vzniku her. Chlapce zajímalo, jak je možné, že fungují hypertextové odkazy a jak vznikají. Je možné, že v danou chvíli mužskou část třídy zajímala více prezentace.

6. Den

Na šestý den jsem se těšila ze všech nejvíc. Mám ráda vycházky. Problémem bylo opět počasí. Bylo takové teplo, že jsme museli jít hodně pomalu. Před námi kolegyně značkovala trasu a skvěle ukrývala úkoly. Obálky se vždy nacházely tak, aby žáci měli místo kolem sebe a nebyli ohrožováni projíždějícími auty.

Měli jsme rozdělené stuhy. Žlutá stuha značila cestu, jakmile byla červená, v okolí pěti metrů se ukrývala obálka s úkolem.

Někteří žáci pobíhali a hledali úkoly, někteří šli pomaleji a sdělovali si dojmy, zážitky.

První zajímavá zastávka byla při koupě nanuků. Ve vedru jsme neodolali a všichni si jednoho koupili.

Při příchodu na hřiště v Nedošíně proběhla přestávka na jídlo, pohráli jsme si s míči. Každý z dětí se zabavil svým způsobem.

Takto jsme postupovali dál až do Nedošínského háje, kde u Kapličky sv. Antonína měli hledat poklad.

Z pralinek měli opravdu radost. A když viděli deskovou hru, která je podobná hře Dostihy a sázky, těšili se na další den, až si ji společně zahrají.

Kvůli počasí nám šipkovaná zabrala příliš mnoho času a nestihli jsme se pěšky včas vrátit do školy.

Příště bych jednoznačně volila jednu cestu vlakem nebo městskou hromadnou dopravou.

7. Den

A nastal poslední den projektu. Žáci věděli, co je v tento den čeká. Již předešlý den zjistili, že jejich pokladem je pozměněná jejich oblíbená hra Dostihy a Sázky.

Pravidla byla stejná. Žáci místo koňů nakupovali místa spojená s Litomyšlí. Hra je moc bavila. Nejen, že si stále utvrzovali zjištěné informace a vybírali si místa, která chtějí, dokonce přemýšleli o financích. Což беру i jako důležitou průpravu do samostatnějšího života, kdy budou chodit nakupovat a víc se o sebe starat.

Děvčata si zase dala záležet na plakátu, abychom si ho mohli vystavit ve škole a také, aby ho předvedli rodičům. Chtěli všechny nové poznatky zaznamenat na karton. Děvčata si dávala záležet, aby některou informaci nezapomněla či nepozměnila.

Celkově bych projekt shrnula jako úspěšný. Při zpracování se musí brát v potaz individualita celé třídy. Také nesmíme zapomenout některé úkoly přizpůsobit například počasí, aktuální náladě třídy a jejich otázkách. Není vhodné přejít jejich dotazy a nezodpovědět je. Jako učitel jsem ráda, když žák jeví o něco takový zájem, že danou problematiku se snaží zjistit do hloubky.

Jediné co bych pozměnila je délka. O Litomyšli by projekt klidně zabral i více dní, avšak v tuto chvíli bych projekt zkrátila. Některé děti se o danou problematiku zajímaly od začátku až do konce, některé děti bavily dny podle témat.

V oblíbenosti nejhůř dopadl den druhý, kdy jsme měli okružnou trasu po městě. Nejlepší pro ně byl den pátý, šestý a sedmý, kdy si spíš látka už opakovala pomocí různých, pro děti zajímavých, aktivit.

Po dokončení projektu proběhlo poděkování všem dětem, které mi takto ochotně pomáhaly se zpracováním diplomové práce.

6 Závěr

Při psaní diplomové práce jsem zjistila spoustu nových věcí. Stejně tak bylo zajímavé sledovat různé zdroje, poněvadž někdy se informace radikálně lišily. V těchto případech jsem sledovala další zdroje informací, abych alespoň zkusila zjistit, co je pravda.

Bavilo mě sledovat dějovou linku a životy osobností. Pokaždé jsem se snažila vžít do dané doby a vytušit, jak se, nyní slavné osobnosti, cítili.

Na prvním stupni však není potřeba chtít po dětech všechny informace, které se v práci vyskytují.

To, co by si žáci opravdu měli pamatovat, se vyskytuje v metodické příručce a často se opakuje. Důležitější je pamatovat si správně a méně, než se snažit dětem sdělit příliš mnoho informací, které si nebudou schopny zapamatovat a zároveň je to jistě nebude bavit.

Potvrdilo se mi, že žáci své město neznají příliš dobře, avšak po projektových dnech jezdili na kolech a dál hledali zajímavá místa. Po sdělení těchto faktů jsem měla velikou radost. Dokázala jsem to, co jsem si dala za cíl. Žáky zajímá město, ve kterém žijí a nadále ho chtějí poznávat.

Další pozitivní zprávou pro mě bylo, že třída se po projektu stmelila ještě víc. Hlavní podíl na tom má jistě Honba za pokladem a hry, při kterých se spíše spojovali v celek. Málokdy se taková situace vidí. Z různých praxí jsem měla zažité, že většina dětí chce vyhrát a hraje za sebe. U nás taková reakce vůbec neproběhla.

Jsem ráda, že své důležité úlohy měli i žáci, kteří běžně nevyčnívají a které se příliš nevyjadřují. Žáci, kteří mají jakoukoli úpravu při výuce, tedy Plán pedagogické podpory, se snažili a našli si aktivity, které je naplňovali a ke kterým jsme se v dalších dnech mohli vracet.

Splněný byl i sekundární cíl. Tedy to, že by metodická příručka mohla být přínosná i ostatním učitelům v našem Mikroregionu. Někteří učitelé ze stejné školy se chystají některé aktivity se žáky také vyzkoušet. V tuto chvíli ovšem nemám k dispozici výsledky jejich pokusů.

Při přípravě metodické příručky bylo důležité všechna místa znát, proto jsem je zároveň nafotila. Díky tomu mohu mít součástí práce i fotodokumentaci většiny míst.

7 Fotogalerie

Litomyšl

Gymnázium Aloise Jiráka

Lidový dům

Lidový dům 2

Umrličí ulička

Nakladatelství

Věž

Morový sloup

Bedřich Smetana

Božena Němcová

Pošta

Pošta 2

Alois Jirásek

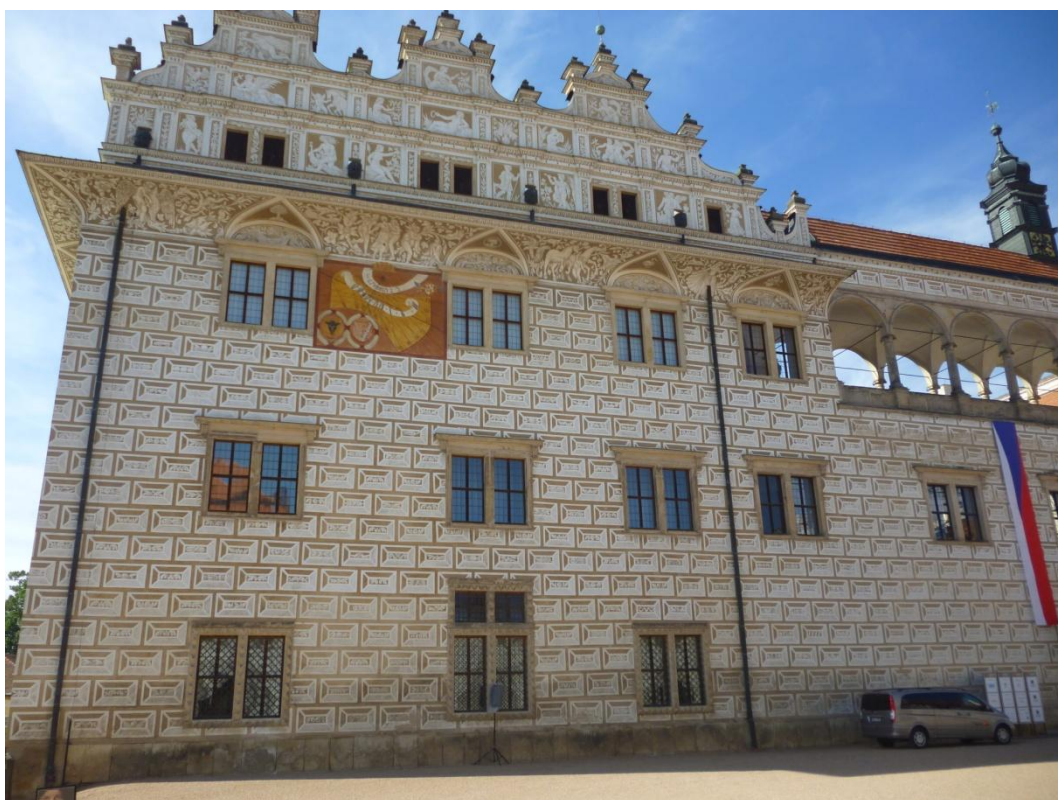
Klášterní zahrady

Klášterní zahrady 2

Klášterní zahrady 3

Zámek

Zámek 2

Zámecké zahrady

Sochy Olbrama Zoubka

Rodný byt Bedřicha Smetany

Smetanův dům

Smetanův dům 2

Nedošínský háj

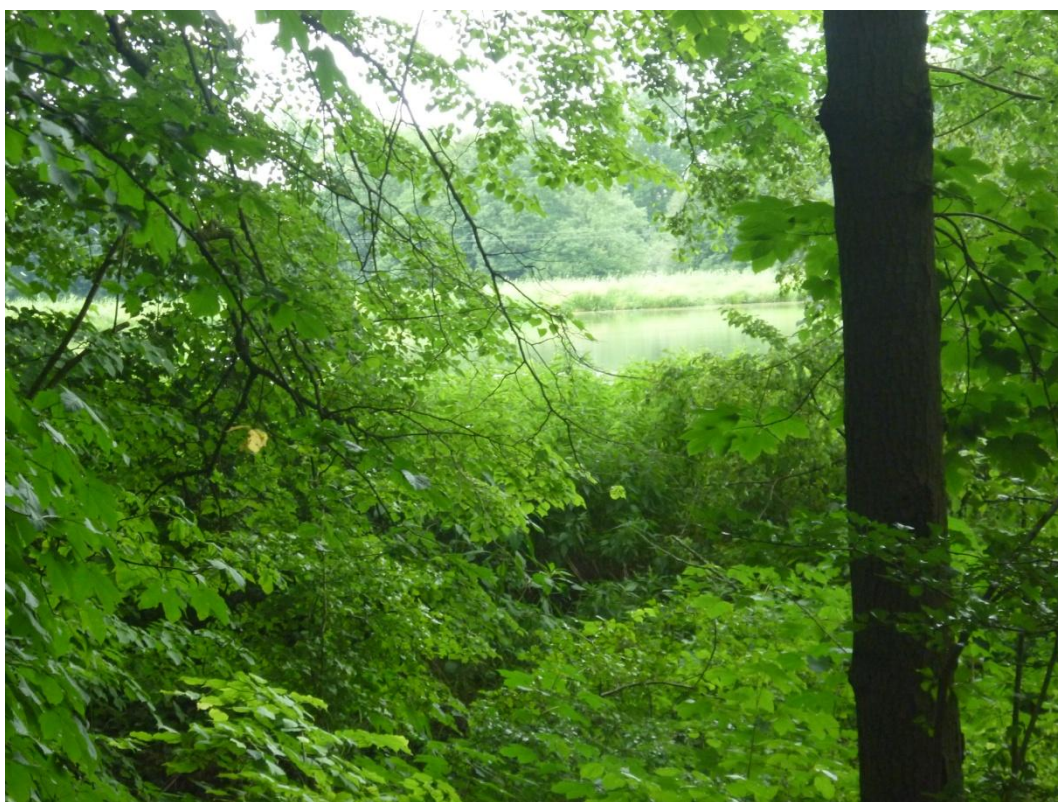
Malý Košíř

Velký Košíř

Růžový palouček

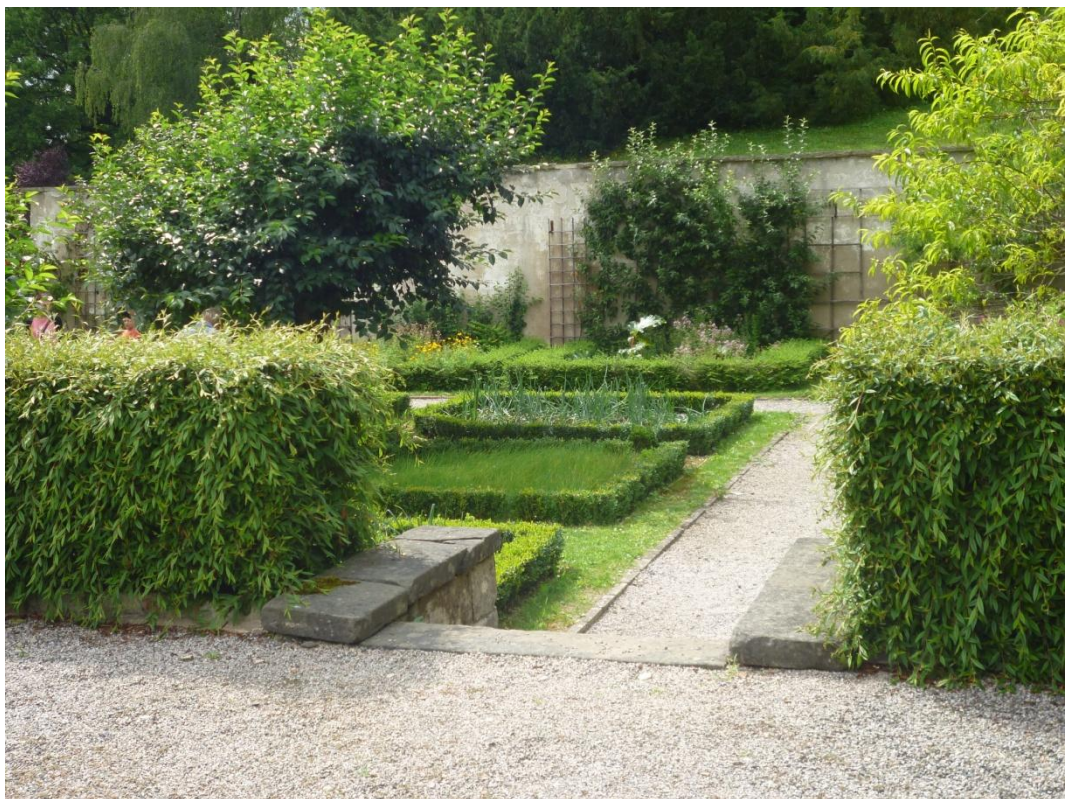

Nové Hrady

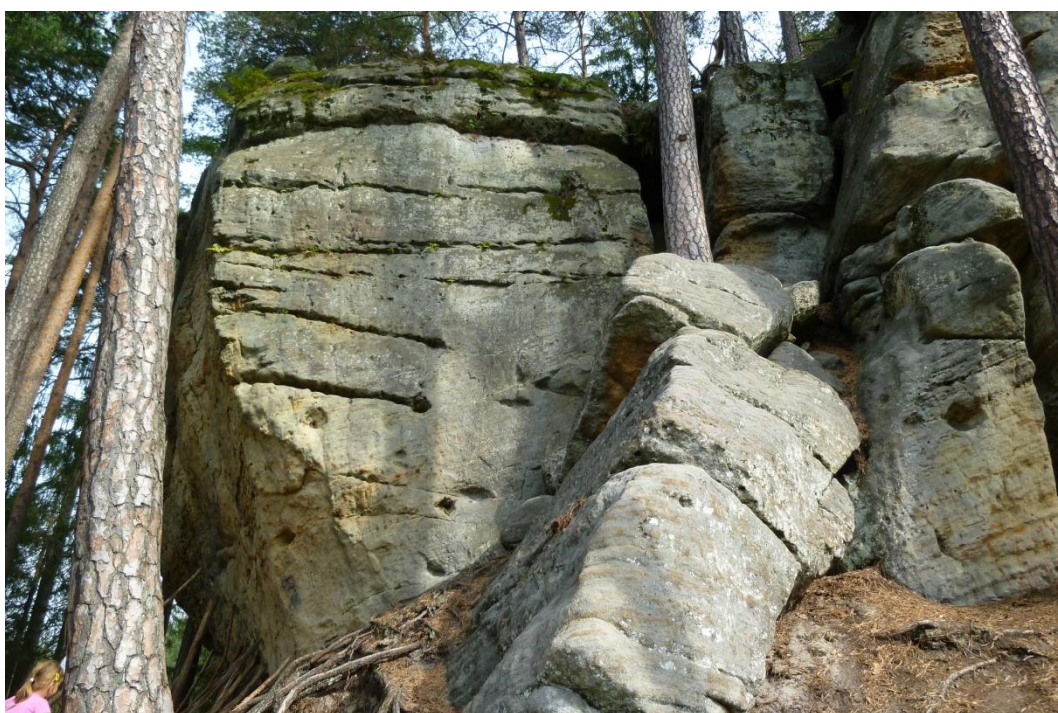

Toulovcovy Maštale

Kozlovský kopec

8 Přílohy

Pracovní listy

Okružní cesta po Litomyšli
Datum: 12.6. Jména: MICHAL, LUKÁŠ

1) Kdy byl položen základní kámen Smetanova domu? 1900

2) Která opera zazněla při slavnostním zahájení Smetanova domu? Kdo ji napsal? SMETANA - DALIBOR

3) Bedřich Smetana – napiš alespoň tři informace.
LITOMYŠL
HILUGHY
PÍKOVAB

4) Kdo se v knize zmínil o staré poště? JIRÁSEK

5) Napiš, co tě zaujalo na zámku.
PŘÍRODNÍ, KAVARNA, PŘÍRODNÍ
NÁLADA POKOJŮ

6) Jak se nazývá ulička, kterou se projde na Smetanovo náměstí?

7) Která díla Boženy Němcové znáš?
POPELKA

8) Viš, která řeka teče poblíž Lidového domu? LOMONŮV

9) K čemu slouží Lidový dům?
UŽ K MĚSTU
DŘÍVO TANEČ, HUBBA

Okružní cesta po Litomyšli
Datum: 12.6. Jména: JELKA, DANĚL

1) Kdy byl položen základní kámen Smetanova domu? 1903

2) Která opera zazněla při slavnostním zahájení Smetanova domu? Kdo ji napsal? Smetana

3) Bedřich Smetana – napiš alespoň tři informace.
Mladý, hrad, klášter
sezení domu - vlnička
přívaz

4) Kdo se v knize zmínil o staré poště? Jirásek

5) Napiš, co tě zaujalo na zámku.
Přívodky, nář. špatná, naplnění
Když máš to, když je
Cožsi máš, když je
Přívodky, když je

6) Jak se nazývá ulička, kterou se projde na Smetanovo náměstí?
Náměstí

7) Která díla Boženy Němcové znáš?
Kachla v mramru v jakovnici

8) Viš, která řeka teče poblíž Lidového domu? Jirák

9) K čemu slouží Lidový dům?
Smetana, hudba, kultura

Básničky

1. Skupina

„Vyšli jsme si na cestu,
bylo vedro hrozně.
Dali jsme si siestu,
prošli po mostě.
Cesta byla únavná,
zvládli jsme ji hravě.
Šipkovaná sranda byla,
našli jsme i poklad.
Celý den nás hodně bavil,
těšíme se na další.“

2. skupina

„Byl krásný slunečný den
a my těšili se jen.
Na skvělý výlet pěší,
na který se všichni těší.
Po cestě bylo hodně úkolů,
užili jsme si skvělou zábavu.
Na zchlazení pomohli i nanuky,
které nám všem moc chutnaly.
A výlet jsme si užili.“

3. Skupina

„Další den byl taky projekt,
nazývaný Litomyšl.
Měli jsme jít pěšky spolu,
šipkovanou do Háje.
Po cestě byl nanuk dobrý,
zasloužená odměna.
Plnili jsme úkoly,
došli jsme až k Antoníčkovu.
Tam nás čekal poklad
a odměna sladká.
Poté zase nazpět,
stejnou cestou do města.“

4. skupina

„Jednou takhle dopoledne nám paní učitelka řekla,

půjdeme do Nedošínského háje, moje milá děcka.

Zahraju si řadu her a soutěží,

uvidíme hnedle, kdo z nás víc vydrží.

Za odměnu nanuk si koupíme

a někde v klidu na lavičce si ho pěkně zbaštíme.

Zahraju si šipkovanou,

je to prima zábava,

nebojte se děti moje,

zvedne se nám nálada.“

Fotografie

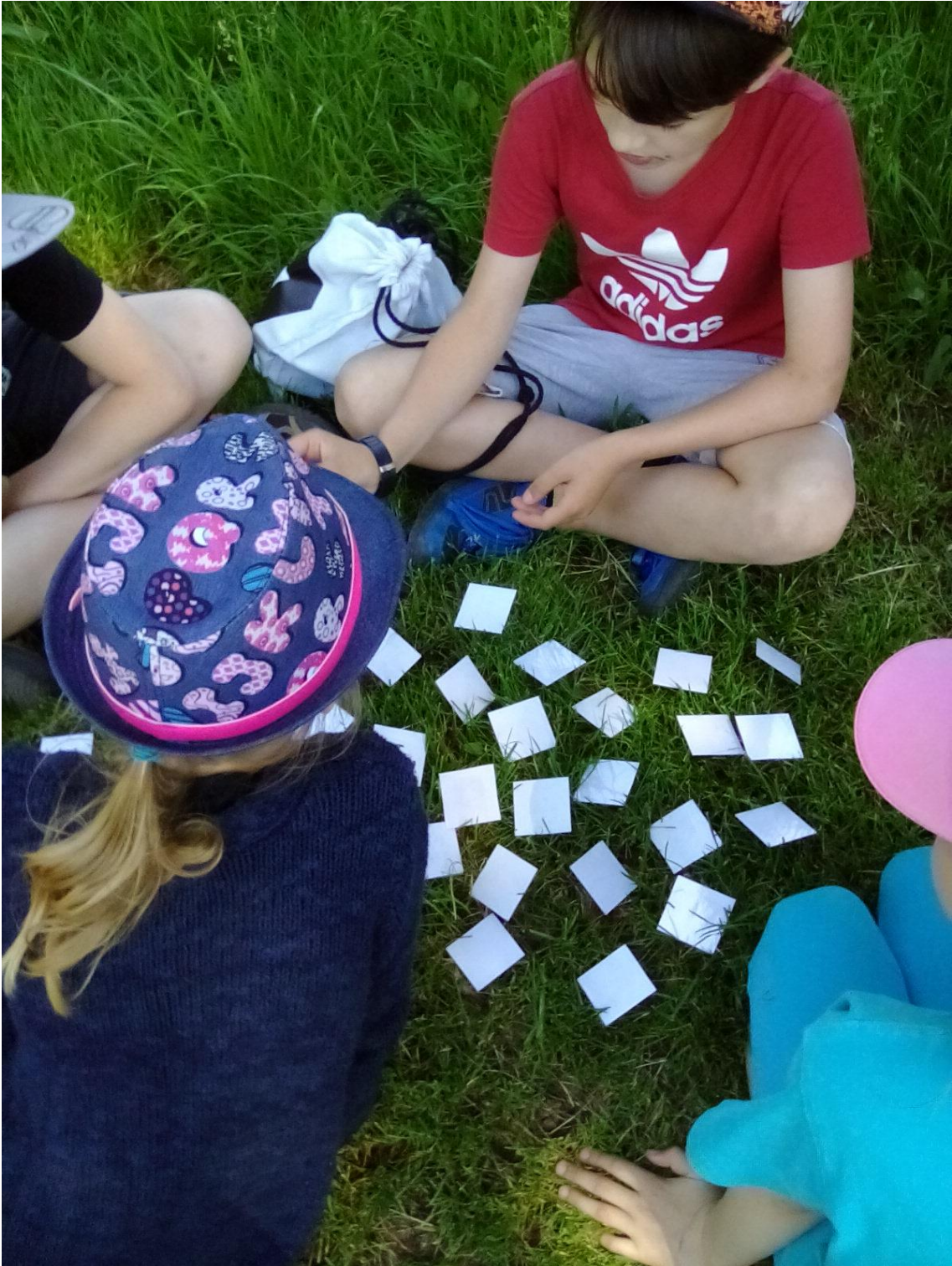

9 Použitá literatura

Monografické publikace

- David Petr a Soukup Vladimír. *Za strašidly na hrady a zámky 3*. Praha: Euromedia Group, 2012. ISBN 978 – 80 – 249 – 1872 – 3
- Gloser Jaroslav Jan. *Městem krok za krokem*. Litomyšl. Praha: Argo, 2005. ISBN 80 – 7203 – 749 – 8
- Helan Pavel. *Pověsti o založení Litomyšle*. Brno: 3K, 1998. ISBN 80-902280-9-7
- Janáčková Jaroslava. *Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Alois Jirásek. Praha: Melantrich, 1987. ISBN 32 – 033 – 87
- Johanides Josef. *Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Magdalena Dobromila Rettigová. Rychnov nad Kněžnou: Melantrich, 1995. ISBN 80 – 901757 – 2 – 4
- Kidlesová Simona a Špaček Jiří. *Hrady, zámky, zříceniny*. Praha: SW Travel, 2007. ISBN 978 – 80 – 254 – 0336 – 5
- Otruba Mojmír. *Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Božena Němcová. Praha: Svobodné slovo, 1962. ISBN 32 – 018 – 6
- Otruba Mojmír. *Odkazy pokrokových osobností naší minulosti*. Božena Němcová. Praha: Svobodné slovo, 1964. ISBN 32 – 016 – 64
- Paulík Ivo a Pucholt Jiří. *77 výletů na tajemná místa v Čechách*. Praha: Euromedia Group, 2013. ISBN 978 – 80 – 242 – 3963 – 7
- Podhorský Marek. *Pardubický kraj*. Praha: freytag &berndt, 2004. ISBN 80 – 7316 – 077 – 3
- Randáková Alena. *Litomyšl na prahu třetího tisíciletí*. Litomyšl: H. R. G., 2009
- Reichterová Květa. Litomyšl. Praha: Odeon, 1977. ISBN 01 - 511 - 77
- Skřivánek Milan. *Litomyšl. Starobylé město*. Praha, Litomyšl: Paseka, 1997. ISBN 80 – 7185 – 122 – 1
- Skřivánek Milan. *Zmizelé Čechy. Litomyšl*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80 – 7185 – 744 – 0

Internetové zdroje

- Alois Jirásek. In: *Znáte je dobře?* [online]. 4. 3. 2008. [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10087924982-znate-je-dobre/205562230460001-alois-jirasek/>
- Bedřich Smetana. In: *Česká televize* [online]. [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10087924982-znate-je-dobre/206562230460001-bedrich-smetana>
- Bedřich Smetana. In: *Známky velikosti* [online]. [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5cbYG6-H9c>
- Božena Němcová. In: *Božena Němcová* [online]. 2012 – 2016 [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://www.bozena-nemcova.cz/>
- Božena Němcová. In: *Muzeum Boženy Němcové* [online]. [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://www.muzeumbn.cz/vavra-nemcova-01/>
- Domáci kuchařka. In: *Městská knihovna v Praze* [online]. 15. 6. 2011 [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/36/98/79/domaci_kucharka.pdf
- Historie Smetanova domu. In: *Smetanův dům* [online]. 2016 [Cit. 2016 – 11 -18]. Dostupné z: <http://www.smetanuvdum.cz/4-historie>
- Kozlovský kopec. In: *Kozlov* [online]. [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: <http://kozlov.webnode.cz/>
- Lenoč Jaromír. Mendryka. In: *Soupis památek* [online]. 20. 2. 2012 [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: http://www.souispamatek.com/okres_litomysl/fotografie/janov/janov.mendryka.zamek.htm
- Lidový dům. In: *Litomyšl* [online]. 2016 [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://litomysl.cz/?lang=cz&co=organizace&id=118680845>
- Litomyšl Castle. In: *United Nations, Educational, Scientific and Cultural Organization* [online]. 1992 – 2017 [Cit. 2017 – 20 – 11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/901>
- Methodology. In: *Dictionary* [online]. 2017 [Cit. 2017 – 20 – 11]. Dostupné z: <http://www.dictionary.com/browse/methodology>
- Metodika. In: *Slovník cizích slov* [online]. 2005 - 2017 [Cit. 2017 – 02 – 11]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/metodika>

- Mikroregion Litomyšlsko. In: *Litomyšlsko* [online]. 2011 – 2016 [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://www.litomyslsko.cz/>
- Očarovaný pokoj. In: *Zámek Litomyšl* [online]. 2011 [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: <http://www.zameklitomysl.info/>
- Projektové vyučování. In: *Učíme se trochu jinak* [online]. [Cit. 2017 – 01 – 05]. Dostupné z: http://www.kurzyproucitele.cz/downloads/metodiky/Methodika_4_ProjektoveVyuucovani.pdf
- Tipy na výlet. In: *Litomyšl* [online]. 2011 – 2016 [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/?id_str=1311055630606
- Toulavcovy maštale. In: *Roubená chalupa Paseky* [online]. [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: http://www.roubenkapaseky.cz/?page_id=739
- Virtuální prohlídka Toulavcových maštálí. In: *Skalní města* [online]. [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: <http://www.skalnimesta.cz/cz/toulavcovy-mastale-skalni-mesto.html>
- Zajímavosti města. In: *České pralinky Litomyšl* [online]. [Cit. 2016 – 12 – 22]. Dostupné z: <http://www.ceskepralinky.cz/olitomysli/>
- Židovský hřbitov Litomyšl. In: *Atlas Česka* [online]. [Cit. 2016 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://www.smetanuvdum.cz/4-historie>

Periodika

- Ministerstvo informací a osvěty. *Měsíčník Českoslovenko*. Praha. 1951.

Jiné

- Informační tabule v Nedošínském háji

Obrázky pexeso

- Bedřich Smetana. In: *Google* [online]. [Cit. 2017 – 03 – 18]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=bed%C5%99ich+smetana&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi9qKqRINnUAhVF1xQKHV-BBGoQ_AUIBigB&biw=1366&bih=662#imgrc=49L-swSD7iL2wM:
- Božena Němcová. In: *Google* [online]. [Cit. 2017 – 03 – 18]. Dostupné z: <https://www.google.cz/search?q=bed%C5%99ich+smetana&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi9qKqRINnUAhVF1xQKHV->

BBGoQ_AUIBigB&biw=1366&bih=662#tbm=isch&q=bo%C5%BEena+n%C4%9Bmcov%C3%A1&imgc=HhFna5qbgmghiM:

- Alois Jirásek. In: *Google* [online]. [Cit. 2017 – 03 – 18]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=bed%C5%99ich+smetana&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi9qKqRINnUAhVF1xQKHV-BBGoQ_AUIBigB&biw=1366&bih=662#tbm=isch&q=alois+jir%C3%A1sek&imgc=i1D7EMh_J7OejM:
- Magdalena Dobromila Rettigová. In: *Google* [online]. [Cit. 2017 – 03 – 18]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=bed%C5%99ich+smetana&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi9qKqRINnUAhVF1xQKHV-BBGoQ_AUIBigB&biw=1366&bih=662#tbm=isch&q=magdalena+dobromila+rettigov%C3%A1&imgc=C3nPTdshG0UFUM: